

รายงานการวิจัย

เรื่อง

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
Nakhon mae sot : developing a multicultural society for reconciliation

โดย

นางทัศนีย์ เนืองดัด

นางสาวพนมพร เมฆพัฒน์

นายอำนาจ ทาปิน

วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766061

รายงานการวิจัย

เรื่อง

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
Nakhon mae sot : developing a multicultural society for reconciliation

โดย

นางทัศนีย์ เนืองดัด

นางสาวพนมพร เมฆพัฒน์

นายอำนาจ ทาปิน

วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766061

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Nakhon mae sot : developing a multicultural society for reconciliation

By

Mrs. Thatsanee Nueangdad

Miss. Phanomporn Mekphat

Mr. Amnaj Thapin

Tak Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

B.E.2566

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800766061

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
 ผู้วิจัย : นางทัศนีย์ เนื่องดัด., นางสาวพนมพร เมฆพัฒน์., นายอำนาจ ทาปิน
 ส่วนงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ตาก
 ปีงบประมาณ : ๒๕๖๖
 ทุนอุดหนุนการวิจัย : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ง่าย (Simple Random Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๔ คน โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้พร้อมกับเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสรุปพร้อมเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ในอำเภอแม่สอด ใช้หลักทางศาสนาที่เป็นหลักประจำใจของทุกศาสนา เนื่องด้วยทุกศาสนาจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนาและชาติพันธุ์อย่างชัดเจน การอยู่ร่วมกันเป็นแบบฉันพี่น้องด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีงานบุญ ประเพณีงานบวช วัดมงคลนิมิต วัดไทยพัฒนาราม ต้องจัด ๒ ประเพณี คือ ประเพณีไทย และประเพณี

พม่าเนื้องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของศาสนาชาติพันธุ์ เพราะศาสนาได้ยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ก็ใช้ ๒ ภาษา เป็นภาษาไทยกับภาษาพม่า คนในอำเภอแม่สอดมองว่าทุกศาสนาทุกชาติพันธุ์ไม่ใช่คนแปลกหน้าแต่มองว่าเป็นคนคุ้นเคยกัน มีปัญหาเล็กน้อยก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาของสังคมพหุวัฒนธรรม

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ คือ การรักษามาตรฐานของการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความร่วมมือและการเข้ามามีส่วนร่วมบนความแตกต่างทางศาสนาและชาติพันธุ์ โดยยึดหลัก ๓ สถาบันเป็นศูนย์กลาง คือ ๑) สถาบันชาติ ทุกคนสำนึกว่าเป็นคนในชาติเดียวกัน เกิดตายในผืนแผ่นดินไทยจะต้องไม่คิดทำลายประเทศไทย จะต้องทดแทนประเทศด้วยการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี ๒) สถาบันศาสนา แม้จะนับถือศาสนาต่างกันยึดมั่นในหลักศาสนาที่มีหลักการเดียวกัน คือ การทำความดีมีความรักความเมตตาในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ๓) สถาบันพระมหากษัตริย์ สำนึกในพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะทรงทำนุบำรุงประเทศชาติ และเป็นศูนย์รวมจิตใจให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ คือ เสริมสร้างเครือข่ายองค์กรกลางที่มาจากกลุ่มศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นตัวแทนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ และสร้างกลุ่มเครือข่ายศาสนาและชาติพันธุ์ร่วมกับส่วนราชการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงาน

Research report title : Nakhon Mae Sot: Multicultural Society Development for Harmonious Coexistence

Researchers : Mrs. Thatsanee Nuengdad., Ms. Phanomporn Makphat., Mr. Amnat Tapin

Department : Tak Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya

University Fiscal Year : 2023

Research Grant : By Thailand Science Research And Innovation Fund

abstract

Research on Nakhon Mae Sot: Development of a multicultural society for living together in harmony has the objective. To study the general conditions and problems and obstacles of living together in a harmonious multicultural society. To develop a multicultural society for living together harmoniously in a multicultural society. To strengthen the network for developing a multicultural society and living together in harmony, which has carried out integrated research. (Mixed-Method Research) in the form of quantitative research. It is a survey research (Survey Research) using a simple random sampling method (Simple Random Sampling). Data was collected using a questionnaire. The sample group includes the Sangha, government organizations, citizens, ethnic community (Buddhist), ethnic community (Christian), ethnic community (Islam), ethnic community (Burmese), ethnic community (Karen) in the area of Mae Sot district, totaling 150 pictures/ people and analyze data using ready-made programs for social science research. and qualitative research (Qualitative Research) is participatory action research. (Participatory Action Research-PAR) uses purposive sampling, a small group seminar from 7 religious experts and 9 academic experts. The data is analyzed according to the specified objectives. along with links to related theoretical concepts and summarize and present the research results using descriptive methods.

Summary of research results

Research results on Nakhon Mae Sot: Developing a multicultural society for living together in harmony

1) Study the general conditions, problems, and obstacles in the development of a multicultural society for living together harmoniously. It is a form of living together using religious principles. Use the principles of kindness principles of fellowship and the principles of Saharaniatham in living together Buddhists go to temples to make merit. Islam prayer Chinese people emphasize gratitude. Christians attend church and follow the teachings. Following the religious principles and practices of ethnic religions means respecting each other. do not discriminate There are joint activities. Follow their own traditions and cultural activities Characteristics of living together in an open culture It's a back and forth format. There is help and support for each other. Expressing opinions and listening to the opinions of others under a joint social organization based on the principles of law and morality. through leaders and representatives of religious and ethnic groups In Mae Sot District, there are 5 religious groups: Buddhism, Christianity, Islam, Sikhism, and Brahmin-Hinduism. There are 7 ethnic groups, the Shan ethnic group, the Burmese ethnic group. Karen ethnicity Lao Wiang ethnicity Thai Lanna ethnicity Po-oh ethnicity and Buddhist ethnicity Problems and obstacles in living together in a multicultural society There are problems with specific cultural traditions, such as the tradition of making merit. or ordination as a monk It is necessary to organize two traditions: Thai tradition and Burmese tradition. It arises from the tightness of beliefs in culture and tradition. The issue of equality and human rights has not yet been fully accepted by government agencies.

2) Study the process of developing a multicultural society for harmonious coexistence, that is, maintaining standards of coexistence based on cooperation and participation across religious and ethnic differences by adhering to the principles of 3 institutions. The center is 1) the national institution, where everyone is considered to be members of the same nation. Born and died on Thai soil, one must not think of destroying Thailand. We must replace the country by performing our duties as good citizens. 2) Religious institutions, even if they practice different religions, adhere to religious principles that have the same principles, namely doing good deeds and having love and kindness for fellow humans. 3) Institutions king Realize that the King is a Buddhist and supports the nation. and is the center of unity of the mind

3) Propose a process for developing and creating a network for living together in harmony. Creating a network of central organizations from religious and ethnic groups Be a representative in communicating and publicizing various events. and create religious and ethnic network groups together with government agencies To support and facilitate easy operations.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
วิชาการ และชุมชนชาติพันธุ์พุทธ ชุมชนชาติพันธุ์พม่า ชุมชนชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ชุมชนชาติพันธุ์อิสลาม
ชุมชนชาติพันธุ์คริสต์ ชุมชนชาติพันธุ์ชีกต์ ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
พุทธศาสตร์ พระมหาเสรีชน นริสโร รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท
ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาแนะนำในการ
ทำงานวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ
ผู้นำชาติพันธุ์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ให้ข้อมูลในการทำวิจัย อีกทั้งผู้บริหาร
คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ตากทุกท่านที่ให้ความ
ร่วมมือในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

นางทัศนีย์ เนืองดัด และคณะ

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	
สารบัญตาราง	๖๘
สารบัญตาราง	๖๙
สารบัญตาราง	๗๐
สารบัญตาราง	๗๑
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๑
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๑
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ กรอบแนวคิด	๘
๑.๗ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย	๙
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดการอยู่ร่วมกัน	๑๐
๒.๒ แนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรม	๑๘
๒.๓ แนวคิดพหุวัฒนธรรม	๒๘
๒.๔ แนวคิดการสร้างเครือข่าย	๓๗
๒.๕ แนวคิดการพัฒนาสังคม	๔๕
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๓
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๔

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๗
๔.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑. ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

- รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม	๗๒
- ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม	๗๔
- หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	๗๕
- แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๗๖

๔.๒. การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

- การบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ	๗๘
- แนวคิดและหลักการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ	๗๙
- บทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ	๘๑
- ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ	๘๒

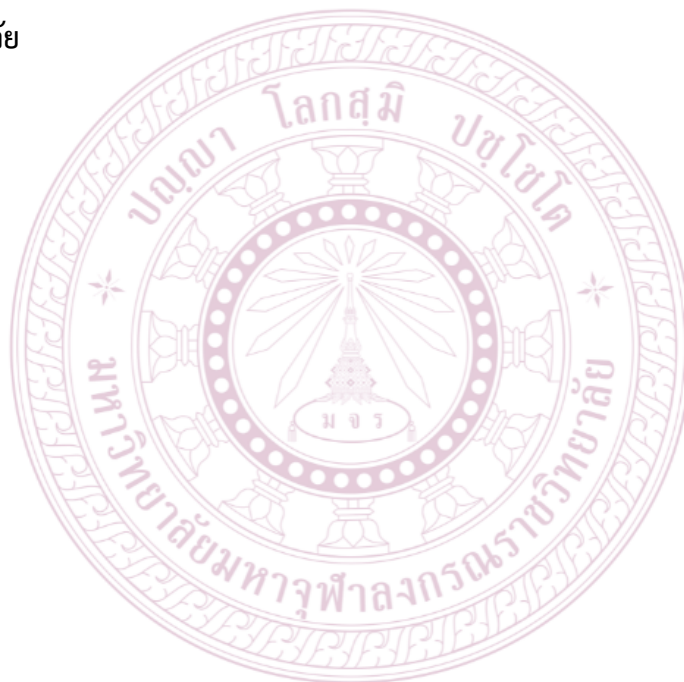
๔.๓. การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อ การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

- องค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม	๘๓
- รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม	๘๕
- บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๘๖
- การเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๘๗

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๑
บรรณานุกรม	๑๐๑
ภาคผนวก	
- ภาคผนวก ก หนังสือนำ	๑๐๗
- ภาคผนวก ข แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์	๑๒๒
- ภาคผนวก ค ภาพประกอบ	๑๓๘
- ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย	๑๕๖
- ภาคผนวก จ บทความวิจัย แบบตอบรับตีพิมพ์	๑๖๓
ประวัติคณะผู้วิจัย	๑๗๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง สังคมพหุ-วัฒนธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๔)^๑ ไม่ได้มีการแปลความหมายจากคำนี้โดยตรง แต่จะแยกคำออกจากกันแล้วทำการแปลความหมายของคำ ก่อนจะนำมารวมความหมายกันอีกครั้งหนึ่งก็จะได้ว่า “สังคม” หมายถึง คนกลุ่มหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันอาจมีกฎเกณฑ์ระเบียบ วัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น สังคมชนบท หมายถึง วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สังคมชาวบ้าน ที่เกี่ยวกับการพบปะสังสรรค์ ส่วนคำว่า “พหุ” หมายถึง มากหรือหลาย เช่น คำ ว่าพหุภาคีแปลว่า มากฝ่ายหรือหลายฝ่าย และคำว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา เป็นต้น ดังนั้น หากจะรวมความหมายทั้งหมดของคำว่า สังคมพหุวัฒนธรรมก็就会有ความหมายว่า กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมีกฎเกณฑ์ระเบียบวิถีความเชื่อที่หลากหลาย นิติไทย นัมคณิสสรณ์ (ม.ป.ป.)^๒ ได้ให้ความหมายว่า สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน อ.ศิริรัตน์ แอดสกุล (๒๕๕๔)^๓ ให้ความหมายของสังคมพหุวัฒนธรรมว่า เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการมีคนหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน มนุษย์จึงต้องปรับตัวในการที่จะอยู่ร่วมกับคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมอื่นที่ไม่เหมือนกับของตนเอง โดยการอยู่ร่วมกัน นั้นอาจมีทั้งสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขหรือเกิดความขัดแย้งทั้งนี้การที่จะอยู่ร่วมกันได้จะต้องมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม มีความสำคัญด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ผู้อพยพได้นำมาในเรื่องของทักษะ นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ มาใช้กับธุรกิจ ทำให้ธุรกิจเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เข้าใจผู้คนมากขึ้นจากความ

^๑ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (๒๕๕๔). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. วันที่ค้นข้อมูล ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

^๒ นิติไทย นัมคณิสสรณ์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท ๑๒๑ การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และประชาคมอาเซียน. วันที่ค้นข้อมูล ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖, เข้าถึงได้จาก <http://ge.kbu.ac.th/>.

^๓ ศิริรัตน์ แอดสกุล. (๒๕๕๔). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลากหลายทางวัฒนธรรม เรียนรู้ภาษาที่แตกต่างเป็นโอกาสทางการศึกษา ได้รู้จักประเพณีใหม่ๆ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของผู้คน มองเห็นมุมที่ต่างกัน ลดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ เข้าถึงชีวิตของคนต่างถิ่น ตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายการพัฒนาเส้นทางการคมนาคม โอกาสและศักยภาพ : ขยายการค้าชายแดนไทย-พม่า เชื่อมต่อไปสู่เวียดนามและจีน มีแหล่งแรงงานพร้อม

พ.ศ. ๒๕๐๐ อำเภอแม่สอดได้ถูกสนับสนุนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษตามหนึ่งในแนวทางของระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก โดยเป็นศูนย์กลางการค้าที่ติดต่อกับเมือง เมียวดีในประเทศพม่า อำเภอแม่สอด เมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน จากอัตราการนำเข้าและส่งออกรถบรรทุกระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าจำนวนมากมาหลายทศวรรษ การเข้ามาลงทุนในกิจการต่างๆ ของนักลงทุนไทยและนักลงทุนต่างชาติ การหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ การข้ามแดนของชาวต่างชาติเพื่อมาประกอบอาชีพ จนกลายเป็นเมืองสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เหตุนี้เองด้วยนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและนโยบายการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมของรัฐบาลปัจจุบัน ความเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า ภาวะข้ามแดนจากสถานการณ์ทางสังคมและการเมืองของประเทศพม่า ตลอดจนมนต์เสน่ห์อันเป็นอัตลักษณ์ของอำเภอแม่สอด จึงเป็นเหตุให้อำเภอแม่สอด เป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ/สัญชาติ ศาสนาตามสภาพการณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมในปัจจุบัน

จากการที่คณะผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่และศึกษาข้อมูลในเบื้องต้น ทำให้ทราบถึงลักษณะการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาติพันธุ์อำเภอแม่สอด โดยลักษณะทางพื้นที่อำเภอแม่สอดได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๘๘ หมู่บ้าน และแบ่งเขตการปกครองระดับท้องที่ในระดับตำบลออกเป็น ๑๐ ตำบล มีประชากรไทย ประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน และประชากรชาวต่างชาติ ประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน (ข้อมูลสถิติประชากร เดือนตุลาคม ๒๕๖๒, อำเภอแม่สอด, เทศบาลอำเภอแม่สอด) จากพื้นฐานความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ/สัญชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และต้นทุนทางสังคมที่แตกต่างกัน จึงเกิดประเด็นปัญหาการอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จนกลายเป็นช่องว่างทางสังคมพหุวัฒนธรรมขึ้น ลักษณะการอยู่ร่วมกันจึงอยู่ในรูปแบบของการรวมกลุ่มกันของสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน เป็นเหตุให้บางวัฒนธรรมที่เป็นเฉพาะของกลุ่มทางสังคมนั้นๆ ได้กลืนกลายกลายเป็นวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นไปแล้ว

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่าง
สมานฉันท์
๒. เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์
๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑. สภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่าง
สมานฉันท์ เป็นอย่างไรบ้าง
๒. การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
มีรูปแบบ หรือกระบวนการอย่างไร
๓. การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
ในสังคมพหุวัฒนธรรม มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

การกำหนดขอบเขตในการวิจัยเรื่อง “อำเภอแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม
เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ผู้วิจัยกำหนดประเด็นขอบเขตด้านเนื้อหา ด้านพื้นที่ และด้าน
ประชากร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. ศึกษากระบวนการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการศึกษาหลักธรรม
ทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา
๒. วิเคราะห์ภูมิหลังของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการทาง
วัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
๓. จัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มย่อยในการเสนอองค์ความรู้ ระหว่างเครือข่ายสังคมพหุ
วัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ ชชาติพันธ์ เพื่อวิเคราะห์และหารูปแบบการ
อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สร้างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรม และลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร

ศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่สอด ๑๐ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลแม่สอด ตำบลแม่กุ ตำบลพะวอ ตำบลแม่ตาว ตำบลแม่กาษา ตำบลท่าสายลวด ตำบลแม่ปะ ตำบลมหาวัน ตำบลด่านแม่ละเมา ตำบลพระธาตุผาแดง โดยศึกษาแบบเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมายจากองค์กรภาครัฐ และภาคประชาชน ในระดับนโยบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

๒. อำเภอแม่สอด

๓. เทศบาลอำเภอแม่สอด

๔. คณะสงฆ์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๕. ชุมชนชาติพันธุ์ (พุทธ)

๖. ชุมชนชาติพันธุ์ (พม่า)

๗. ชุมชนชาติพันธุ์ (คริสต์)

๘. ชุมชนชาติพันธุ์ (กระเหรี่ยง)

๙. ชุมชนชาติพันธุ์ (อิสลาม)

๓. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน)

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสอบถาม และใช้แบบสัมภาษณ์ ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารภาครัฐ ภาคประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์ เกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ คน

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ จำนวน ๙ คน

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เป็นรูปแบบลักษณะการจัดสัมมนากลุ่มย่อยระดมความคิดเห็นร่วมกันสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาสังคม หมายถึง การทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเดียวกัน เกิดประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างเสมอภาคและยุติธรรมมากที่สุดให้เป็นความสุขความพอใจที่จะได้อยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เป็นสังคมที่ผูกพันมั่นคงถาวรตลอดไป

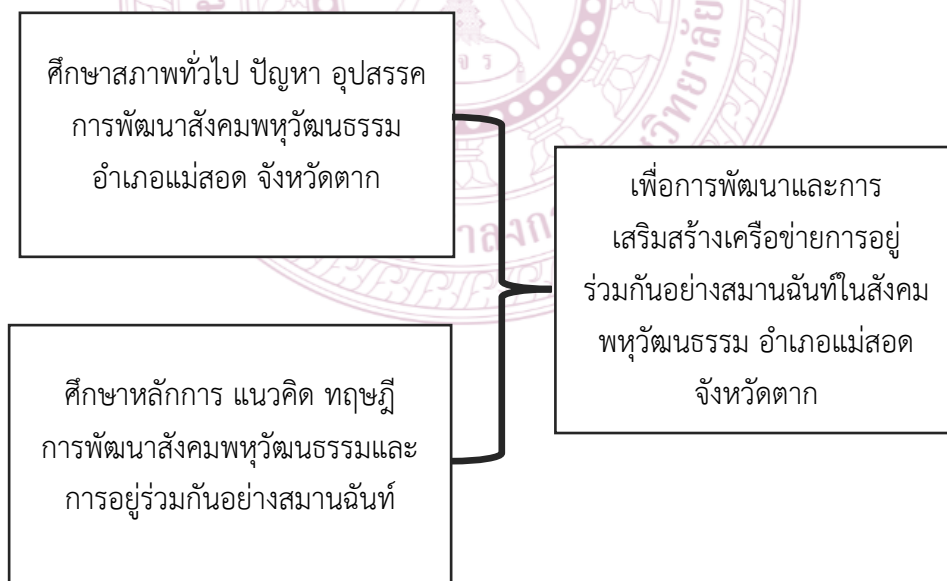
สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง สังคมที่ผู้คนอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายและความแตกต่างอย่างกลมกลืนกัน ซึ่งความแตกต่างนี้สามารถแบ่งได้หลากหลายประเภท ทั้งเชื้อชาติ ชาติพันธุ์, ศาสนา ความเชื่อ, ภาษา, วิธีการดำเนินชีวิต, และขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม จารีต และประเพณี

สมานฉันท์ หมายถึง ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน เช่น การสร้างความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน ชุมชนและองค์กร เสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายให้แน่นแฟ้น จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อพบปะพูดคุยและเปลี่ยนทัศนคติร่วมกัน

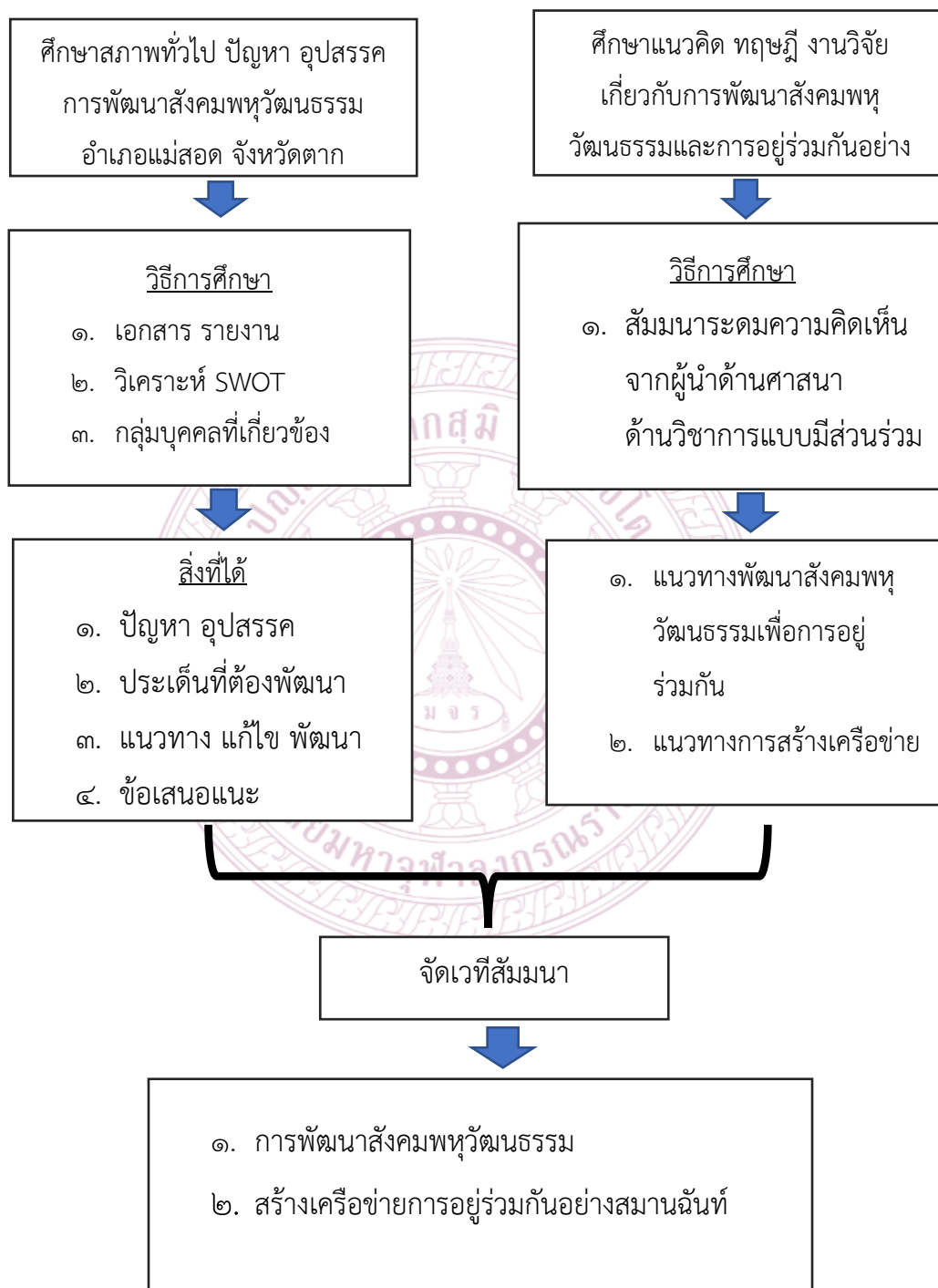
อำเภอแม่สวด หมายถึง อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

๑.๖ กรอบความคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

๑.๗ แนวทางการดำเนินวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

๑. ได้ทราบสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
๒. ได้ทราบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
๓. ได้เสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑.๙ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

๑. บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ นำไปใช้กับบุคคล ชุมชน และในองค์กร ของตนเอง
๒. ได้ความรู้การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างเครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายทางศาสนาและชุมชนชาติพันธุ์
๓. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
๔. ผลการศึกษาวิเคราะห์จะเป็นรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
๕. นักวิชาการ ผู้นำศาสนา ชุมชนชาติพันธุ์ ได้รับความรู้รูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ จากแนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน
- ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย
- ๒.๕ ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับอำเภอแม่สอด
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ได้รับความสนใจจากสหประชาชาติตั้งแต่ในช่วงการพัฒนาในทศวรรษที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๗๑-๑๙๘๐) เป็นต้นมา ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยได้เริ่มให้ความสนใจต่อการพัฒนาสังคมนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ -๒๕๑๔)^๔ เป็นต้นมา

ความหมายการพัฒนาสังคม

ความหมายของการพัฒนาสังคม มีนักวิชาการหลายได้มีการให้ความหมายไว้ในแง่มุมที่แตกต่างกัน ดังนี้

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (๒๕๔๙ : ๒๕) อธิบายความหมายของการพัฒนาสังคมว่า การพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคมโดยมีเป้าหมายให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติที่บทรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมา หากทบทวนย้อนอดีตตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงฉบับที่ ๑๐ พบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมแต่ละยุคสมัย เพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดีกินดีมีความอบอุ่นอยู่ร่วมกันเป็นปรกติสามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้^๕

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ(๒๕๕๐ : ๘) อธิบายว่า

^๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ -๒๕๑๔)

^๕ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (๒๕๔๙ : ๒๕)

ความหมายของการพัฒนาสังคม ว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่าเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม ซึ่งต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ คุณภาพ และระบบ บนพื้นฐานการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^๖

วิชัย รูปขำดี ได้ให้ความหมายของการพัฒนาสังคม โดยมีการแยกออกเป็น ๔ ความหมายย่อยดังนี้

ความหมายแรก เป็นการให้ความหมายจากคำว่า “การพัฒนา” กับคำว่า “สังคม” ในความหมายนี้ การพัฒนาสังคมครอบคลุมการพัฒนาในหลายๆ ด้าน โดยจะหมายถึงอะไรก็ตามที่เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสังคม (Society) ก็จะต้องถือว่าเป็นการพัฒนาสังคมทั้งหมด ซึ่งจะรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม

ความหมายที่สอง เป็นการให้ความหมายที่เน้นเฉพาะด้านของการพัฒนาคน คือ ด้านสังคม เป็นความหมายที่กำหนดขึ้นจากการประชุมองค์การ ECAFE (Economic Commission for Asia and the Far East) ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อ เป็น ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and Pacific) เมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๐ จากการประชุมดังกล่าวมีข้อสรุปว่า การพัฒนาสังคม เป็นอีกด้านหนึ่งของการพัฒนา มิใช่เป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เป็นเงื่อนไขของการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาสังคมย่อมต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมืองการปกครองและปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ในความหมายนี้เน้นการที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุข และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกลุ่มคนและสถาบันในสังคม

ความหมายที่สาม เป็นการให้ความหมายโดยแยกการพัฒนาออกเป็นส่วนๆ ตามสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วมีการจัดกลุ่มสาขาแต่ละประเภทว่าสาขาใดควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับด้านสังคมของประชาชน เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำหนดให้สาขาการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการสังคม เป็นเรื่องของการพัฒนาสังคม

ความหมายสุดท้าย เป็นการให้ความหมายจากการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิการสังคม โดยเป็นการพิจารณาว่าการจัดสวัสดิการทั้งระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชนและสังคม ได้แก่

^๖ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ(๒๕๕๐ : ๘)

สังคมสงเคราะห์ การประชาสงเคราะห์ รวมถึงการจัดสวัสดิการช่วยเหลือและการกุศลต่างๆ ล้วนเป็นการพัฒนาสังคม^๗

ดิน ปรัชญพฤทธิ์ อธิบายว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหิวโหย ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรีความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ยกย่องตนเอง และเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของพันธนาการทั้งปวง^๘

ความสำคัญของการพัฒนาสังคม

สังคมแต่ละสังคมประกอบไปด้วยบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่ต้องมาอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งในส่วนที่เป็นตำแหน่ง ภาระหน้าที่การงาน และพฤติกรรมที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพราะฉะนั้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือปัญหา เนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพร่างกายและทางด้านสภาพจิตใจ จึงพบได้ว่าในสังคมที่แตกต่างกันสภาพปัญหาก็จะแตกต่างกันตามไปด้วย เช่น ในชุมชนเล็กๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะไม่ใหญ่โต มีขอบเขตที่จำกัด แต่ยังเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่โตขึ้นปัญหาก็จะยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจนทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ดังนั้น จึงพอสรุปความสำคัญของการพัฒนาสังคม (อภิขญา อยู่ในธรรม. ๒๕๕๘ : ๗-๘) ดังนี้

๑. ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมลดน้อย หรือเบาบางลงไป เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ล้วนเกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ฉะนั้น ในการพัฒนาสังคมจึงควรยึดหลักคุณธรรม และมีความอดทน ตลอดจนกล้าที่จะคิดหาแนวทางในการบรรเทาปัญหาต่างๆ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในลักษณะของการลดปัญหา

๒. ทำให้เกิดการป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว เป็นการเรียนรู้จากบทเรียน หมายความว่า สมาชิกในสังคมได้มีการเรียนรู้ มีการคิด มีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีความสามารถ พร้อมที่จะเผชิญกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความคล้ายคลึงกันในอนาคต

^๗ วิชัย รูปขำดี, การเสริมสร้างกระบวนการจัดการความรู้ระดับชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. หน้า ๑๙๕.

^๘ ดิน ปรัชญพฤทธิ์, การบริหารการพัฒนา .พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๑.

๓. ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า กล่าวคือ มีความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ตลอดจนสื่อมวลชน อีกทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น และยังหมายรวมถึงประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน โดยแต่ละฝ่ายร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้ในการพัฒนาสังคม

๔. ทำให้ประชาชนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การทำให้ประชาชนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หมายถึง การที่สมาชิกแต่ละคนในสังคมมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นสังคมที่สงบสุข ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ทุกกลุ่มคนในสังคมมีโอกาสและมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถเป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่มีแต่ความอบอุ่นภายในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขปราศจากความขัดแย้ง

๕. ทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น การทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น หมายถึง สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเอกลักษณ์ร่วมกัน รู้ซึ่งถึงคุณค่าของวัฒนธรรม คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ เป็นทั้งคนดีและมีความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม^๙

จากการพิจารณาความหมายของการพัฒนาสังคมและความสำคัญของการพัฒนาสังคมข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสังคมมีความหมายด้วยกันหลากหลาย การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สมาชิกในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตามที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกในสังคมที่อยู่ร่วมกันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และความสำคัญของการพัฒนาสังคม คือ ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นลดน้อยลง มีการป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้น นำมาเป็นบทเรียนในสังคมเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหในอนาคต ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข ปราศจากความขัดแย้งเกิดความมั่นคงเป็นปึกแผ่นในสังคม

^๙ อภิขญา อยู่ในธรรม. (๒๕๕๘). เอกสารการสอนชุดวิชา ๑๕๓๓๗ การสื่อสารกับการพัฒนา. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. : ๗-๘.

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม

ที่มาของสังคมพหุวัฒนธรรม

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural society) ก็เป็นเหมือนกับทุกๆ เรื่อง มันมี “ด้านที่ดี” และ “ด้านที่ไม่ดี” มันแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่เราจะพบสถานที่ๆ มีเพียงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพียงไม่กี่ชนิด โลกเสรีที่เราอาศัยอยู่ทำให้เรามีทางเลือกมากมายในการใช้ชีวิต ซึ่งมีประโยชน์มากมาย แต่มีข้อเสียเช่นกัน บางอย่างก็อาจเพิ่มคุณค่าชีวิตของเรา ในขณะที่บางอย่างก็อาจทำให้เราอยู่ในความเสี่ยง กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ภาษา วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม และการศึกษาซึ่งเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำในลักษณะที่ต่างกัน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน เชื้อชาติ สถานะของครอบครัว เพศ ความสามารถพิเศษ ภาษา ศาสนา บทบาททางเพศ และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามัคคีและการเปิดรับ การไหลบ่าทางวัฒนธรรม การจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัวและท้องถิ่นด้วยวิธีของตนเอง และการรักษารักรวมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน

ข้อดีของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑. นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ผู้อพยพจากประเทศต่างๆ จะนำแหล่งความรู้ประสบการณ์ที่หลากหลายเข้ามาเผยแพร่ พวกเขาช่วยปรับปรุงการค้า นำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมาสู่ประเทศ

๒. การเติบโตทางเศรษฐกิจ การทำธุรกิจกับผู้คนต่างวัฒนธรรม เช่น ผู้อพยพ อาจเป็นสิ่งที่นำทักษะใหม่มาใช้ในธุรกิจ สิ่งนี้จะช่วยให้ธุรกิจเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ

๓. เข้าใจผู้คนมากขึ้น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น มันช่วยให้เราทราบวิธีที่จะโต้ตอบกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

๔. การซึมซับวัฒนธรรม เราจะได้เห็นประเพณีใหม่ๆ ที่มีความงดงาม มีความหมายต่อผู้คน เป็นโอกาสที่จะเฝ้าดูเพื่อนำมาปรับใช้ร่วมกับวัฒนธรรมของประเทศ

๕. เรียนรู้ภาษาที่แตกต่าง คุณสามารถเป็นเพื่อนกับผู้คนจากประเทศต่างๆ เมื่อได้สนทนากับพวกเขา คุณจะมีโอกาสที่จะเรียนรู้ภาษาของพวกเขาด้วย

๖. แรงงานข้ามชาติที่มีทักษะ ประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เป็นบ้านของผู้อพยพที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีทักษะสูง พวกเขาเหล่านี้มีความสามารถที่จะมาเป็นแรงงานที่ดีให้แก่ประเทศ หรือเป็นผู้สอนบุคคลากรที่ดี

๗. โอกาสทางการศึกษา ถือเป็นเรื่องที่ดีเมื่อเด็กๆ จะได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของผู้คน ช่วยให้มองเห็นมุมมองที่ต่างกันไป ลดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

๘. ได้รู้จักประเพณีใหม่ๆ สังคมพหุวัฒนธรรมช่วยให้เราได้มีส่วนร่วมับประเพณีใหม่ วัฒนธรรมใหม่ ได้เข้าถึงวิถีชีวิตของคนต่างถิ่น ข้อเสียของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม

ข้อเสียของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑. ความขัดแย้งทางศาสนา ด้วยความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งความขัดแย้งมากมายภายในชุมชน จากตัวอย่างที่เห็นมากมายในประวัติศาสตร์

๒. อุปสรรคทางภาษา ผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ย่อมมีภาษาท้องถิ่นเป็นของตัวเอง บางครั้งก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารให้เข้าใจ เพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถพูดภาษาต่างถิ่นได้

๓. วัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นเรื่องยากที่คนทั่วไปจะรับมือกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะทำความเข้าใจความเชื่อและบรรทัดฐานของพวกเขา

๔. ความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางสังคม อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากหลักความเชื่อที่ต่างกัน วิถีชีวิตบางอย่างอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่ม

๕. นำความแตกต่างมาสู่สังคม คนจากต่างถิ่นมักจะนำข้าวของจากบ้านเกิดมาด้วย มีแนวโน้มที่คนท้องถิ่นจะไม่พอใจกับสิ่งเหล่านี้

๖. การจัดการแรงงานที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องยาก มันเป็นเรื่องที่ท้าทายที่จะควบคุมแรงงานจากต่างถิ่น โดยเฉพาะผู้ที่มีความเชื่อแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้แรงงานทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มันเป็นเรื่องที่ดีที่ผู้คนจะได้พบเจอกับความหลากหลาย ทำให้พวกเขาได้มีมุมมองที่แตกต่างออกไป แต่บางครั้งหลายคนก็เกิดความกลัวว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกเขาจะถูกกลืนกินหรือเปล่า แม้ว่าทุกวันนี้เราจะเห็นผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาอยู่ร่วมกัน แต่ในความคิดของพวกเขาก็ยังคงมีความแตกต่างตามหลักคำสอนของแต่ละวัฒนธรรม มีเพียงสิ่งเดียวที่ทุกคนมีร่วมกัน คือ “ความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่ดีต่อกัน”^{๑๐}

^{๑๐} วราวุธ สุวรรณฤทธิ์, (๒๕๔๗), “วิถีไทย”, วารสารเซนต์จอห์น, [ออนไลน์], ๔๗ (๒) ๙, แหล่งที่มา: <https://webcache.googleusercontent.com/search.html> [๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

ความหมายของสังคัมพวัฏฒนธรรม

สังคัมพวัฏฒนธรรม หมายถึง การบูรณาการวิธีการทั้งปวงเพื่อผสมผสานประโยชน์แก่สังคมก็ คือ วิธีการครองตน ครองคน และครองงาน ซึ่งประยุกต์ใช้กับการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน หมายถึงกระบวนการดัดเตือนตนเองตามพระพุทธรพจน์ว่า “จงเตือนตนด้วยตนเอง” พิจารณาตนเองคือ การใช้สติปัญญาพิจารณาเหตุผล เมื่อรู้จักตนทั้งข้อดีและข้อด้อยแล้วก็ให้บริหารตนให้สมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อส่งเสริมความประพฤติดีประพฤติดชอบทั้งกายสุจริต คือทำสิ่งดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ วชิสุจริต พุทธสิ่งที่ดีงามถูกต้องประพฤติชอบด้วยวาจา มโนสุจริต คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้องประพฤติชอบด้วยใจ เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีล ๕ ส่งผลให้ผู้นั้นเป็นคนดี เป็นคนที่สะอาดทั้งทางกาย วาจา ใจ ซึ่งตามหลักศีล ๕ ประการกล่าวคือ ศีลข้อที่ ๑ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตลอดถึงการไม่คิดพยาบาท ศีลข้อที่ ๒ การไม่ลักทรัพย์หรือล่วงละเมิดในสิ่งของที่ไม่ใช่ทรัพย์สินของตนเอง ศีลข้อที่ ๓ การไม่ประพฤติดผิดหรือล่วงละเมิดในบุตรภรรยาของบุคคลอื่น ศีลข้อที่ ๔ การงดเว้นจากการพูดคำที่ไม่จริง ศีลข้อที่ ๕ การงดเว้นการเสพสุราของมีนเมาที่จะทำให้เป็นผู้ประมาทขาดสติสัมปชัญญะทุกชนิด นอกจากนั้น ชุมชนชาวพุทธ มีศาสนสถานสำคัญคือวัด โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองวัด ในวัดมีโบสถ์ วิหาร เจดีย์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ เมาส์ หอสวดมนต์ โรงเรียนพระปริยัติธรรมและสฎุภ เป็นต้น เป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นที่พำนักของพระภิกษุ และเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ซึ่งพุทธศาสนิกชนนิยมไปกราบไหว้บูชา และร่วมกิจกรรมต่างๆ ชุมชนชาวคริสต์ มีศาสนสถานสำคัญคือโบสถ์คริสต์ ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ทำการนมัสการพระเป็นเจ้าหรือเป็นที่ประกอบพิธีศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีบัพติศมา พิธีมหาสนิทศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น นอกจากโบสถ์แล้วยังมีศาสนสถานประเภทอื่นๆ อีก เช่น บาซิลิกา อาสนวิหาร โบสถ์น้อย อาราม คอนแวนต์ เป็นต้น ชุมชนชาวอิสลาม คือ มัสยิด โดยชาวมุสลิมในแต่ละชุมชนจะสร้างมัสยิดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ การละหมาด การปลุกตนเพื่อบำเพ็ญตบะ หาความสันโดษ นอกจากนี้มัสยิดยังเป็นโรงเรียนสอนอัลกุรอานและศาสนา สถานที่ชุมนุมพบปะ ประชุม เถลิมฉลอง ทำบุญเลี้ยงสถานที่ทำพิธีสมรส และสถานที่พักพิงของผู้สัญจรผู้ไร้ที่พำนัก โดยที่จะต้องรักษามารยาทของมัสยิด เช่น การไม่ทะเลาะวิวาทระหว่างเพศชายและหญิง การกระทำที่ขัดกับบทบัญญัติห้ามของอิสลามทั้งมวล ชุมชนชาวกระเหรี่ยง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งบ่งบอกถึงตัวตนความเป็นกระเหรี่ยงและแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชนมี ๒ ด้าน คือ ๑) การแต่งกายกระเหรี่ยง ๒) ภาษากระเหรี่ยง ในด้านการแต่งกายกระเหรี่ยงนั้น จะแบ่งออกไปตามเพศ อายุ และสถานะทางสังคม

สังคัมพวัฏฒนธรรม จึงหมายถึง ประชากร หรือกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่รวมกันในสังคมหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา

ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์การสื่อสาร รวมถึงบุคคลที่มาจากพื้นฐานหรือ อัตลักษณ์เดียวกัน สังคมพหุวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ชาติพันธุ์ศาสนากิจ พิธีการต่าง ๆ ภาษา การแต่งกาย วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมถึงการสื่อสาร มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์ จึงนำไปสู่การมีกฎ กติกา มารยาท การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมพหุวัฒนธรรม ดำเนินไปตามครรลองของสังคมได้ดี สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) หมายถึง กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ภาษา วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม และการศึกษาซึ่งเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำในลักษณะที่แตกต่างกัน (Mitchell and Salsbury, ๑๙๙๙) ซึ่งสอดคล้องกับ ชนาภานต์ โสจะยะพันธ์ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า พหุวัฒนธรรม คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน (Ethnicity) เชื้อชาติ(Race) สถานะของครอบครัว (Socioeconomic status) เพศ (Gender) ความสามารถพิเศษ (Exceptionalities) ภาษา (Language) ศาสนา (Religion) บทบาททางเพศ (Sexualorientation) และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์(Geographical area) และยังสอดคล้องกับพระมหามงคลกานต์ ติธมโม และคณะ (๒๕๖๒) ที่กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา วิถีชีวิต ความคิดและวิถีปฏิบัติของกลุ่มชนในสังคมนั้น ๆ เพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามัคคีและการเปิดรับ การไหลบ่าทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ John Rex (๑๙๙๖) ได้ให้ความหมายของสังคมพหุวัฒนธรรม ว่าเป็นความเชื่อในการที่จะยอมรับสิทธิของชนกลุ่มน้อย ในเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ การใช้ภาษาตามบริบทของครอบครัวและชุมชน การปฏิบัติตามหลักการศาสนา การจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัวและท้องถิ่นด้วยวิธีของตนเอง และการรักษาธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน^{๑๑}

หลักการสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรม

หลักการสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ

^{๑๑} สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ, “พหุวัฒนธรรมในมุมมองของปรัชญาสังนวยุค, เซนต์จอห์น, ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม ๒๕๖๐): ๒๙.

ในรายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคน จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง

ในโลกปัจจุบันที่สังคมประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นสร้างขึ้น และจับต้องได้เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร อาคาร บ้านเรือน ยานพาหนะต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา แนวคิดทางการเมือง การกีฬา เป็นต้น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อสมาชิกทุกคนที่อยู่ร่วมกัน

สรุป สังคมพหุวัฒนธรรม คือการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของกลุ่มชน สังคมพหุวัฒนธรรม คือ สังคมที่บุคคลมีความหลากหลายในมิติของภาษา เชื้อชาติศาสนา วัฒนธรรมประเพณีมาอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น ยิ่งไปกว่านั้นการเคารพ การเอื้ออาทร และการยอมรับถึงความหลากหลาย ความเป็นตัวตน หรืออัตลักษณ์ในวัฒนธรรมอื่นอันมิใช่ของตน แต่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่จนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในที่สุด

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน

ที่มาของการอยู่ร่วมกัน

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) ซึ่งหมายความว่า มนุษย์จะมีชีวิตโดยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า มีความเกี่ยวข้องกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก โดยสาเหตุที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะมีความจำเป็นด้านต่างๆดังนี้

๑. มนุษย์มีระยะเวลาของการเป็นทารกยาวนานและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในระยะเริ่มต้นของชีวิต ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น และด้วยความจำเป็นที่จะต้องมีการเลี้ยงดูทารกเป็นระยะเวลานานนี้เอง ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน สร้างแบบแผนความสัมพันธ์กันเป็นครอบครัว เป็นเพื่อนบ้าน และมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมอื่นๆ

๒. มนุษย์มีความต้องการทางสมอง เพราะสามารถคิดค้นวิธีการในการควบคุมธรรมชาติ เพื่อนมาใช้ตอบสนองความต้องการ ทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข ซึ่งการควบคุมธรรมชาติ จำเป็นต้องอาศัยการแบ่งงานและความร่วมมือจากบุคคลอื่น เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันกับหลายๆคน เช่นการแสวงหาอาหาร ผลิตสิ่งของ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น

๓. มนุษย์มีความสามารถในการที่จะสร้างวัฒนธรรมและส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลัง ให้ได้รับรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมเหล่านี้มีทั้งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการอื่นๆนอกเหนือไปจากสิ่งที่จำเป็นต่อชีวภาพ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การจัดระเบียบทางสังคม ความเชื่อ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการมีวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลาย ถึงถึงแม้ว่าจะอยู่รวมกลุ่มคล้ายคลึงกับการเป็นสังคมก็ตาม ทั้งนี้เพราะมนุษย์จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพและความต้องการทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ มนุษย์ยังมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้และแบบแผนของสังคมขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่มนุษย์อุบัติขึ้นบน โลกเป็นครั้งแรกจนกระทั่งปัจจุบันได้สร้างประดิษฐ์กรรมและวัฒนธรรมไว้มากมาย จึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่นๆอย่างสิ้นเชิง จนมีคำกล่าวไว้ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ

ความหมายของการอยู่ร่วมกัน

สุริยา วานิช ได้ให้ความหมายการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม คือการที่ มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือ กฎหมาย และมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือจะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข คุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่บุคคลนับถือในประเทศไทย มีชุมชนที่มีลักษณะ ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน เช่น ชุมชนชาวตำบลคลองตะเคียน อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนของชาวพุทธคริสต์และอิสลามที่อยู่ร่วมกันอย่าง สมานฉันท์ในภาคกลาง ชุมชนบ้านสองคอน อำเภอห้วยใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ชุมชนบ้านท่าแร่-หนอง แสง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนของชาวพุทธและชาวคริสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นชุมชนของชาวพุทธและอิสลามในภาคใต้ ที่มี ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เป็นต้น การศึกษาสังคมพหุ วัฒนธรรมที่ผ่านมา เป็นการศึกษาในลักษณะเป็นการเปรียบเทียบและการศึกษาเพื่อแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างกันของชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน

การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือ ครอบครัวของเราเอง ถัดไปคือ ครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ ตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่าง

เดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ ในบรรดาหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งหลายนั้น กล่าวได้ว่าศาสนาเป็นหลักความเชื่อที่มีกำลังมากที่สุดและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่เหนียวแน่นและลึกซึ้งที่สุด และศาสนายังช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นรากฐานแห่งความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนและสร้างความสงบสุขความมั่นคงให้แก่ชุมชน และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม คือกลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไป มาอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรง เช่น การพูดจา ทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อขาย และให้ความเอื้ออาทรต่อกันเป็นต้น สำหรับความสัมพันธ์ทางอ้อม ได้แก่ การเดินผ่านผู้คนที่เราไม่รู้จัก แต่เขาก็เป็นคนจังหวัดเดียวกัน การใช้สิ่งของที่ผลิตขึ้นโดยคนที่ไม่เคยพบปะเห็นหน้ากันมาก่อน คนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่เราสัมพันธ์กับพวกเขาโดยผ่านบุคคลอื่น ผ่านเอกสาร หนังสือ ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ามนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ถึงแม้ว่าจะอยู่รวมกลุ่มคล้ายคลึงกับการเป็นสังคมก็ตาม ทั้งนี้เพราะมนุษย์จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพและความต้องการทางวัฒนธรรม มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้และแบบแผนของสังคมขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และมนุษย์มีความเชื่อ หรือศาสนา ประจำชาติที่พ่อแม่หรือบรรพบุรุษได้นับถือสืบทอดกันมา

อานนท์ กาญจนพันธ์ ได้ให้ความหมายการอยู่ร่วมกัน คือ การดูแลสมาชิกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างความเป็นธรรมด้วยการประสานประโยชน์ให้สมาชิกทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างลงตัว ผลักดันให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม รวมทั้งสร้างสำนึกให้คนในสังคมร่วมกันอนุรักษ์รักษาวรรณธรรมของตนเอง ถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นสมบัติของสังคม นอกจากนั้นสังคมมนุษย์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ (๑) ประชากรจะต้องมีจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไป สังคมที่มีขนาดเล็กที่สุด คือ ครอบครัวที่มี พ่อ-แม่-ลูก ในขณะที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นอำเภอ จังหวัด ประเทศ ตลอดจนสังคมโลก (๒) ประชากรหรือสมาชิกในสังคมนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (๓) พื้นที่หรืออาณาเขต คนในสังคมจะอาศัยอยู่ในบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง พื้นที่อาจมีขนาดจำกัด เช่น บริเวณบ้านของครอบครัวหนึ่งหรือบริเวณกว้างขวาง เป็นอำเภอหรือจังหวัดโดยไม่ถูกจำกัดพื้นที่ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลทางอินเทอร์เน็ต (๔) การจัดระเบียบทางสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ควบคุมตามตำแหน่งสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน บรรทัดฐานทางสังคมจะมีระบบแบบแผน เป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข (๕) เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันทั้งทางกายภาพและประวัติศาสตร์ พวกเขาก็สร้าง

วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง

หลักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้เขาสบายใจ แต่ยังคงเราเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น บางคนก็มีความเป็นตัวตนสูง ค่อนข้างมีโลกส่วนตัวใครเข้าไปอยู่ในโลกเดียวกันได้ลำบาก เพื่อนสนิทวันก็จะลดน้อยลงทุกที แต่การอยู่ในสังคมจำเป็นต้องมีเพื่อนไว้คอยช่วยเหลือกันไว้บ้าง หลักสำคัญบางประการในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดีไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน คือ

๑. ต้องรู้จักประนีประนอม เพราะแต่ละครอบครัวก็ถูกเลี้ยงดูมาแตกต่างกัน ขนาดพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกัน ยังมีนิสัยที่แตกต่างกัน จึงทำให้แต่ละคนแตกต่างกันทั้งความคิด ความชอบ และระเบียบวินัย

๒. อย่าตัดสินคนจากคำพูด แต่ให้มองที่ใจ เพราะการกระทำคือ ของที่จริงแท้แน่นอน เวลาได้ยินใครพูดอะไรหรือใส่ร้ายผู้อื่น อย่าเพิ่งไปปักใจเชื่อให้พิสูจน์ด้วยตัวเองเสียก่อน

๓. หลักการทำงานร่วมกับคนอื่น เพราะเราไม่สามารถทำทุกอย่างด้วยตนเองได้หมด ต้องพึ่งพาคนอื่น การใช้คนอื่นให้ทำอะไร ต้องรู้วิธีในการพูดขอร้องด้วยวิธีที่สุภาพ อีกทั้งควรใจกว้างหรือมีน้ำใจกับเพื่อน มีวิธีสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ง่ายๆ

๔. เป็นคนดี คือ คนที่คิดถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น คนจะดีหรือไม่ดี อยู่ที่ผู้อื่นตัดสิน ดังนั้น หลักข้อแรกของคนดี จึงได้แก่ การไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ดังนั้นจะคบเพื่อนไปนาน ๆ อย่านำความเดือดร้อนมาสู่เพื่อน

๕. อย่าตำหนิใคร ต่อหน้าคนอื่น เพราะจะทำให้เขารู้สึกเสียหน้า และจะเกิดความรู้สึกอับอายไม่พอใจ กลายเป็นสร้างปมเจ็บฝังลึกในใจ

๖. ยอมนำเรื่องลับ ไปพูดในที่แจ้ง เมื่อเราได้รับฟังความลับของเพื่อนไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือไม่ดียังเป็นเรื่องไม่ดีเพื่อนต้องยิ่งระวังให้มาก ถ้านำมาเปิดเผย ควรจะขออนุญาตอีกฝ่ายเสียก่อน มิฉะนั้นจะถูกตำหนิ ว่าไม่มีมารยาท และเพื่อนจะเกิดความไม่ไว้วางใจขึ้น

๗. อย่าไปแก้ไขของที่คนอื่นทำไว้แล้ว เพราะอาจดูเป็นเรื่องเสียมารยาท เพราะอาจไปทำของๆ เพื่อนเสียหายก็ได้

๘. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น คนบางคนเมื่อโดนตำหนิว่าตนเองไม่ดีอย่างไร แทนที่จะแก้ไขสิ่งที่ไม่ดี หรือชี้แจงว่าตนเองไม่ได้เป็นอย่างที่กล่าวหา แต่ควรรับฟังแล้วแก้ไขเพื่อการ ไม่ทำผิดซ้ำอีก

๙. บุญคุณต้องทดแทน ถ้าใครทำอะไรให้เรา ต้องตอบแทนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

๑๐. ซื่อสัตย์ ถ้าเราโกงเขา หรือ เราโกหกเขา สักวันหนึ่งเขาย่อมจับได้ และความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนก็จะไม่เหลือ เพื่อนที่ดีที่เราควรรักษาเอาไว้ให้นาน

สรุปความหมายแนวคิดการอยู่ร่วมกัน คือ มนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน มีบรรทัดฐานทางสังคมระบบแบบแผน เป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันทุกคนต้องรู้หลักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการประนีประนอม อย่าตัดสินใจคนอื่นด้วยคำพูด ให้พิจารณาจากใจและการกระทำ อย่างนำความเดือดร้อนมาสู่เพื่อน ไม่ตำหนิใครต่อหน้าผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และซื่อสัตย์สุจริต

หลักการสำคัญของการอยู่ร่วมกัน

การอยู่ร่วมกันในพหุวัฒนธรรม เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม จะต้องมีการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อความเข้าใจ อันดีต่อกัน การปฏิบัติตนต่อกันอย่างเหมาะสม มีดังนี้

๑. การเคารพซึ่งกันและกัน
 ๒. เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ยอมรับความแตกต่างด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติ
 ๓. เคารพในสิทธิของกันและกัน
 ๔. เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
 ๕. ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น
 ๖. แสดงกิริยา วาจา สุภาพ
 ๗. ไม่กล่าวลบหลู่ในสิ่งที่เขาเคารพศรัทธา
 ๘. ไม่พูดจาล้อเลียน เยาะเย้ยคนที่มีความวัฒนธรรมต่างจากเรา
 ๙. ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีการแบ่งปัน
 ๑๐. มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- เปิดโอกาสให้คนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรม เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมให้ความช่วยเหลือ และเข้าร่วมกิจกรรมที่ดี ที่ชาวต่างชาติจัดขึ้น

กระบวนการ/วิธีการ

วิธีการอยู่ร่วมกันนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่สมาชิกในสังคมก็มีความสุข

ภิกษุธรรมทูต หรือภิกษุพื้บคำ จากหมู่บ้านพลัม ประเทศฝรั่งเศส กล่าวปาฐกถาธรรม "สู่สังคมอันสมดุล" ว่า เราสามารถนำความสงบสันติมาสู่สังคมได้ ด้วยการสร้างสันติภาวะในใจของเรา และนำหลักคำสอนของพุทธองค์เกี่ยวกับ ๖ วิธีแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนสมานฉันท์มาใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งยังนำมาปรับใช้ได้ครอบคลุมทั่ว ที่ทำงาน และสังคม ๖ วิธีนั้นประกอบด้วย

๑. ตระหนักว่าเราอยู่ร่วมในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ภายใต้หลังคาเดียวกัน ในสังฆะแห่งการปฏิบัติ หรือพุทธบริษัท ๔ ดังที่เห็นในสังฆะของหมู่บ้าน พลัมซึ่งมีพระจากหลายชาติ แต่ทั้งหมดก็มีวิถีชีวิตร่วมกันได้ เพราะอยู่ใต้หลังคาแห่งอุดมคติเดียวกัน ในปัจจุบันคนไทยทุกคนล้วนอยากให้ประเทศมีความสงบสันติ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ทุกคนรู้สึกเหมือนนั่งอยู่บนฐานไฟร้อน และอยากให้สถานการณ์สงบเร็วที่สุด นี่คือการหมายที่หนึ่งของการมีสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน

๒. แลกเปลี่ยนสิ่งของ สิ่งที่เป็นอย่างเท่าเทียมกัน ในการดำรงชีวิตอยู่เราจำเป็นต้องมีปัจจัยสี่ ในขณะที่มีความแตกต่างทางฐานะกันอยู่มาก เราจึงไม่ควรแบ่งแยกคนรวยและคนจน แต่มองว่าทุกคนเป็นสมาชิกของสังคม ทุกคนควรได้รับปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มีชีวิตอยู่ได้

๓. เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เพราะจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย อาจเรียกสิ่งนี้ว่า ศีล หรือ วินัย นั่นหมายความว่า ไม่ว่าจะอาวุโสมากหรือน้อย เราควรปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น

๔. การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา มีคำกล่าวว่า "คำพูดเป็นสิ่งที่ไม่ต้องซื้อหาเราต้องใช้คำพูดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่เป็นการทำร้ายใคร" หลวงพี่แนะนำว่าก่อนที่จะพูด ขอให้ลองตามลมหายใจสามครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่า ไม่ได้พูดขณะที่กำลังโกรธ ซึ่งหัวใจจะเต้นแรง ใบหน้าและหูของเราแดงให้ตามลมหายใจจนหัวใจสงบลง และใบหน้าเป็นปกติ แล้วจึงค่อยพูดออกไป

๕. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อกันและกัน เมื่อมองไปในปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง คนสองคนอาจเห็นไม่เหมือนกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีความคิดที่ต่างกัน ฉะนั้นการแลกเปลี่ยนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๖. การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ไม่บังคับข่มขู่ให้ผู้อื่นคิดตามเรา และมีการตัดสินใจร่วมกัน บางความเห็นสามารถพูดคุยในเวลาไม่นาน บางความเห็นจำเป็นต้องพูดคุยกันหลายเดือน เมื่อเราฟังความเห็น และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยน เมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น คนที่มีความคิดเห็นต่างออกไปย่อมมีความสุข เพราะเขาได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความเห็นของผู้อื่น

ลักษณะของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีและ

ร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่ สมาชิกในสังคมก็มีความสุข ๑) สมาชิกทุกคนต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ๒) สมาชิกทุกคนต้องร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาของครอบครัว สังคม และชุมชน เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ๓) นำคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่ หลักการวชิรธรรม หลักปัญญาวชิรธรรม และหลักสามัคคีธรรม เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ๔) ร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อรักษามรดกของท้องถิ่นให้คงอยู่ ๕) ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพราะทรัพยากรบางอย่างอาจหมดไปได้ ถ้าไม่ช่วยกันประหยัด ๖) รับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

- สมาชิกในสังคมร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่อาศัยอยู่
- สมาชิกในสังคมประกอบอาชีพที่สุจริต
- สมาชิกในสังคมมีน้ำใจ รักใคร่สนิทสนมกัน
- สมาชิกในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม

สำหรับประเทศไทยนั้นภาครัฐ ก็ควรจะมีการปรับนโยบายให้สอดคล้องกับวิถีศาสนา วัฒนธรรมของคนทุกกลุ่ม ควบคู่ไปกับการยอมรับ รวมทั้งส่งเสริมวิถีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างโอกาสการศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่จะพัฒนาประเทศ ทั้งหมดนี้จะช่วยให้สังคมที่มีความหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสันติ ความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาวะได้แม้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างในสังคมเดียวกันจะมีอยู่ทั่วไป แต่หากมีระบบการจัดการที่มีคุณภาพ การเคารพและยอมรับซึ่งความแตกต่าง มีความไวใจและมีความปรารถนาดีต่อกัน สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้ประชาชนทุกชาติพันธุ์ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ความที่กล่าวมาข้างต้นจะมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคี การพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อมุ่งสู่สังคมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทย จึงให้ความสำคัญอย่างกับคนเนื่องจากคนเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา การพัฒนาในมิติดังกล่าวจะต้องพัฒนาให้เกิดคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมบูรณ์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ ทักษะ ความสามารถและความเป็นผู้นำ ที่เป็นกรณีพิเศษคือการพัฒนาคนให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้นหลักที่เป็นคำสอนและข้อประพฤติปฏิบัติในพระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาคน ได้แก่ หลักศีล ๕ หรือหลักเบญจศีล เพราะเมื่อคนได้ยึดหลักศีล ๕ เป็นหลักประพฤติปฏิบัติอย่างครบถ้วนแล้ว ชุมชนหรือ

สังคมที่คนนั้นอาศัยอยู่จะเป็นชุมชนหรือสังคมที่มีความรัก ความสมัครสมาน ความกลมเกลียวซึ่งกันและกันมากขึ้น จากรายละเอียดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ในนามตัวแทนบุคลากรในพระพุทธศาสนา และหลักเบญจศีลหรือหลักศีล ๕ เป็นตัวแทนหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งทั้งสองส่วนคือพระสงฆ์ และหลักเบญจศีลหรือหลักศีล ๕ ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนหรือสังคมไทย ปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวทางว่าพัฒนาตนเองเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดีหรือการมีดุลยภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตของบุคคลกับสภาพแวดล้อม และมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเองเข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งอาศัยวัตถุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน

การอยู่ร่วมกัน คือการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือจะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่บุคคลนับถืออีกอย่างหนึ่งสำหรับหน้าที่ของสังคมคือการดูแลสมาชิกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างความเป็นธรรมด้วยการประสานประโยชน์ให้สมาชิกทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างลงตัว ผลักดันให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม รวมทั้งสร้างสำนึกให้คนในสังคมนั้นร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมของตนเอง ถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นสมบัติของสังคม นอกจากนี้สังคมมนุษย์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๑) ประชากรจะต้องมีจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไป สังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดคือครอบครัวที่มี พ่อ-แม่-ลูก ในขณะที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นอำเภอ จังหวัด ประเทศ ตลอดจนสังคมโลก ๒) ประชากรหรือสมาชิกในสังคมนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ๓) พื้นที่หรืออาณาเขตคนในสังคมจะอาศัยอยู่ในบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง พื้นที่อาจมีขนาดจำกัด เช่น บริเวณบ้านของครอบครัวหนึ่งหรือบริเวณกว้างขวาง เป็นอำเภอหรือจังหวัดโดยไม่ถูกจำกัดพื้นที่ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลทางอินเทอร์เน็ต ๔) การจัดระเบียบทางสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ควบคุมตามตำแหน่งสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน บรรทัดฐานทางสังคมจะมีระบบแบบแผน เป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ๕) เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันทั้งทางกายภาพและประวัติศาสตร์พวกเขาก็สร้างวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง

สรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน สมาชิกจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่นการพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือกันมีความสามัคคีและร่วมมือกันสังคมก็จะน่าอยู่สมาชิกในสังคมก็มีความสุข การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี มีความเสียสละ รู้จักการวางตน รู้จักการประมาณตนรู้จักการพุดจา รู้จักการควบคุมอารมณ์ ความมีน้ำใจไมตรี และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้น สมาชิกในสังคมร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่อาศัยอยู่ สมาชิกในสังคมประกอบอาชีพที่สุจริต สมาชิกในสังคมมีน้ำใจ รักใคร่สนิทสนมกัน สมาชิกในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม

๒.๔ แนวคิดการสร้างเครือข่าย

ที่มาของการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของคน กลุ่มของคน หรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมในเครือข่ายความสัมพันธ์ ที่เรียกว่า Network มีจุดเชื่อมความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยคนหรือกลุ่มคน เรียกว่า Node และการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ เรียกว่า ความสัมพันธ์ (Relationships หรือ tie) ที่อาจเป็นแบบหลวมหรือแบบแน่นแฟ้นการเชื่อมโยงของเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมมี ๓ ลักษณะ คือ ๑) เครือข่ายการแลกเปลี่ยน ๒) เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ๓) เครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน

การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาใน ๓ ลักษณะ ๑) เกิดตามธรรมชาติ ๒) เกิดจากการจัดตั้ง ๓) เกิดจากวิวัฒนาการ เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเครือข่ายที่ประชาชนตระหนัก ต้นตัวในปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วลงมือริเริ่มรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ภาคประชาชนจึงเป็นแกนหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวกให้การจัดตั้งเครือข่ายทำได้ง่ายขึ้น บทบาทภาครัฐจะน้อย กลุ่มองค์กรชุมชนประชาคมจะทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มากเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้ง หรือรัฐเข้าไปเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิด

ความสนใจ และผลักดันให้เกิดการรวมตัวของประชาชน เช่น การที่ส่วนราชการพยายามผลักดันการสร้างหน่วยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เครือข่ายที่เกิดจากวิวัฒนาการ มีกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากกลุ่มบุคคลองค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ไม่ชัดเจน สนับสนุนและเรียนรู้ไปด้วยกัน หรือกลุ่มคนเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง หลังถูกจุดประกายความคิดมาจากการได้รับฟังได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายผู้สูงอายุ^{๑๒}

ความหมายเครือข่าย

เครือข่าย คือ การเชื่อมระบบความประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์ เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน^{๑๓}

ปัจจุบันการสร้างเครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ในการทำงานที่ได้รับการยอมรับทั้งในภาคธุรกิจเอกชนที่แสวงหากำไร และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัครของประชาชน จนถึงองค์กรระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีองค์การใดที่จะมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรเงินทุน ฯลฯ หรือถ้ามีก็อาจมีน้อยมาก ฉะนั้นการระดมเอาส่วนที่ดีแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละองค์กรมีเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ลดข้อจำกัดในการทำงานลงด้วย ขณะเดียวกันก็มุ่งที่จะสร้างให้เกิดเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นวิชาการได้กล่าวไว้

อนง นาเคบุตร ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่าย คือ การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชน บุคคลระหว่างชุมชน กลุ่มกับกลุ่ม ชุมชนกับชุมชน โดยยึดหลักตามขอบเขตพื้นที่ ประเด็นปัญหาและสถานการณ์ทางสังคม โดยไม่แยกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การเรียนรู้และการปฏิบัติ เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียว เครือข่ายเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การเพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงานซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนและไม่

^{๑๒} IOK2U.COM แหล่งรวมข้อมูล, การศึกษาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.iok2u.com/article/logistics-supply-chain/networking-networking>. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

^{๑๓} คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, การสร้างเครือข่าย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med/70100019/Networking.doc. [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

แน่นอนก็ได้ ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะบุคคลหรือองค์การ สมาชิกยังมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรม^{๑๔}

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกัน โดยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เครือข่ายสังคมนี้ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด การเรียนรู้ของบุคคล หรือกลุ่มองค์กรใดก็ตาม ย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมนรูปแบบต่าง ๆ^{๑๕}

นฤมล นิราทร ได้ให้ความหมาย เครือข่าย ไว้ว่าหมายถึง กลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงต่อกันด้วยเส้น โดยจุดต่าง ๆ คือ บุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมนี้ คือ ความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อการเชื่อมโยงร้อยรัด เอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน^{๑๖}

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ให้ความหมาย เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของคนหรือกลุ่มที่มีการประสานงานหรือทำงานร่วมกัน หรือลงมือทำกิจกรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ^{๑๗}

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมาย เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ได้ตกลงที่จะประสาน เชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่าง

^{๑๔} อเนก นาคะบุตร, “ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิปัญญาไทยสู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคต”, ในทิศทางหมู่บ้านไทย, (๒๕๓๓): ๗.

^{๑๕} ชาติชาย ณ เชียงใหม่, (๒๕๕๓), ทิศทางการพัฒนาชนบทในอนาคต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2553/pornprom_parmoj/bibliography.pdf [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

^{๑๖} นฤมล นิราทร . (๒๕๔๓). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า ๖.

^{๑๗} สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ, “การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับตำบลอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ, หน้า ๑ –๑๒.

ได้อย่างหนึ่งร่วมกัน อย่างเป็นระบบ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๕๖). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^{๑๔}

เสถียร จิรรังสินันต์ ให้ความหมาย เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติภารกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน^{๑๕}

องค์ประกอบสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม มี ๕ ระดับ

ระดับที่ ๑ การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) โดยวิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารตีพิมพ์ของสถานศึกษา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน การจัดนิทรรศการนอกสถานศึกษา จดหมายข่าว เว็บไซต์ของสถานศึกษา เป็นต้น

ระดับที่ ๒ การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความ คิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของสถานศึกษาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

ระดับที่ ๓ การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของ ประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของสถานศึกษา เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

ระดับที่ ๔ การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate) เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยหุ้นส่วนกับสถานศึกษาในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมี

^{๑๔} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking), พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย), หน้า ๒๐.

^{๑๕} เสถียร จิรรังสินันต์, (๒๕๕๔), “ความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย”, สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย,[ออนไลน์], ๑๖ หน้า, แหล่งข้อมูล: <http://www.nesac.go.th/document/show11.php?did=06110001> [๒ สิงหาคม ๒๕๖๕].

การดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่นคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

ระดับที่ ๕ การมีส่วนร่วมในระดับให้เสริมอำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ทำให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก (กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย, ๒๕๕๑) สรุปได้ดังนี้

เครือข่าย (Network) หมายถึงการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน นั่นคือความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันการเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ ดังนั้น เครือข่ายควรมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกันตามความจำเป็น เมื่อภารกิจของเครือข่ายบรรลุเป้าหมายเครือข่ายก็อาจยุบสลายหรือกลับมารวมตัวกันใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้ ตามความเหมาะสม^{๒๐}

ลักษณะของเครือข่ายเครือข่ายสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ โดยมากมักใช้เวลาสร้างเครือข่ายที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒. เครือข่ายจัดตั้งจะมีความเกี่ยวพันกันกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ สามารถผลักดันให้เกิดกระบวนการทำงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว สมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักไม่ได้มีพื้นฐานความต้องการในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกันลักษณะการทำงานเป็นการทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่องและมักจะจางหายไป ในที่สุด แต่มีข้อยกเว้นในกรณีที่เครือข่ายได้รับการชี้แนะที่ดี

^{๒๐} ผศ.ดร.ปรัชญนันท์ เทียงจรรยา, การพัฒนาและสร้างเครือข่าย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1598_5f69ce9304e915f69ce.pdf [๓ สิงหาคม ๒๕๖๕].

๓. เครือข่ายวิวัฒนาการ มีจุดเริ่มต้นโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติและไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรง แต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรรวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนและเรียนรู้ไปพร้อมกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนัก เครือข่ายดังกล่าวนี้แม้ไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่เริ่มแรกแต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนสามารถพัฒนาต่อไป จนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทำนองเดียวกันกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ^{๒๐}

การสร้างเครือข่ายและการรักษาเครือข่าย หมายถึงการทำให้มีการติดต่อสนับสนุน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์การนำเครือข่ายต้อง LINK หมายถึง “การเชื่อมโยง” ได้แก่ การเรียนรู้ (L- Learning) การลงทุน (I- investment) การฟูมฟักบำรุง (n- Nature) และการรักษา สัมพันธ์ภาพ (G (k)- Give) トラバ迪ที่ภารกิจเครือข่ายยังไม่สำเร็จย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเครือข่ายไว้ระดับประคองให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้และบางกรณีหลังจากเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้หลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย มีดังนี้

๑. การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
๒. การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย
๓. การกำหนดกลไกสร้างระบบจิตใจ
๔. การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ
๕. การให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา
๖. การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยั่งยืน มีปัจจัยดังนี้

๑. สมาชิกที่เข้าร่วมต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม
๒. สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก
๓. มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก

^{๒๐} เอกพงศ์ มุสิกะเจริญ, (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗), “การสร้างเครือข่าย”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.clinictech.ops.go.th/online/pages/blog_view.asp?blog_id=549 [๕ สิงหาคม ๒๕๕๖].

๔. จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ
๕. สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่มและทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือเน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนได้
๖. สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย
๗. สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย
๘. สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน
๙. จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อกับคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดความเป็นเครือข่ายให้คงอยู่
๑๐. จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึง ความทันสมัยและ ความเป็นปัจจุบันสามารถช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน^{๒๒}

ความสำคัญของการสร้างเครือข่าย

สามขั้นตอนสู่ความเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์ ขั้นตอนที่ ๑ มีการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การอบรม การสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ เป็นต้น ขั้นตอนที่ ๒ มีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกัน ที่มีเป้าหมายชัดเจน เช่น การรวมตัวกันรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูเก็บเกี่ยว การรวมตัวกันซื้อปุ๋ยจำนวนมากในต้นฤดูทำนา เป็นต้น ขั้นตอนที่ ๓ มีการรวมตัวเป็นศูนย์กลางการประสานงานหรือบริหารงาน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันจนกระทั่งสนิทสนมรู้จักกันแล้วเห็นความสำคัญของการพัฒนาเครือข่าย ที่มีการบริหารงานร่วมกันเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มจำนวนมากที่มีการทำงานลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายหัตถกรรมและพัฒนาสตรี เครือข่ายพัฒนาทรัพยากรแห่งชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายชาวเขา เป็นต้น วารสารสังคมและมนุษยศาสตร์

เครือข่ายทางสังคมนั้นเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลซึ่งได้ทำการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน อันเป็นแนวทางแห่งการร่วมมือร่วมกันนอกจากนี้

^{๒๒} ศ.ดร. สมเกต อุทโยธา, การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยั่งยืน, เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาเครือข่าย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), (อัดสำเนา).

นี่ยังหมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใด ๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นเครือข่ายทางสังคมจึงเป็นระบบทางสังคมที่มีความเชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์ เป็นกลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง ทั้งที่เป็น individual หรือ actor ที่มีความสัมพันธ์กัน ๓ องค์ประกอบ คือ

๑. กลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง
๒. แต่ละบุคคลมีกลุ่มแอตทริบิวต์ที่อธิบายคุณลักษณะ
๓. กลุ่มของจุดเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Wasserman, S., et al.

๑๙๙๔) ทั้งนี้ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งนั้นย่อมส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรหรือชุมชนซึ่ง ระบุปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้แก่

๑. การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
๒. การมีส่วนร่วมของสมาชิก
๓. การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน
๔. การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและ
๕. การมีทีมงานที่ดี

สำหรับกระบวนการสร้างเครือข่าย (Starkey, P. (๑๙๙๗) ได้เสนอแนวทางสำคัญ ประกอบด้วย

๑. เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมประชุม โดยมีหัวข้อการประชุมเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่ายทิศทางกิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน
๓. ตั้งกลุ่มแกนของเครือข่าย ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่ายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ
๔. ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และความผูกพัน ที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย
๕. วิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตยและความสามารถในการพึ่งตนเอง
๖. ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย
๗. สนับสนุนให้ มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น
๘. มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำ

๙. มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรแกน และผู้นำเครือข่ายสม่ำเสมอ

๑๐. ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความแข็งขันของสมาชิก โครงการหรือกิจกรรมมีลักษณะกระจายอำนาจไปให้กับมวลสมาชิกที่ได้ รับประโยชน์ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้มากที่สุด ดังนั้นการสร้างเครือข่ายอาจปรากฏในรูปของการจัดตั้งเป็นเครือข่ายใหม่ มีหลายลักษณะ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงธุรกิจ ส่วนด้านการพัฒนาสังคมเป็นสิ่งที่มิอยู่ในวัฒนธรรมชุมชนของชาวบ้านแล้ว การสร้างเครือข่ายในงานพัฒนาปรากฏในหลายลักษณะ โดยความพยายามของหน่วยงานรัฐ การสร้างเครือข่ายในการทำงานด้านการพัฒนาสังคมมีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพหุซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะมีการแข่งขันกันถึงแม้ ว่าภาวะ การแข่งขันระหว่างกันจะมีอยู่ แต่ก็น้อยกว่าในองค์กรธุรกิจ^{๒๓}

สรุปการสร้างเครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อด้วยการเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่นการส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย คือ การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใดๆที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ หรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

ดังนั้น การสร้างเครือข่าย สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กร ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอก

^{๒๓} รุจิกาญจน์ สานนท์, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓), “การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้นำรุ่นใหม่สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ปีที่ ๙ (ฉบับที่ ๒)หน้า ๗.

หน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

๒.๕ ข้อมูล บริบทเกี่ยวกับอำเภอแม่สวด

อำเภอแม่สวดซึ่งอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลแม่สวด ห่างจากแนวชายแดน ๖ กิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เป็นอำเภอชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่าตลอดแนวชายแดน ด้านตะวันตกซึ่งมีปัญหาทางด้านการปกครองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ และปัญหาเกี่ยวกับระบบการปกครองภายในทำให้บุคคลสัญชาติพม่าพลัดถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยทำมาหากินในประเทศไทยเขตอำเภอแม่สวดเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาต่อประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและการควบคุม จนแม้ในปัจจุบันนี้ อำเภอแม่สวดแต่เดิมนั้นเป็นเขตแทรกซึมและเคลื่อนไหวอย่างรุนแรงของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จนต้องมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการและประสานงานรักษาความมั่นคงภายในอำเภอแม่สวด (ศอปป. รมน. อ.แม่สวด) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณ กำลังคน และอาวุธ เป็นจำนวนไม่น้อย และในปัจจุบันการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่อำเภอ ได้หยุดการเคลื่อนไหวโดยเด็ดขาดแล้ว ไม่ว่าทางด้านการเมืองหรือการทหารตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๒ เนื่องจากการดำเนินการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาล

สำหรับชื่ออำเภอแม่สวดนั้น สันนิษฐานไว้เป็น ๓ นัย ประการแรก กล่าวกันว่า อำเภอแม่สวดเป็นเมืองเดียวกันกับ “เมืองฉอด” ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในประวัติศาสตร์ ที่ตั้งประชิดชายแดนราชอาณาจักรสุโขทัย เมืองฉอดมีเจ้าเมืองชื่อพ่อขุนสามชน คำว่า เมืองฉอด เรียกกันนานเข้าอาจเพี้ยนกลายมาเป็น “แม่สวด” ก็เป็นไปได้ อีกนัยหนึ่งอำเภอแม่สวดอาจได้ชื่อมาจากชื่อของลำห้วยสายสำคัญที่ไหลผ่านหมู่บ้าน คือ ลำห้วยแม่สวด ส่วนอีกนัยหนึ่งแม่สวดอาจมาจากคำว่า “เหม่ซ็อค” ในภาษามอญซึ่งแปลว่าพม่าตาย

ประวัติความเป็นมามีหลักฐานว่า เมื่อประมาณ ๑๒๐ ปีที่ผ่านมา (ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๐๔ – ๒๔๐๕) บริเวณที่ตั้งอำเภอหรือชุมชนใหญ่ของอำเภอในปัจจุบันนี้ ได้มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ เรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านพะหน่อแก” ต่อมามีคนไทยจากถิ่นอื่นหลายท้องถิ่นทางภาคเหนือพากันอพยพลงมาทำมาหากินในบริเวณหมู่บ้านนี้เป็นจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเจ้าของถิ่นฐานเดิมซึ่งไม่ชอบอยู่ปะปนกับชนเผ่าอื่นต้องพากันอพยพไปอยู่ที่อื่น หมู่บ้านแห่งนี้ได้เจริญขึ้นตามลำดับ จนทางราชการได้ย้ายด่านเก็บภาษีอากรจากบ้านแม่ละเมา มาอยู่ที่หมู่บ้านพะหน่อแกแห่งนี้ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ทางราชการจึงได้ยกฐานะหมู่บ้านขึ้นเป็นอำเภอ เรียกชื่อว่า

“อำเภอแม่สอด” ให้อยู่ในเขตปกครองของมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สอด จึงได้เปลี่ยนมาขึ้นกับจังหวัดตาก พุทธศักราช ๒๔๘๐ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะจัดตั้งขึ้นเป็น “เทศบาลตำบล” พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็น “เทศบาลเมืองแม่สอด” และได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยว่า เทศบาลเมืองแม่สอด มีรายได้ควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และเข้าเงื่อนไขหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.เทศบาล มาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๔๙๖ สมควรให้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล “อำเภอแม่สอด”

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหานกตล ปุณณสุวฑฒโก,ดร. ได้วิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม คือ กระบวนการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานช่วยให้เด็กและเยาวชน ประชาชนเข้าใจ และยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของความเป็นชนกลุ่มน้อย ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ

๒. หลักการที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม คือการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธ คือการให้ทาน พุดจาที่ไพเราะ ทำตนให้เป็นประโยชน์ ชุมชนชาวคริสต์ คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างให้แต่ละชุมชนเข้าสู่สังคมอย่างเท่าเทียมกัน ชุมชนชาวอิสลาม คือ การให้ทุกคนในสังคมหันมาเข้าใจในความแตกต่างและสนใจที่จะเรียนรู้ความแตกต่างกับความรู้ที่มีอยู่

๓. การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร คือ การอยู่ร่วมกันของคนในที่หลากหลายวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนชาวพุทธมุ่งส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชน การสงเคราะห์แก่อุบาสกและอุบาสิกาในชุมชนรอบวัดในขณะที่ชุมชนชาวคริสต์ เน้นส่งเสริมการเรียนการสอนพิเศษในวันเสาร์-อาทิตย์ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีด้วยการทำความสะอาดบริเวณส่วนรวม และให้ทำความสะอาดครัวเรือนของตนเอง ส่วนชุมชนชาวอิสลาม มีการยอมรับผู้นำที่ปฏิบัติตามหลักการศาสนาอย่างจริงจัง และส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ^{๒๔}

จันทนา เจริญวิริยะภาพ ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการระบบสวัสดิการชุมชนเชิงสมานฉันท์ สรุปได้ว่า เป้าหมายของการจัดสวัสดิการตำบลท่าข้าม จัดขึ้นภายใต้หลักคิดที่ว่าคนท่าข้ามไม่ทอดทิ้งกัน

^{๒๔} พระมหานกตล ปุณณสุวฑฒโก,ดร และคณะ, “การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), บทคัดย่อ.

ดูแลทุกเรื่องทั้งด้านความเป็นอยู่ ด้านความยากจน ด้านการเงิน บรรเทาปัญหาความเดือดร้อน เพิ่มรายได้ สร้างโอกาสความเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพผู้หญิง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนผ่าน กระบวนการทำสวัสดิการของชุมชน ซึ่งกระบวนการในการแก้ปัญหาได้ผ่านการคิดการคุยร่วมกัน เห็นพ้อง ต้องกันในการหาทางออก และเน้นการพึ่งตนเองของชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง สอดรับกับ องค์กร เพ็ชรประเสริฐ (๒๕๕๔) การจัดการสวัสดิการชุมชน เกิดจากแรงผลักดันที่ทำให้ชุมชนต้องมาทำสวัสดิการ เอง เพราะระบบสวัสดิการของรัฐที่มีอยู่ไม่เพียงพอและทั่วถึง เช่น เรื่องแก้ปัญหาความยากจน การมี รายได้ การมีงานทำ ภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้คนมีค่าใช้จ่ายมากขึ้นรายได้เท่าเดิมรัฐไม่สามารถทำให้ทุก ครัวเรือนมีกินมีใช้ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมคนรวยยิ่งรวยในขณะที่เดียวกันกับคนจนยิ่งจน เรื่อง การศึกษาของลูกคนในเมือง คนชนบท การดูแลทรัพยากรของพื้นที่ดิน น้ำป่า การดูแลสุขภาพของคน และปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชูกิ (๒๕๕๒) ที่ให้ความหมายสวัสดิการชุมชนว่า เน้นการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในชุมชน และการปรับตัวในชุมชนเพื่อนำสู่เป้าหมายความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้นการกินอยู่แต่พอดี มี ความสุขร่วมกัน คือ เป้าหมายของการจัดสวัสดิการชุมชน จึงเป็นสถานะและกิจกรรมของการจัดและสง มอบบริการชุมชน ทั้งทางด้านวัตถุและคุณค่าทางจิตใจ ภายใต้ความสัมพันธ์แบบแนวนราบ เสมอภาค สม่่าเสมอ สร้างสรรค์ มีผู้จัดและผู้รับเป็นคนกลุ่มเดียวกันและตั้งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นหลัก^{๒๕}

รศ.ดร. พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี และคณะ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การผสมผสานกลไกทาง พระพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาไทยกับ กลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์” (๒๕๖๑) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ของชาวพุทธกับศาสนาอื่นๆ อำเภอสอดได้ดำเนินกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ขึ้นทุกๆ ปี ประกอบไปด้วย ๕ ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิกข์ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่น และเป็นแนวคิดที่รองรับประชาคมอาเซียน ในความเป็นพหุ วัฒนธรรมโดยใช้ วันแม่ ๑๒ สิงหาคม ทุกๆ ปี เป็นวันจัดงาน ด้วยเหตุผลที่ว่าทุกๆ คน ในโลกล้วนมีแม่ทุก คน ศาสนารู้สึกมีความผูกพันและรักแผ่นดินไทย การทำกิจกรรมจะมีการจัดให้ถวายพระพร และคำสวด ในศาสนานั้นๆ มีการดึงกลุ่มศาสนาต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรม และดึงเยาวชนแต่ละศาสนาเข้าร่วมให้ได้ จำนวนมากๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน เยาวชน ต่างศาสนาให้เกิดความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจความเชื่อ เข้าใจพิธีกรรม เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี อยู่กันอย่างสันติ

^{๒๕} จันทนา เจริญวิริยะภาพ และคณะ, “การวิจัยเรื่อง การจัดการระบบสวัสดิการชุมชนเชิงสมานฉันท์”, รายงาน วิจัย, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

สุขแต่ในพื้นที่อื่นๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจน ซึ่งอาจเกิดจากไม่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความเชื่อ หรือเหตุการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรง^{๒๖}

พระครูสมุทรพรวิชานวัตร และคณะ ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยยึดหลักนิติธรรม หลักยุติธรรม หลักเมตตาธรรม มีการตกลงในการอยู่ร่วมกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง สร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจกัน เพื่อสร้างสังคมในชุมชนให้เกิดความรัก ความปรองดอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการปรองดอง เช่น หลักอปริหานิยธรรม สังคหัตถุ พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น

ด้านการพัฒนากิจกรรมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามแนววิถีพุทธชุมชน พบว่า แนวทางการปฏิบัติตนของประชาชนในชุมชน การใช้หลักศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบควบคุมพฤติกรรม ด้านการเสนอนโยบายการพัฒนาสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนตามแนววิถีพุทธพบว่า เริ่มต้น จากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการปกครอง สถาบันการศึกษา มีการยอมรับเข้าสู่ภาคปฏิบัติ ตามแนววิถีพุทธในการสร้างความปรองดองในชุมชน โดยมีกิจกรรมทางด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชนตามแนววิถีพุทธ พบว่า การรักษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของชุมชน อาศัยโครงสร้างด้านการปกครองชุมชนประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านศาสนา และด้านสถาบันการศึกษา มีการรวมตัวกันเพื่อจัดทำกิจกรรม เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชุมชน ก่อให้เกิดพลังความสามัคคี เรียกว่าการปรองดองในชุมชน ด้านภาวะผู้นำของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนตามแนววิถีพุทธ พบว่า ภาวะผู้นำของชุมชน คือ การสร้างแรงจูงใจของคนในชุมชนให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเกิดจากผู้นำศาสนาได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมในการอยู่ร่วมกันโดยใช้ผ่านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา^{๒๗}

วิลาสินี โสภภาพล ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม วิจัยพบว่า ชุมชนแห่งนี้ได้ปรับจากการท่องเที่ยวในวิถีชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นพหุวัฒนธรรม

^{๒๖} รศ.ดร. พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี และคณะ, “การผสมผสานกลไกทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

^{๒๗} พระครูสมุทรพรวิชานวัตร และคณะ, “การพัฒนาการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), บทคัดย่อ.

มากขึ้น เนื่องจากชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาอย่างมีความสุขอยู่แล้ว โดยแนวทางในการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างหลากหลายของชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนแห่งนี้พบว่ามีหลักการของการมองว่าพหุวัฒนธรรมคือธรรมชาติของพื้นที่ ความแตกต่างแต่เคารพกันภายใต้ความเป็นพี่น้อง, การอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอและ สร้างร่วมประวัติศาสตร์ชุมชนใหม่ que แสดงถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ไม่รู้สึกลัวความแตกต่างนั้นเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้การท่องเที่ยวด้านพหุวัฒนธรรมนั้นขับเคลื่อนเรื่องเล่าจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ในพื้นที่ เช่น กลุ่มพม่า มอญ ที่เคยอาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างเรื่องเล่าที่น่าสนใจต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็วิจัยได้พบว่าความเป็นพหุวัฒนธรรมในบริบทของศตวรรษที่ ๒๑ นั้นมีเรื่องของ การอยู่ร่วมกันกับผู้อพยพใหม่ที่เป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าที่รับจ้างทำงานในภาคของการประมงร่วมด้วยการท่องเที่ยวในวิถีชุมชนในศตวรรษที่ ๒๑ จึงต้องตระหนักในเรื่องของความเป็นพหุวัฒนธรรมมากขึ้นเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันกับทุกกลุ่มได้อย่างมีความสุข^{๒๔}

ลำพอง กลมกุล ศึกษาวิจัยเรื่อง พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายู พบว่า ในช่วงเดือนมิถุนายนและเป็นช่วงเดือนรอมฎอนของพี่น้องชาวมุสลิมในประเทศบรูไน ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ภายใต้วิถีทางศาสนา แต่ในเวลาเดียวกันก็จะเห็นวิถีความเชื่ออื่นที่ต่างออกไปแต่ก็ใช้ชีวิต ดำเนินชีวิตบนวิถีที่แตกต่างกันแบบปกติ คณะนักวิจัยได้เข้าไปในเวลานั้นเราจะเห็นร้านค้าที่เปิดขายแต่ไม่เปิดให้นั่งรับประทาน ร้านอาหารที่ขายก่อนเวลาเย็นเพื่อให้คนเตรียมทำอาหารรับประทานที่บ้านแล้วไปปฏิบัติศาสนกิจในยามเย็น รวมทั้งเสียงสวดอาซาน กับการขยับก้าวของชีวิตอื่นที่ไม่ใช่มุสลิมในประเทศบรูไน ภาพลักษณ์เหล่านี้ทำให้เห็นเป็นวิถีพหุวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับคน ภายใต้ความแตกต่างและความแตกต่างนั้นได้ส่งผลเป็นกลไกรวมของการอยู่ร่วมกันบนวิถีทางศาสนา ความเชื่อ และชาติพันธุ์ รวมทั้งภายใต้ความแตกต่างหลากหลายเกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขของชีวิตที่ เป็นอยู่อย่างเป็นระบบชาวมลายู ชาวจีน ชาวอินเดียน และชาวต่างชาติที่มาพำนักอาศัยอยู่ชั่วคราวสะท้อนให้เห็นเป็นมิติของความหลากหลายชัดเจน ทำให้เห็นว่าในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ความแตกต่างหลากหลายนั้นหนึ่งเป็นความแตกต่าง แต่อีกนัยหนึ่งเหมือนเป็นการอยู่ร่วมกันภายใต้ความเป็นไปได้ ทั้งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เป็นพัฒนาการร่วมกันของสังคมและกลไกทางสังคม^{๒๕}

^{๒๔} วิลาสินี โสภากุล, “การสร้างชุมชนสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๔), บทคัดย่อ.

^{๒๕} ลำพอง กลมกุล, “พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายู”, รายงานวิจัย, (วารสารโพธิวิสัย, ๒๕๖๐), บทนำ.

เวียงวัฒนา ชนะพาล ศึกษาวิจัยเรื่อง สองฝั่งโขง : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในนครหลวงเวียงจันทน์ ได้ข้อสรุปว่า ในส่วนของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และการต่อรองทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยอีสานที่อยู่ในเวียงจันทน์พบว่า ได้มีการผสมกลมกลืนแบบแผนวิถีชีวิตเข้ากับกลุ่มคนในวัฒนธรรมหลักตามจารีตประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกันจนยากแก่การแยกแยะ ขณะที่มีการผสมกลมกลืนนี้ กลุ่มคนไทยอีสานยังคงอัตลักษณ์ทางด้านภาษาของตนไว้อยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นในการใช้ภาษาพูดแบบลาวแต่คงสำเนียงอีสานแบบชาวจังหวัดร้อยเอ็ดไว้เช่นเดิม แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองจะมีสำนึกทางวัฒนธรรมร่วมกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กลุ่มคนไทยอีสานก็ได้มีการต่อรองกับกลุ่มวัฒนธรรมหลักอยู่เสมอ เพื่อให้มีสิทธิและสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกัน โดยใช้สำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ และเงื่อนไขทางการเมืองเป็นกลไกหลักในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งมีระบบการศึกษาเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ ในหมู่บ้านปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายขึ้น ด้วยนโยบายสร้างความเป็นชาติของรัฐที่มุ่งหลอมรวมความเป็นหนึ่งเดียวให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมลาว^{๓๐}

ดวงมณี นารินุชและคณะ ศึกษาวิจัยเรื่อง การฟื้นฟูอัตลักษณ์การแต่งงานของคนภูไทเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน กรณีศึกษาคนภูไทบ้านนาโด ตำบลนาโสก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของคนภูไทผ่านประเพณีการแต่งงาน ศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของคน ภูไทจากอดีตถึงปัจจุบันและเพื่อให้คนภูไทในชุมชนบ้านนาโด ตำบลนาโสก อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่งงาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงานนั้นมีทั้งหมด ๙ อัตลักษณ์ ดังนี้ อัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงคือ อดีตใส่ชุดภูไทในการแต่งงาน แต่มาในปัจจุบันก็ใส่ชุดตามสมัยนิยมของสังคม อัตลักษณ์ด้านภาษา ในประเพณีการแต่งงานของคนภูไทจะใช้ภาษาภูไทที่เป็น คำผญาในการเจรจาสู่ขอ มาในปัจจุบันการใช้คำผญาลดน้อยลง อัตลักษณ์ด้านความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายหญิง ชายเป็นใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันนั้นชายหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกัน แต่ผู้หญิงยังคงเคารพชายเช่นเดิม อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ เชื้อเรื่องต้นแบบ เชื้อเรื่องเหนือธรรมชาติ อัตลักษณ์ในด้านการให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสและให้ความสำคัญกับญาติพี่น้อง อัตลักษณ์ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น อัตลักษณ์ด้านความกตัญญู ตอบแทนบุญคุณซึ่งกันและกัน อัตลักษณ์ด้านความมีสัมพันธไมตรีที่ดี และอัตลักษณ์ด้านความสามัคคีกัน

^{๓๐} เวียงวัฒนา ชนะพาล, “สองฝั่งโขง : การปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในนครหลวงเวียงจันทน์”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ในปัจจุบันนั้นอัตลักษณ์เหล่านี้มีความสำคัญลดน้อยลงและการดำรงอัตลักษณ์ดังกล่าวจืดจางขึ้นเกี่ยวกับการดำรงอัตลักษณ์เพื่อให้สังคมยอมรับ ในประเพณีการแต่งงานของคนภูไทนั้นยังมีการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมา เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประเพณีการแต่งงานของคนภูไทนั้น คือ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจชุมชน ค่านิยม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ขั้นตอนของประเพณีการแต่งงานมีการเปลี่ยนแปลงไป แนวทางที่จะทำให้ชุมชนสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายได้คือ ใช้พลังงานของชุมชนและใช้อัตลักษณ์และคุณค่าที่อยู่ในประเพณีการแต่งงานจูงใจให้คนในชุมชนลดค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน ซึ่งเมื่อสัญญาแต่งงานสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ คำนึงถึงคุณค่าของการจัดงานแต่งงานอย่างแท้จริง^{๓๐}

ดวงกมล เวชวงศ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวน ในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ : ศึกษากรณีชุมชนยวน ตำบลต้นตาล อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนยวนทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม สำนักทางชาติพันธุ์ กระบวนการนำเสนอ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวยวนผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ ในบริบทของการท่องเที่ยว เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนำเสนอ วัฒนธรรมยวน ทำงานพิธีกรรม การแสดงทางวัฒนธรรม และ กลุ่มโฮมสเตย์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ภายใต้บริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่วัฒนธรรมอันหลากหลายกำลังจะถูกทำให้กลายเป็นหนึ่งเดียวนั้นได้เกิดกระแสความสนใจและให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมอันหลากหลายของไทยขึ้นมาด้วยการที่รัฐมีนโยบายส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่น รื้อฟื้น และอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นของตน อันเนื่องมาจากแรงเห็นถึงผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมที่เข้ามาพร้อมกับกระแสดังกล่าว และประกอบกับการที่โลกาภิวัตน์ ได้นำมาซึ่งการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่มาเพื่อเยี่ยมชมความแตกต่างหลากหลายทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม หรือมาเพื่อแสวงหาผลกำไรหรือแหล่งลงทุนทางธุรกิจ หรือด้วยเหตุผลอื่นๆ ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเติบโตมากขึ้นทุกขณะซึ่งรัฐเองก็ได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ที่สามารถดึงดูดความสนใจและเงินตราจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวรัฐเองจึงได้เข้ามาส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมเดิมของท้องถิ่นขึ้นอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งก็เพื่อส่งเสริมการ

^{๓๐} ดวงกมล เวชวงศ์ และคณะ, "การฟื้นฟูอัตลักษณ์การแต่งงานของคนภูไท เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน", รายงานวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ท่องเที่ยวขณะเดียวกันก็เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมที่เข้าสู่ประเทศด้วย^{๓๒}

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์ ศึกษาวิจัยเรื่อง ประเพณีแข่งเม็ง : คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมืองหาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีแข่งเม็งมีคุณค่าด้านเศรษฐกิจ โดยช่วยเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าผู้ให้บริการเกี่ยวพิธีกรรมซึ่งเม็ง นอกจากนี้ยังส่งเสริมด้าน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ว่า โรงแรม ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยวที่มักมีการรวมกลุ่มเดินทางหลังพิธีกรรมเสร็จสิ้น เป็นการพยุ้งฐานะทางเศรษฐกิจของอำเภอหาดใหญ่ที่ปัจจุบันอยู่ในสภาวะฝืดเคือง มีคุณค่าด้านวัฒนธรรมจากการที่ไทย คนเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่ร่วมรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้จนนำไปสู่ความเข้มแข็งในหมู่สังคมชาวไทยเชื้อสายจีน การร่วมพิธีกรรมช่วยให้ คนรุ่นใหม่เรียนรู้ที่จะสืบสานต่อไป มีคุณค่าด้านศีลธรรมและศาสนา ประเพณีแข่งเม็งยังช่วยเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู การช่วยเหลือ เกื้อหนุนกัน ความผูกพันในครอบครัว จิตสำนึกในการเคารพผู้อาวุโส รวมถึงการตอกย้ำความมีจิตศรัทธาในศาสนาท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองหาดใหญ่ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนพิธีกรรมบ้าง แต่ในด้านคุณค่าโดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ^{๓๓}

ฐิติมดี อาพัทธนันทน์ ศึกษาวิจัยเรื่อง “โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม” : นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม ศึกษาถึงนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาท่ามกลางบริบทของสังคมที่มีความตระหนักถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า รัฐมีนโยบายการศึกษาที่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน รัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นในโรงเรียนรัฐสนับสนุนการศึกษาศาสนาของนักเรียนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐอนุญาตให้เด็กต่างด้าวเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ แบบเรียนมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นการตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางเชื้อชาติและศาสนามากขึ้นมอบอำนาจให้โรงเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับเครื่องแบบและวันหยุดให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของนักเรียน อย่างไรก็ตามพบว่าการปฏิบัติตามนโยบายเหล่านี้แตกต่างกันในระดับโรงเรียนและพื้นที่ นอกจากนั้นการคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในนโยบายของรัฐก็ดี

^{๓๒} ดวงกมล เวชวงศ์, “กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวน ในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดท่าช้าง”, *รายงานวิจัย*, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^{๓๓} พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์, “ประเพณีแข่งเม็ง : คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมืองหาดใหญ่”, *รายงานวิจัย*, (มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ในแบบเรียนหรือในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนก็ดี ยังเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบบผิวเผิน คือ การเน้นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ โดยไม่กล่าวถึงความเท่าเทียมของกลุ่มคนต่าง ๆ^{๓๔}

นฤมล ละวงค์ ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอบ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม ชาติพันธุ์ปกาเกอญอในภาคเหนือของประเทศไทย กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้อาวุโสในชุมชน นักวิชาการ และเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ผลการศึกษาในด้านกระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหนองมณฑา มีการจัดการที่รักษาวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบปกาเกอญอของคนในชุมชนให้คงอยู่รวมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ทำกินของคนในชุมชน ในด้านการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบปกาเกอญอนั้น ทางชุมชนได้จัดตั้งโรงเรียนบ้านมอวาตี โดยเชิญผู้รู้ ผู้อาวุโส ปรมาจารย์ ร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น “วิถีชีวิตชาวปกาเกอญอ” โดยได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคนในชุมชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา จาริตประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน^{๓๕}

ปวีณา งามประภาส ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูประเพณีตานตอด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประวัติศาสตร์ความเป็นมาพัฒนาการและสถานการณ์ในปัจจุบันของประเพณีตานตอด และวิเคราะห์หาแนวทางการฟื้นฟูประเพณีตานตอดอย่างเป็นระบบแบบแผนสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านปงหอศาล หมู่ ๒ ตำบลป่าตัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสรุปได้ว่าประเพณีตานตอดเป็นประเพณีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณและมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันนี้ประเพณีนี้ได้มีการปฏิบัติกันน้อยมากเนื่องมาจากมีวัฒนธรรมจากโลกตะวันตกเข้ามาในหมู่บ้านอย่างแพร่หลาย ทำให้ชุมชนได้ลืมนิสัยที่จะอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม แต่เมื่อไม่นานมานี้ทางผู้ใหญ่บ้านได้มีการรื้อฟื้นประเพณีขึ้นเพื่อ ฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิม โดยได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่พบว่ายังมีชาวบ้านบางกลุ่มที่ไม่รู้จักและยังไม่ได้ให้ความสนใจต่อประเพณีนี้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้ประเพณีนี้ ยังคงอยู่ต่อไปจึงควรมีแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีตานตอด ดังนี้ ๑. จัดงานประเพณีตานตอดเป็นประจำทุกปี

^{๓๔} จูติมดี อาพัทธนันท์, “โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม : นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม”, รายงานวิจัย, (๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๓๕} นฤมล ละวงค์, “กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอบ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่”, รายงานวิจัย, (๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

๒. ตั้งและกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมโดยการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ๓. ถ่ายทอดประเพณีตานตอดให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยจัดให้ผู้สูงอายุและเยาวชนได้มาพบปะกันและถ่ายทอดประเพณีเก่าแก่ของหมู่บ้านผ่านวิธีมุขปาฐะ เพื่อสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ๔. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะเทศบาลปาดันได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประเพณีตานตอดและช่วยประชาสัมพันธ์ประเพณีดังกล่าว ๕. ตั้งเป็นหมู่บ้านต้นแบบของประเพณีตานตอด และ ๖. มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานประเพณีให้คนในชุมชน รวมถึงคนภายนอกได้รับทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง^{๓๖}

อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ: ภาคปฏิบัติการท้าวทกรรมสู่การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านห้วยเขาลำเจิง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำของชุมชนหมู่บ้านห้วยเขาลำเจิงด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวบทภาคปฏิบัติการท้าวทกรรม ภาคปฏิบัติการทางสังคมของการดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำซึ่งนำไปสู่การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชน ผลการศึกษารูปได้ว่า ขบวนการอัตลักษณ์ไทยทรงดำของหมู่บ้านเขาลำเจิงประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านการแต่งกาย ด้านภาษาและการสื่อสาร และด้านการดำรงชีพ เป็นการสืบทอดเพื่อให้ชาวไทยดำรำลึกถึงถิ่นกำเนิด และการใช้ชีวิตอยู่การสวมเครื่องแต่งกายสีดำเพื่อดำรงอัตลักษณ์ ความสมัคสมานสามัคคี ความรักและห่วงใยแผ่นดิน ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์ ทดแทนคุณแผ่นดิน ผลการวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการท้าวทกรรมดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ มีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การดำรงชีวิต การสร้างคำว่าไทยทรงดำ เพื่อดำรงอัตลักษณ์ การสนับสนุนการผลิตซ้ำจากภาคปฏิบัติการทางสังคมผ่าน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมทางสังคม การเป็นตัวแทนของผู้เป็นต้นแบบ และการสถาปนาอัตลักษณ์ไทยทรงดำให้เป็นทางการ ซึ่งท้าวทกรรมการดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำได้หลอมรวมกลมกลืนกับแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ได้ท้าวทกรรมชุมชนเข้มแข็งได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิถีชีวิต การวางแผนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่งผลให้กระบวนการผลิตซ้ำท้าวทกรรมชุมชนเข้มแข็งด้วยอัตลักษณ์ไทยทรงดำยังได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง^{๓๗}

นายคอลัฟ ต่วนบุละ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริการจังหวัดชายแดนภาคใต้กับสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา พบว่าประชาชนในพื้นที่มี ๓ กลุ่มนับถือพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งต่างศาสนาต่างก็มี

^{๓๖} ปวีณา งามประภาส, “แนวทางการฟื้นฟูประเพณีตานตอด จังหวัดลำปาง”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๓๗} อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, “การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ: ภาคปฏิบัติการท้าวทกรรมสู่การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านห้วยเขาลำเจิง”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

ความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันต่างช่วยกันพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนมีแต่สันติสุข หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชุมชนโดยการยึดสถาบัน ๓ สถาบันเป็นหลัก คือ ๑) สถาบันชาติ ทุกคนถือสำนึกว่าเป็นคนในชาติเดียวกัน คือชาติใดทุกคนนับเนื่องแต่บรรพบุรุษว่าเกิดตายในผืนแผ่นดินไทยอย่างน้อยจะต้องไม่คิดทำลายประเทศไทยแต่จะต้องทดแทนประเทศชาติด้วยการทำหน้าที่พลเมืองด้วยสุจริต ซื่อสัตย์และเที่ยงธรรม เคารพกฎหมายและปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองดี ๒) สถาบันศาสนา แม้จะนับถือศาสนาต่างกัน แต่เมื่อสำนึกว่าเป็นชาติเดียวกันอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกัน ยึดมั่นในหลักศาสนาที่มีหลักการเดียวกันว่าทำความดีมีความรักความเมตตาในเพื่อนบ้านและเพื่อนมนุษย์ ไม่เบียดเบียนกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันทุกคนมีหน้าที่ และปฏิบัติ ตามหลักศาสนา เคารพสิทธิหน้าที่ของกันและกัน สังคมก็สงบสุขหากมีปัญหาที่ไม่ยอมให้ไปถึงขั้นบาดหมางทะเลาะวิวาทกัน ต่างหันหน้าเข้าหากัน ปรีกษาหาทางออกร่วมกัน ตกลงกันด้วยดี เพราะหลักคำสอนแต่ละศาสนาสอนให้รักมีความสามัคคีปรองดองกันอยู่แล้วประการสำคัญการร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยกัน ทำให้ทุกคนมีความรักสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีความจริงใจต่อกัน ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของศาสนาแต่ละศาสนาอยู่แล้ว สังคมนี้จึงเป็นต้นแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และ ๓) สำนึกในพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ไทยทรงทศพิธราชธรรมแม้จะทรงเป็นพุทธมามกะ แต่ก็ทรงดำรงพระสถานภาพเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกพระอุปถัมภ์บำรุงทุกศาสนาและนับแต่อดีตทรงนำประชาชนออกปกป้องเมืองจากอริราชศัตรู ทรงทำนุบำรุงประเทศชาติ และพระพุทธรูปศาสนาทรงปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้มีความสุขความเจริญทรงนำพาประเทศชาติให้พ้นภาวะวิกฤติ ประเทศชาติยังยืนมาจนตราบนานเท่านาน หากประชาชนทุกหมู่เหล่ามีความจงรักภักดี สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ดังเช่นชุมชนในแขวงวัดกัลยาณ์ สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุข เพราะนอกจากทุกคนจะสำนึกในชาติ ศาสนาของตนที่นับถือแล้ว ก็ยังมีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจไทยทั้งชาติให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักศาสนาของทุกศาสนาทุกอย่างทุกประการ สอดคล้องกับงานของ อุทัย สติมัน (๒๕๕๙) ที่ได้ชี้ให้เห็นอีกว่าแนวคิดเรื่อง ศาสนสัมพันธ์เป็นการผสมผสานทางศาสนาของประชาคมอาเซียนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการแตกแยกต่างความคิดความเชื่อในประเด็นทางศาสนาโดยการทำศาสนสัมพันธ์ ในหลักคำสอนให้เป็นหลักจริยธรรมสากลโดยยึดหลักสันติภาพ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ^{๓๔}

^{๓๔} นายคอลัฟ ต่วนบุละ และคณะ, “การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา”, รายงานวิจัย, (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นก็จะลดน้อยลงทำให้สังคมมีความสงบสุข มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มคน ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปราศจากความขัดแย้ง สังคมมีความมั่นคงสมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพัฒนาสังคมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อการดำรงอยู่ของสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ อบรม ปลูกฝัง จากรุ่นสู่รุ่นมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย มีลักษณะโดดเด่นจนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ให้มีบุคลิกภาพและความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ไม่ว่าจะเป็นในด้านภาษา อาหาร การแต่งกาย ความเชื่อในศาสนา การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ วิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา จารีตประเพณี วัฒนธรรมอื่น ๆ ทำให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ยังต้องการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ให้คงอยู่ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้วัฒนธรรม ไม่สูญหาย สามารถนำกลับมาสู่การพัฒนาส่งเสริมเครือข่ายให้เกิดคุณค่าถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ดำรงความเป็นชาติพันธุ์ไว้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์” อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการและขั้นตอนในการศึกษาวิจัย (Research
Process) ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research)
โดยเป็นศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaires) กับกลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ และ
เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ก. เชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชน
ชุมชนชาติพันธุ์พุทธ ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(ซิกข์) ชุมชนชาติพันธุ์
(กระเหรี่ยง) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)
จำนวน ๑๕๐ รูป/คน ดังแผนภูมิตารางดังนี้

ที่	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
๑	คณะสงฆ์	แบบเจาะจง	๑๐
๒	องค์กรภาครัฐ	แบบเจาะจง	๒๐
๓	ชุมชนชาติพันธุ์ (พุทธ)	แบบเจาะจง	๒๐
๔	ชุมชนชาติพันธุ์ (พม่า)	แบบเจาะจง	๒๐
๕	ชุมชนชาติพันธุ์ (คริสต์)	แบบเจาะจง	๒๐
๖	ชุมชนชาติพันธุ์ (กระเหรี่ยง)	แบบเจาะจง	๒๐
๗	ชุมชนชาติพันธุ์ (อิสลาม)	แบบเจาะจง	๒๐
๘	ชุมชนชาติพันธุ์ (ซิกข์)	แบบเจาะจง	๒๐
รวม			๑๕๐

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Ke Informant) ที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ จำนวน ๙ คน โดยวิธีแบบเจาะจง (purposive selection) เพื่อศึกษารูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม การบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน และการเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด และกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ทั้ง ๒ กลุ่ม จำนวน ๑๖ รูป/คน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง ดังแผนภูมิตารางดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา

ที่	กลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่ง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา	จำนวน
๑	พระครูสุธีวุฒิกุล,ดร.	รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์คุณ	ศาสนาพุทธ	๑
๒	พระครูพิณิตธรรมวิธาน	เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร	ชาติพันธุ์พม่า	๑
๓	นายสมศักดิ์ แสนยากุล	บาทหลวงวัดเทรธา	ศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก	๑

๔	นายสุข อุปการะ	โต๊ะอิหม่าม	ศาสนาอิสลาม	๑
๕	นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี	ผู้นำศาสนาซิกข์	ศาสนาซิกข์	๑
๖	นายอาตุลย์ สุรินทร์	ผู้นำศาสนาคริสต์นิกาย โปรเตสแตนต์	ศาสนาคริสต์ โปรเตสแตนต์	๑
๗	นางภิญญา เอ็งโม	ผู้ประสานงานชมรมเครือข่าย	ชาติพันธุ์ไทใหญ่	๑
รวม				๗

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ

ที่	กลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่ง/ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ	จำนวน
๑	นายกรณพงศ์ คงปาน	รองนายกเทศมนตรีอำเภอแม่สอด	๑
๒	นายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา	
๓	นางสาวรัตนา ทองใจ	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม	๑
๔	นางพัชรินทร์ บุญตาปวน	ปลัดอำเภอแม่สอด	๑
๕	นายเอกชัย พันธุลี	ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ	๑
๖	นายธาราวุฒิ สุวรรณใจ	กลุ่มสาระสังคมศึกษา	๑
๗	นางสาวภรณ์ เกียรติสิน	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ	๑
๘	ดร.สุชาติ ตีรรัตน์วัฒนา	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด	๑
๙	ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ	นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราชภัฏวิทยา (ต๋มึง)	๑
รวม			๙

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) แบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview Form) และแบบมีส่วนร่วมในลักษณะการจัดสัมมนา ระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมการสัมมนา

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชน ชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์ (กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน)

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสอบถาม และใช้แบบ สัมภาษณ์ ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารภาครัฐ ภาคประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์ เกี่ยวกับการ สร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เป็นรูปแบบลักษณะการจัดสัมมนา ระดมความคิดเห็นร่วมกันสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

เกณฑ์มาตรฐานการสร้างเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ๓ ท่าน ในการตรวจสอบ โดยใช้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +๑ เห็นด้วยตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน ๐ ไม่แน่ใจตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -๑ ไม่เห็นด้วยตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC

๑. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

๒. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่า สอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีข้อคำถามทั้งหมด ๑๘ ข้อ มีผลคะแนน = ๑ จำนวน ๑๖ ข้อ มีค่า ความเที่ยงตรง ใช้ได้ มีผลค่าคะแนน = ๐.๓๐ จำนวน ๒ ข้อ ต่ำกว่า ๐.๕๐ มีค่าความเที่ยงตรง ยังใช้ไม่ได้ ได้แก้ไขข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญให้การแนะนำ

ลักษณะของเครื่องมือ

๑. แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แยกออกเป็น ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม และการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีลักษณะเป็น มาตราส่วน ประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี ๕ ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด^{๓๙}

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

๒. แบบสัมภาษณ์ มี ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสัมภาษณ์

- รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
- การบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
- การเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
- สัมมนากลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง คณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๓. แบบมีส่วนร่วม คือ การจัดสัมมนากลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนองค์ความรู้

๑. รูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม

^{๓๙} ธีรยุทธ พิงเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๐.

๒. รูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิเคราะห์ SWOT กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยศึกษา

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีสัมมนาการสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในรูปแบบสอบถาม และรูปแบบสัมภาษณ์ ให้ครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก วัดท่านา จังหวัดตาก

๒. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก วัดท่านา จังหวัดตาก จำนวน ๑๐ แห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลวิจัย

๓. การแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับ การสร้างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและการสร้างรูปแบบเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ จำนวน ๑๕๐ ชุด ในการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นและเปลี่ยนองค์ความรู้

๔. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง

๕. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ขอข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก วัดท่านา จังหวัดตาก เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา และทางด้านวิชาการ จำนวน ๒๕ รูป/คน

๖. ติดต่อประสานงานส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงที่ทำงานและชุมชนชาติพันธุ์ของผู้เชี่ยวชาญ และนัดวันเวลาสถานที่ที่จะสัมภาษณ์

๗. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาที่นัดหมายไว้โดยขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญในการบันทึกเสียง บันทึกภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๕ รูป/คน และเก็บข้อมูลกลับมาครบทุกรูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๘. นำเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ มาดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงเป็นเอกสารเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

๙. สรุปข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวมมาเป็นร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและรูปแบบการเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสร้างข้อสรุปข้อมูลจากเอกสารเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการอย่างเป็นระบบเน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความแบบสัมภาษณ์ พิจารณาจากเนื้อหาโดยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของผู้วิจัยเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) การแจกแจงความถี่ด้วยตาราง อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation= S.D.)

โดยแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด^{๔๐}

^{๔๐} ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed-Method Research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive Method) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document) การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focused Group Discussion) ประชากรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๙ รูป/คน ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล คือ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสอบถาม

รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด

การพัฒนาสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด

การเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด

สัมมนากลุ่มย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง คณะสงฆ์ องค์การ

ภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

๑.๑ แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๕๐ รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
คณะสงฆ์	๗	๔.๗
องค์กรภาครัฐ	๑๘	๑๒.๐
ประชาชน	๗๒	๔๘.๐
ชุมชนชาติพันธุ์	๕๓	๓๕.๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นประชาชน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗ รองลงมาเป็นชุมชนชาติพันธุ์ ๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ รองลงมาเป็นองค์กรภาครัฐ ๑๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐ และน้อยที่สุดเป็นคณะสงฆ์ ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๗

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นการสอบถาม

๒.๑ การวิเคราะห์สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด ผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังต่อไปนี้

ประเด็นการสอบถาม	ระดับความคิดเห็น		
สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์	๔.๖๑	.๖๒๓	มากที่สุด
๒. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย	๔.๕๒	.๖๕๓	มากที่สุด
๓. การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๔.๕๕	.๖๖๑	มากที่สุด
๔. ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์	๔.๕๗	.๖๘๙	มากที่สุด
๕. มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔.๕๖	.๖๙๐	มากที่สุด

จากตารางที่ ๒ พบว่า สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า อยู่ใน

ระดับมากที่สุดทุกประเด็น คือ การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์ ($\bar{X}$ - ๔.๖๑) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย ($\bar{X}$ - ๔.๕๒) การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๕๕) ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{X}$ - ๔.๕๗) และมีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๕๖)

๒.๒ การวิเคราะห์การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ประเด็นการสอบถาม	ระดับความคิดเห็น		
การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	๔.๔๙	.๗๓๐	มาก
๒ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	๔.๔๙	.๗๔๐	มาก
๓.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	๔.๓๒	.๘๓๘	มาก
๔.การผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	๔.๓๓	.๘๕๕	มาก
๕. การส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	๔.๔๒	.๘๔๖	มาก

จากตารางที่ ๓ พบว่า การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๕๗) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๕๗) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๓๒) การผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๓๓) และการส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๔๒)

๒.๓ การวิเคราะห์การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ประเด็นการสอบถาม	ระดับความคิดเห็น		
การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์	๔.๑๕	.๘๕๒	มาก
๒. บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ	๔.๒๙	.๘๗๗	มาก
๓. การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔.๐๙	.๙๖๙	มาก
๔.การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔.๑๓	.๙๒๙	มาก
๕.มีการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม	๓.๙๙	๑.๐๒๓	มาก

จากตารางที่ ๔ พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{X}$ - ๔.๑๕) บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ ($\bar{X}$ - ๔.๒๙) การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๐๙) การให้

ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๑๓) และมีการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๓.๙๙)

๒.๔ การวิเคราะห์สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง คณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์

ประเด็นการสอบถาม	ระดับความคิดเห็น		
สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง คณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. รูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๔.๑๔	.๙๒๓	มาก
๒. รูปแบบการสร้างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๔.๑๐	.๙๙๘	มาก
๓. จัดเวทีสัมมนาระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	๔.๐๔	๑.๐๓๙	มาก

จากตารางที่ ๕ พบว่า สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง คณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ ยกย่องรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ($\bar{X}$ - ๔.๑๔) การนำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ทำเสร็จแล้วในเวทีเสวนาและผู้ทรงคุณวุฒิ ($\bar{X}$ - ๔.๑๐) และจัดเวทีสัมมนาระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ($\bar{X}$ - ๔.๐๔)

๔.๓ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ เกี่ยวกับ นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน ๑๖ รูป / คน

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ กลุ่มคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ ๙ รูป/คน โดยสามารถสรุปผลจากการสัมภาษณ์เป็นประเด็นๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และจากการสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ทั้งหมด จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวรรณกรรมต่างๆ

๑) ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์

๑.๑) สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ใช้หลักการทางศาสนามีศาสนาประจำใจ ไม่แบ่งแยกวรรณะไม่แบ่งแยกศาสนา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับทุกคน ให้เกียรติให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกศาสนา อยู่บนพื้นฐานของความดีงามมีการสวดมนต์ร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกัน ช่วยเหลือคนยากจน เป็นศูนย์การช่วยเหลือของทุกชุมชน และทุกศาสนา^{๔๑}

การอยู่ร่วมกันของคนอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงที่มาจากเพื่อนบ้าน และไม่สามารถใช้กฎหมายเต็มรูปแบบตามหลักรัฐศาสตร์ได้ มีการพ้องชนกพ้องเบา เป็นการอยู่ร่วมกันแบบการทำธุรกิจ การจ้างงาน มีการพ้องปรนบางพื้นที่ ใช้ข้อตกลงกัน การอยู่ร่วมกันต่างศาสนาเป็นรูปแบบไปมาหาสู่กัน^{๔๒}

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัชมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี รัชมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

กลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอแม่สอดมี ๗ ชาติพันธุ์ มีชาติพันธุ์ไทยใหญ่ ชาติพันธุ์พม่า ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์ไทยล้านนา ชาติพันธุ์ปอโอ และชาติพันธุ์พุทธ รูปแบบการอยู่ร่วมกันเป็นรูปแบบอยู่ด้วยกันฉันท์พี่น้อง^{๔๓}

ไม่มีการแบ่งชาติชั้นวรรณะ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของการอยู่ร่วมกัน อยู่กันฉันท์พี่น้อง เห็นใจซึ่งกันและกันให้กำลังใจกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันละกัน และวัดเป็นต้นแบบและเป็นศูนย์กลางแห่งการช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านศาสนสงเคราะห์ ด้านศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น^{๔๔}

รูปแบบการอยู่ร่วมกันเป็นรูปแบบแบบวัฒนธรรมเปิด ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือกันร่วมทำกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์แบ่งปันให้ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ เพราะเป็นการอยู่ร่วมกันแบบหลากหลาย ศาสนา หลากหลายเชื้อชาติ และหลากหลายประเพณีวัฒนธรรม^{๔๕}

อำเภอแม่สอดมีโรงเรียนในสังกัด ๑๑ แห่ง ๒๐ ชุมชน ในการดูแลกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง ๒ - ๑๘ ปี ทุกระดับชั้น ประชากรไทย ๕๐,๐๐๐ กว่าคน ประชากรแฝงเกือบ ๑๐๐,๐๐๐ คน และเป็นการรวมตัวกันของศาสนาและชาติพันธุ์ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน ให้ความร่วมมือกัน^{๔๖}

ในอำเภอแม่สอดมีหลายเชื้อชาติ ประกอบด้วย จีน อิสลาม ไทยใหญ่ เมียนมา เนปาล ชิกข์ และปากีสถาน และหลากหลายศาสนา มีศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดู โดยใช้ศาสนาเป็นแกนกลางในการอยู่ร่วมกันและจัดกิจกรรมร่วมกันของทุกศาสนา^{๔๗}

ลักษณะการอยู่ร่วมกันตามกลุ่มศาสนา มีชุมชนชาวพุทธส่วนใหญ่ ชุมชนมุสลิม เป็นต้น ที่ปักหลักฐานอยู่ที่อำเภอแม่สอด มีศาสนาและชาติพันธุ์อื่นๆ อยู่ร่วมด้วยโดยกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ ลักษณะการอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ จะไม่เป็นการอยู่ถาวรแต่จะอยู่ในลักษณะการเข้ามาศึกษาเล่าเรียน และ

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางภิญญา เอ็งโม ชมรมเครือข่ายตำบลท่าสายลวด วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูพิณิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ประกอบอาชีพเป็นต้น ในโรงเรียนยึดกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นกติกาสำคัญในการอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกศาสนาและชาติพันธุ์^{๔๘}

ประชากรกลุ่มเดิมของแม่สอด คือ ชาวกระเหรี่ยง และการเข้ามาของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์มีไทใหญ่ เป็นต้น ส่วนคนไทยเริ่มย้ายเข้ามาจากจังหวัดต่างๆ คนจีนเริ่มเข้ามาสมัยมาต่างในรูปแบบพ่อค้าแลกเปลี่ยนสินค้า^{๔๙}

การอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีเอกภาพเป็นของตัวเอง ศึกษาและยอมรับความแตกต่างในความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรม ในการดำเนินวิถีชีวิตของตนเองที่ไม่เดือนร้อนผู้อื่น และเพื่อเป็นความสุขของวิถีชีวิตของตนเอง^{๕๐}

ธรรมชาติมนุษย์ต้องแสวงหาที่พึ่งและสิ่งยึดเหนี่ยว วัฒนธรรมและศาสนาตามมาทีหลัง และให้การยอมรับกันในพื้นฐานความแตกต่างที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด ประการที่สำคัญคือเข้าใจยอมรับในความแตกต่างและเคารพต่อสิ่งที่เชื่อถือศรัทธาและการปฏิบัติของกันและกันในรูปแบบ บ้าน วัด โรงเรียน มัสยิด^{๕๑}

ความหลากหลายของชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและภาษาพูด โดยอำเภอแม่สอดในปัจจุบันมีชายแดนติดกับแม่น้ำเมย แต่ในตำราเรียนติดกับยอดเขาถนนธงชัย โดยสรุปยังเป็นข้อสงสัยว่า อำเภอแม่สอดอยู่ ณ จุดไหน ซึ่งวิวัฒนาการจากชาวกระเหรี่ยงและกลุ่มไทใหญ่ตามลำดับ และมีชาวไทยมาจากทางเหนือเพื่อมาค้าขายเป็นต้น ชาวมุสลิม อินเดียมาจากพม่า และชาวจีนจากต่างพื้นที่ โดยมีรูปแบบของอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวใหญ่ฉันทิพิน้อง^{๕๒}

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๙} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภการบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มั้ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนาทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๒} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตรีรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมต้องมีความเข้าใจในหลักข้อห้าม ข้อปฏิบัติของศาสนาซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ อาทิ ไปมาหาสู่กัน พูดคุยกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาในสังคมหรือชุมชน มีคุณธรรมจริยธรรมรู้ความต้องการของเขาและของเราเป็นเรื่องสำคัญ จะอยู่ในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเมตตาเอื้อเฟื้อ ไม่แบ่งชาติชั้นวรรณะ ให้การสังคมสงเคราะห์ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และใช้หลักทางศาสนาที่เป็นหลักประจำใจของทุกศาสนาในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย มีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละศาสนา ชาติพันธุ์อย่างถ่องแท้ อยู่กันแบบฉันพี่น้อง

๑.๒) ปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม

ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ พุทธไทยก็รูปแบบหนึ่ง พุทธพม่าก็รูปแบบหนึ่ง การจัดประเพณีงานบุญต้องจัด ๒ ประเพณี ๑. ประเพณีไทย ๒. ประเพณีพม่า เพราะมีความเหนียวแน่นทางความเชื่อด้านวัฒนธรรมประเพณี ในการทำกิจของสงฆ์บางพื้นที่ต้องใช้สองภาษาในการสื่อสาร อาทิ วัดมงคลนิมิต วัดไทยวัฒนาราม เป็นต้น^{๕๓}

ไม่มีปัญหา รู้จักวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนแต่ละศาสนา ไม่ใช่คนแปลกหน้าเป็นคนคุ้นเคยกัน พูดคุยกันเป็นประจำ ไปมาหาสู่กันเสมอ ทำกิจกรรมร่วมกัน เข้าวัดทำบุญได้ของทุกศาสนา ไหว้พระได้ทุกวัด เป็นการไหว้พระผู้เป็นเจ้า ไหว้คุณธรรม และไหว้ผู้ทำความดี ไม่ได้ไหว้ตัวบุคคล^{๕๔}

ไม่มีปัญหา ปองดองกันด้วยดี สามัคคีกัน ช่วยเหลือคนที่ยากจน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเข้าร่วมกิจกรรมของทุกศาสนา เข้าร่วมได้ทุกศาสนา เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เคารพบุคคล การสื่อสารเป็นประเด็นหลักในการอยู่ร่วมกัน เพราะช่วงอายุเป็นปัจจัยสำคัญโดยเฉพาะเด็กอนุบาล^{๕๕}

ไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ทุกศาสนาทุกเชื้อชาติอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง และสามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน^{๕๖}

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๕๔} สัมภาษณ์ นานเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัศมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๖} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพทางกฎหมาย บางกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมากับพ่อแม่หรืออาศัยอยู่ยังไม่นานไม่สามารถมีบัตรหรือสิทธิทางกฎหมายได้ จึงนำพาไปสู่การเรียกร้องสิทธิทางสังคมภายใต้กรอบศีลธรรมจรรยา^{๕๗}

พื้นฐานจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เรื่องปากท้องเป็นพื้นฐานสำคัญ มีสังคมสงเคราะห์จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในเบื้องต้น อาทิ ให้อาหาร เสื้อผ้า ให้อาบน้ำ อาบน้ำฟรีให้แต่ละครัวเรือนที่เดือดร้อน เป็นการบรรเทาทุกข์ขั้นพื้นฐาน^{๕๘}

หากทุกคนมีความเชื่อมั่นต่อศาสนาของตนบนพื้นฐานของความดีงามถูกต้อง จะไม่ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน เพราะทุกศาสนาที่ตนเองนับถือศรัทธาล้วนแนะนำการประพฤติปฏิบัติดีในทางกาย วาจา ใจ ไม่ดูหมิ่นกันและกัน แต่ปัญหาสังคมในปัจจุบันเกิดขึ้นในสังคมเล็กๆ ที่ขาดความรู้ความเข้าใจจากบุคคลที่อยู่ในศาสนานั้นๆ แต่ไม่ได้เรียนรู้ในศาสนานั้นๆ ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ทำความเข้าใจ^{๕๙}

มีการเจอหน้าพบปะพูดคุยกัน ไปมาหาสู่กันสม่ำเสมอ มีทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้นำแต่ละศาสนา ชาติพันธุ์ และข้าราชการ สามารถพูดคุยและแก้ไขปัญหากันได้อย่างเบื้องต้น^{๖๐}

ปัญหาการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม

ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมบางกิจกรรมต้องจัด ๒ ประเพณี มีประเพณีพุทธ และประเพณีพม่า เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของศาสนาเขาได้ยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ และสามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ใช้ ๒ ภาษา เป็นภาษาไทยกับภาษาพม่า อาทิ วัดมงคลนิมิต เป็นต้น

^{๕๗} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มั้ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนดา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายสุช อุปลาระ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๖๐} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

มีปัญหาการสื่อสารในช่วงเด็กอนุบาล จะต้องให้การศึกษาหลากหลายรูปแบบและควรกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพทางกฎหมายนำมาสู่การเรียกร้องสิทธิทางสังคม

การอยู่ร่วมกันของชุมชนอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผู้นำของแต่ละศาสนา ชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ปัญหาเล็กน้อยก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้คนในอำเภอแม่สวดอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๓) หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ใช้หลักการเพื่อแผ้ว ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ ความมีน้ำใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง รู้จักให้มากกว่ารับ ให้สิ่งของที่จำเป็นให้แก่ผู้ยากไร้^{๖๑}

ใช้เมตตาธรรม ประรณาคณอื่นให้มีความสุข มีไมตรีต่อกันฉันมิตร พลอยยินดีในคราวที่ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ วางใจเป็นกลางเมื่อเห็นบุคคลอันเป็นที่รัก คนที่ตนเกลียดชัง หรือตนเองที่กำลังรับผลแห่งกรรมที่ตนได้ก่อ^{๖๒}

ใช้หลักการเพื่อแผ้วซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ความมีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน เสียสละกำลังทรัพย์ สติปัญญา กำลังกาย และเวลาให้แก่ผู้เดือดร้อนเท่าที่เรากำลังจะทำได้เป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือเขาอย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจ^{๖๓}

ใช้หลักทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เมื่อสามารถมองดูคนทั้งโลกด้วยสายตาอัน เปี่ยมด้วยเมตตาหรือความรู้สึกเป็นมิตรแล้ว คนที่มีความแตกต่างหลากหลายในทาง เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม เพศ ผิว เผ่าพันธุ์ ก็จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสนิมสนมกลมกลืนเกิดเอกภาพ เกิดความสามัคคีสามัคคี อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ^{๖๔}

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัตมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัตมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สวด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๖๓} สัมภาษณ์ นางภิญญา เอ็งโม ขมรมเครือไต่ตำบลท่าสายลวด วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระครูพิณิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ใช้หลักสามัคคีธรรม การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ ในการอยู่ร่วมกันของทุกศาสนา เข้าใจคนอื่นแล้วคนอื่นก็จะเข้าใจเรา ปฏิบัติกับคนอื่นอย่างที่ยังให้คนอื่นปฏิบัติกับเรา^{๖๕}

มีการปรับตัวเข้าหากัน หรือเข้าใจในหลักการศาสนาวัฒนธรรมของอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละ มีความพร้อมใจกันที่จะทำกิจกรรมทุกอย่าง ช่วยกันคิดสร้างสรรค์ ความเจริญให้เกิดแก่ส่วนรวม ไม่คิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ^{๖๖}

ใช้หลักของทุกศาสนาในการอยู่ร่วมกัน การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้สิ่งของที่ตนมีให้แก่ผู้ที่ต้องการผู้ขาดแคลนหรือผู้เดือดร้อน ผู้ให้ก็เป็นสุข อิ่มเอิบใจ ผู้รับก็สามารถบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อน การพูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ รู้จักกล่าวขอโทษ รู้จักกล่าวขอบคุณ รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว การวางตัวให้เหมาะสมสมถะอดทนเสมอปลาย เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหว^{๖๗}

ใช้หลักการทางศาสนาถือว่าทุกชีวิตเป็นลูกของพระเป็นเจ้า การให้เกียรติซึ่งกันและกัน เหมือนเป็นการให้เกียรติพระผู้เป็นเจ้า ไม่ว่าจะมาจากต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์เราก็เป็นลูกพระผู้เป็นเจ้า เช่นเดียวกัน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันไม่มองในเรื่องของความแตกต่างเชื้อชาติ ศาสนา^{๖๘}

ใช้หลักขันติธรรมร่วมกันระหว่างศาสนา เป็นความอดทน อดกลั้นทางกาย ทางใจ ไม่ประพฤติก่อวุ่นวายและแสดงกิริยาที่เหมาะสม เพราะในโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของศาสนาและชาติพันธุ์มากมาย หลักสารณียธรรม ใช้ข้อดีของหลักการศาสนาบนพื้นฐานของกฎทางสังคม^{๖๙}

ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยความขันติอดทนของศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลามละหมาด คนจีนเน้นความกตัญญู คริสต์เข้าโบสถ์ปฏิบัติตามคำสอน มีความรักรวมไปถึงการให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๖๘} สัมภาษณ์ บาทหลวงสมศักดิ์ แสนยากุล ผู้นำศาสนาคริสต์คาทอลิก วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธรรมาวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ไม่ใช่กำลังเบียดเบียนคนที่ด้อยกำลังกว่า เมื่อเกิดการพลั้งเผลอทำผิดต่อกันเกิดความเข้าใจผิดต่อกันเกิดความขัดแย้งกันก็จะแสดงความรักความเมตตาและมักให้อภัยซึ่งกันและกัน^{๗๐}

การปฏิบัติตามหลักศาสนาและวิถีปฏิบัติของศาสนาชาติพันธุ์ โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้รักใคร่กันให้รักถึงกันเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กัน^{๗๑}

สิ่งที่เป็นคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน โดยพระผู้เป็นเจ้าสร้างมนุษย์ให้เป็นชายหญิงและเป็นชาติพันธุ์เพื่อให้มีสัมพันธ์ร่วมมือกันในเรื่องที่ดี โดยยึดมติของศาสนาและโองการที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ในสังคมมนุษย์อย่างสันติบนพื้นฐานของความต่างต่างนั้นๆ ไม่มีการบังคับหรือรังเกียจกันในเรื่องของศาสนา ศาสนาของท่านทั้งหลายคือศาสนาของท่านทั้งหลาย ศาสนาของเราคือศาสนาของเรา เพราะฉะนั้นเน้นสร้างความเข้าใจในศาสนาเป็นสำคัญ สิ่งที่ทำให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมคือการที่มีศาสนาเป็นสิ่งที่ขัดเกลาจิตใจของกันและกัน^{๗๒}

ใช้หลักทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามัคคีกัน ภายใต้การร่วมกันของทุกศาสนาและวัฒนธรรม ในงานบุญประเพณีของแต่ละศาสนาและวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรมกันได้ ภายใต้ศาสนาและวัฒนธรรมของตนเองที่พึงปฏิบัติได้ไม่ผิดข้อปฏิบัติ^{๗๓}

หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ใช้หลักทางศาสนาและวัฒนธรรมของทุกศาสนาในการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วยหลักสารานิยมธรรม เมตตา การช่วยเหลือกิจกรรมของทุกศาสนาชาติพันธุ์ด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาสุภาพ เคารพนับถือซึ่งและกัน แนะนำตักเตือน ด้วยความหวังดี ปราศจากอคติ คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในด้านดี มีสิ่งของใดมาก็แบ่งปัน แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันกัน ใช้สอยบริโภคทั่วกัน มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ เห็นชอบร่วมกันในการจัดทุกข์ จัดปัญหา

^{๗๐} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยา (ตี่มั้ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนดา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายสุช อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๗๓} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตรีรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๔) แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

รักษามาตรฐานการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และสามัคคีกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ร่วมทำบุญทุกศาสนาร่วมกิจกรรมศาสนสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ร่วมกันได้ภายใต้ข้อปฏิบัติของศาสนา และวัฒนธรรมของตนเอง^{๗๔}

การจัดกิจกรรมลดช่องว่าง ทำให้เกิดความเจริญในสังคมและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่เป็น กระบวนการพัฒนาระหว่างศาสนาและชาติพันธุ์เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดในอนาคต โดย การร่วมกันจัดกิจกรรมศาสนสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือความเดือดร้อนซึ่งกันและกันที่หน่วยงานอื่นเข้าไม่ถึง และบางกิจกรรมต้องจัดที่โรงเรียน เพราะบางศาสนามีข้อห้าม^{๗๕}

พัฒนากระบวนการเข้าใจเข้าถึงในความเป็นชาติพันธุ์ จากกิจกรรมของทางวัดเพื่อให้เขา รู้สึกว่าอยู่ในบ้านของตน พุดกับคนที่สื่อสารภาษาเดียวกัน เมื่อเขามีความสุข สังคมก็จะเกิดความสุขควบคู่ไปด้วย^{๗๖}

เปิดช่องว่างในการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์บน พื้นฐานข้อจำกัดทางศาสนาชาติพันธุ์นั้นๆ สร้างรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานของ การให้เกียรติกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนเอง^{๗๗}

นำวัยรุ่นของทุกศาสนามาร่วมจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างศาสนา ทำให้รู้จัก กับเพื่อนต่างศาสนา พร้อมเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ของแต่ละศาสนา^{๗๘}

เอื้อเพื่อแผ้วถางต่อกัน ให้เกียรติกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล อย่าง น้อย ๓ ภาษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า เพื่อสามารถสื่อสารถ่ายทอดและสังเคราะห์วัฒนธรรม

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัตมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัตมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธูลี และนายธรรวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายอาดุลย์ สุนทร ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

กัน ส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมตามสิทธิที่จะได้รับการศึกษา^{๗๙}

อำเภอแม่สอดใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อม เช่น วัด โบสถ์ สีขาว ภายใต้พันธกิจของทางอำเภอแม่สอด กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และโรงเรียนที่ขาดแคลน สร้างสรรค์สังคมที่มีสยิดนุรุลอิสลาม เขตเทศบาลอำเภอแม่สอด โดยกรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับองค์กรศาสนา ๕ ศาสนา ประกอบด้วย ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดู^{๘๐}

คนจีนใช้กระบวนการสร้างโรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านภาษา จนเกิดเป็นหลักสูตรต่างๆ ที่เป็นสากลของกระทรวง โดยเพิ่มหลักสูตรทางด้านภาษาจีนมากกว่าหลักสูตร ๔๐๐ ชั่วโมงต่อปี^{๘๑}

การติดต่อประสานความร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการและกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ ในรูปแบบของการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือกัน ไม่ทอดทิ้งกัน สร้างประเพณีนิยมร่วมกันให้เกิดความรักความสามัคคีกัน^{๘๒}

ปลูกฝังและพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของตนเองให้่องแท้ ก่อนที่จะทำความเข้าใจให้กับคนอื่น ๆ ยอมรับได้ เพื่อทำความเข้าใจเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรมของกันและกันในรูปแบบต่างๆ ให้โอกาสได้เรียนรู้ศาสนามีการศึกษาเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาทางสังคม^{๘๓}

ใช้หลักแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่เกิดจากจิตใจมีความรักความเมตตา และความโอบอ้อมอารี การมีน้ำใจกว้างขวาง มีมิตรไมตรีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การแบ่งปันให้กัน ต่อเพื่อนมนุษย์

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๘๐} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๘๑} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี๋มิ่ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๘๒} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนดา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายสุช อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ด้วยกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต้องทำด้วยความจริงใจและเต็มใจ โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน โดยมีหลักสำคัญ คือ ต้องไม่ให้ตนเองและผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและชาติพันธุ์ลำบาก^{๔๔}

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๒.๑) การบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ

ปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธาตามศาสนาของตนเองที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมา กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนา และกิจกรรมของตนเอง และก็ไปร่วมกับศาสนาอื่น^{๔๕}

การทำงานของคณะสงฆ์หรือภาครัฐโครงสร้างคล้ายกัน มี ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักนิติธรรม การปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ๒) ด้านหลักคุณธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะและอุตสาหะ มีความสามัคคี เมตตา ๓) ด้านหลักความโปร่งใส การบริหารด้วยความถูกต้องโปร่งใส ๔) ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ๕) ด้านหลักความรับผิดชอบ มุ่งเน้นให้มีความรับผิดชอบและกล้าที่จะยอมรับผลการกระทำของตน และ ๖) ด้านหลักความคุ้มค่า มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด^{๔๖}

มีจัดกิจกรรมให้กับทุกกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ โดยสนับสนุนเพื่อให้เข้าถึงแก่นของศาสนา และวัฒนธรรมนั้นๆ ผ่านวัฒนธรรมประเพณีมีงานบุญกฐินสามัคคี บวชสามเณร เป็นต้น^{๔๗}

มีจัดกิจกรรมลานบุญ ลานปัญญา จัดร่วมกันระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน โดยมีกิจกรรมของศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวและให้ประชาชนได้มาเข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี และเป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และนำความรู้ตามหลักธรรมศาสนาไปยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้^{๔๘}

^{๔๔} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตรีรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัศมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ทุกศาสนาวัฒนธรรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้กันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา^{๔๙}

ส่วนราชการดำเนินงานตามพันธกิจ ซึ่งมีการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา อาทิ กิจกรรมทำบุญตักบาตรพระสงฆ์และพระภิกษุสามเณร ข้าวตอกดอกไม้ รอบเมืองแม่สอด จัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมลงนามถวายพระพร กิจกรรมบริจาคโลหิต ทุกศาสนาชาติพันธุ์เข้าร่วมกันภายใต้กิจกรรมต่างๆ^{๕๐}

สังคมโรงเรียนมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านกระบวนการสอบธรรมศึกษา เพื่อเป็นการสอบวัดผลความรู้ไม่ได้เน้นการปฏิบัติ โดยทุกศาสนาชาติพันธุ์ต้องเข้าสอบบนพื้นฐานโรงเรียนวิถีพุทธ และการกระจายตัวของอนุสรณ์สถานมีวัดของศาสนาพุทธ โบสถ์ของศาสนาคริสต์ มัสยิดของศาสนาอิสลาม พระพินัยกรรมของศาสนาพราหมณ์ฮินดู และงานเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ ของศาสนาและชาติพันธุ์ และกิจกรรมของโรงเรียนเป็นหลักในการบูรณาการทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา การใช้ชีวิตร่วมกันของนักเรียน การเป็นเพื่อนกัน ระหว่างศาสนาชาติพันธุ์^{๕๑}

การเปิดโอกาสในการศึกษาให้กับทุกศาสนาชาติพันธุ์ โดยไม่มีการแบ่งแยกหรือปิดกั้นความต้องการในการศึกษา มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน^{๕๒}

กิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่และส่วนกลางร่วมกับจังหวัด โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก กิจกรรมถวายความจงรักภักดีในหลวงและราชินี สร้างความสามัคคีและสมานฉันท์ในมิติวัฒนธรรม ประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา^{๕๓}

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๒} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มั้ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๕๓} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนดา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันมีการจัดเวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนาและวัฒนธรรม โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม และมีการร่วมกิจกรรมตามวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา ร่วมกัน มีการจัดเวทีแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ เพราะทุกศาสนาและวัฒนธรรมเป็นครอบครัวเดียวกัน^{๙๔}

มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรม ประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ บางกลุ่มชาติพันธุ์จะร่วมงานบุญในวัดและศาสนาเป็นส่วนมาก^{๙๕}

๒.๒) แนวคิดและหลักการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา

การบริหารงานที่เข้มแข็ง เริ่มจากการบริหารภายในเขตปกครองของตนเอง ทางร่างกาย และจิตใจ ในการดำเนินชีวิตต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรคทำให้เครียดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การมีจิตใจที่เข้มแข็งจะช่วยให้สามารถต่อสู้กับโลกภายนอกได้ ต้องเริ่มจากตนเอง และบริหารกิจการภายในให้เข้มแข็ง และให้พร้อมก่อนสู่การดำเนินงานภายนอก^{๙๖}

ทางรัฐบาลมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ๕ ศาสนา จัดพิธีลงนามถวายพระพรชัยมงคล และพิธีทางศาสนาตามหามงคล ถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี^{๙๗}

มีการนิมนต์พระจากพม่ามาแสดงธรรมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ให้ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ ถ่ายทอดและจัดกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นแก่นแท้ของตน ให้เข้าใจเข้าถึงแก่นของศาสนาและ

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๙๕} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๙๖} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัศมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

วัฒนธรรมประเพณี เปรียบเสมือนอยู่ที่บ้านหรือถิ่นประเทศของตน ผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มี
การแสดงธรรม เป็นต้น^{๙๘}

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจให้่องแท้
โดยเคารพสิทธิของศาสนาและวัฒนธรรมนั้นๆ^{๙๙}

มองเห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมศาสนา
เป็นการสังเคราะห์กันทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ผ่านวิถีชีวิตในสังคมชุมชนและการเรียนการสอนใน
โรงเรียน^{๑๐๐}

หลักการบูรณาการทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมทุกศาสนาอยู่บนพื้นฐาน
ของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของทุกศาสนาชาติพันธุ์^{๑๐๑}

สัญลักษณ์ของชุมชนศาสนาเป็นการบ่งบอกความเป็นศาสนาชาติพันธุ์นั้นๆ ในโรงเรียนมี
การจัดให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ระหว่างศาสนาชาติพันธุ์^{๑๐๒}

ก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม การสอนหลักธรรม
ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์^{๑๐๓}

เพื่อแสดงออกถึงมิติทางวัฒนธรรมในพิธีอธิษฐานภาวนา เบื้องหน้าพระฉายาลักษณ์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงเป็นการแสดงออกถึงความจง
รักภักดีต่อสถาบัน บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมตามแนวปฏิบัติของศาสนาชาติพันธุ์^{๑๐๔}

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระครูพิณตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.
๒๕๖๖

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม
วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภการบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มิ่ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์
เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่ทันสมัย ร่วมสมัยและเป็นที่ต้องการของสังคมเพื่อสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม ในบริบทการทำความเข้าใจร่วมกันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเอาศาสนาเป็นแกนกลางสำคัญในการเดินคู่กับการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ให้คนในโลกปัจจุบันเดินคู่กับศาสนาได้^{๑๐๕}

มุ่งมั่นพัฒนาจากการก่อตั้งโรงเรียนของผู้นำกลุ่มศาสนา มีโรงเรียนคริสต์ โรงเรียนจีน โรงเรียนอิสลาม มีโรงเรียนแล้วก็มีสุสานจีน ศาลเจ้าจีน และมูลนิธิเป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและศูนย์กลางในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน^{๑๐๖}

๒.๓) บทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา

ด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสงเคราะห์ ช่วยเหลือเกี่ยวกับชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และความมั่นคงทางสังคม ศึกษาสงเคราะห์ มีการจัดการเรียนการสอนทั่วถึงทุกศาสนาชาติพันธุ์ สาธารณะสงเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือกันเมื่อเกิดประสบภัย ร่วมช่วยเหลือทุกด้าน และร่วมกิจกรรมกับทุกศาสนา^{๑๐๗}

เป็นผู้นำของศาสนา และเป็นคณะกรรมการร่วมกับศาสนาอื่นด้วย เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมของทุกศาสนา^{๑๐๘}

ร่วมกันจัดกิจกรรมภายในวัด ภายในชุมชน เพื่อประสานร่วมมือแก้ไขปัญหาของการอยู่ร่วมกัน และเป็นเครือข่ายกับส่วนราชการ^{๑๐๙}

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวชิรคุณ ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์คุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นานเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัศมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ความคุ้นเคยและรู้จักกันดีระหว่างผู้นำศาสนา ในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกัน^{๑๑๐}

ให้การสนับสนุนส่งเสริมทุกกิจกรรมของทุกกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามที่ได้ร้องขอ และภายใต้พันธกิจการดำเนินงาน^{๑๑๑}

ดำเนินงานภายใต้พันธกิจในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความสุข^{๑๑๒}

ใช้หลักการมีส่วนร่วม และพัฒนาให้เกิดความเข้าถึงในความเป็นตัวตนในสังคมโรงเรียน ทุกศาสนาชาติพันธุ์จึงมีบทบาทร่วมกันในทุกกิจกรรม มีห้องละม้ายโดยการนำของครู ให้สิทธิ์การลาในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาต่างๆ ที่ตนนับถือ การศึกษาในรายวิชาเลือกตามความสนใจของแต่ละบุคคล^{๑๑๓}

มุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางวิชาการ โดดเด่นด้านภาษาจีน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เต็มเต็มด้วยเทคโนโลยี ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ตลอดจนสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีน^{๑๑๔}

มีเครือข่ายสภาวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่าย เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรม ผ่านคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ของจังหวัดในการดำเนินงานจิตอาสาและสาธารณะประโยชน์^{๑๑๕}

ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง ในรูปแบบการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับทุกกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรม โดยศาสนาสอนให้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มั้ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนดา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

และไม่คำนึงถึงความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม โดยนอกจากนี้ได้ใช้โรงเรียนในการจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนามในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) โดยไม่มีการแบ่งแยก^{๑๑๖}

มีผู้นำทางศาสนา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกันในการมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีมูลนิธิศูนย์รวมในการพูดคุยกันของผู้นำกลุ่มศาสนาในการพัฒนาและแก้ปัญหา ร่วมกัน^{๑๑๗}

๒.๔) ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา

ไม่มีปัญหาและอุปสรรค แต่ละศาสนาชาติพันธุ์ต้องปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีหลักของสังคมนั้น และก็ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของตนอยู่เหมือนเดิมจึงสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการเจรจากันด้วยความเข้าใจกัน^{๑๑๘}

อุปสรรคการดำเนินงานไม่มี ขึ้นอยู่กับรูปแบบการทำงาน การยอมรับ การให้เกียรติกันในความหลากหลายและในความต่างของศาสนาที่ต่างกัน^{๑๑๙}

เวลาและโอกาสเป็นปัญหาสำคัญซึ่งอาจจะส่งผลกระทบ เพราะมิติของเวลา หน้าที่บทบาทภารกิจตามสถานะของแต่ละคนที่แตกต่างกัน^{๑๒๐}

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตีรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นานเอกสิทธิ์ รัตมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัตมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวชิณฺฑคุณ ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

รูปแบบการบูรณาการจะต้องไม่ควรมุ่งมิติทางด้านวิชาการอย่างเดียวและไม่มุ่งให้เด็กและเยาวชนยึดติดกับศาสนาเพราะจะทำให้เด็กและเยาวชนมองศาสนาว่าทำให้สังคมล้าหลังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงและจะทิ้งศาสนาได้ ควรมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและชีวิตควบคู่ไปด้วย^{๑๒๑}

แนวทางปฏิบัติของศาสนามีความแตกต่างกันในการจัดกิจกรรมหรือร่วมกิจกรรมทางศาสนาชาติพันธุ์ จึงต้องหารือตกลงกันในรูปแบบ เวลา สถานที่^{๑๒๒}

ภาษา เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้เฉพาะในบางกลุ่มจึงเป็นการยากในการสื่อสาร แต่ได้ใช้วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมศาสนาเป็นตัวเชื่อมให้สามารถเข้าถึงสังคมพหุวัฒนธรรมได้^{๑๒๓}

เน้นสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียนจากพื้นฐานของการจัดการศึกษาของโรงเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอนและเปิดช่องว่างในการปฏิบัติตามแต่ข้อจำกัดของศาสนาชาติพันธุ์นั้นๆ จากกระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอน^{๑๒๔}

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๓.๑) องค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม

ไม่มีองค์กรกลาง มีการประชุมกันเฉพาะภารกิจ รัฐเป็นองค์กรกลางในการดำเนินการจัดกิจกรรม^{๑๒๕}

ยังไม่มีองค์กรกลาง มีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก เป็นแกนกลางประสานงานทั้ง ๕ ศาสนา องค์กรเอกชนมีแต่ยังไม่ชัดเจน ไม่ใช้การประสานงานแต่เป็นการบริจาคสิ่งของต่างๆ เช่น กิจกรรมการเทศกาล การสร้างองค์กรภาคีเครือข่าย ต้องยึดส่วนราชการเป็นหลักในการดำเนินงานเพราะส่วน

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นานเอกสิทธิ์ รัตมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี รัตมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

ราชการมีงบประมาณ และวัดหรือผู้นำทางด้านศาสนาจะต้องรู้และเข้าใจการปฏิบัติงานก็จะสามารถของบ
ดำเนินงานจากส่วนราชการได้^{๑๒๖}

กลุ่มจิตอาสาของหมู่บ้าน ที่รวมกันทุกเชื้อชาติศาสนา มีวัดเป็นศูนย์กลางของกลุ่มจิต
อาสา^{๑๒๗}

กรมการปกครอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก มีเวทีงานสมานฉันท์ของผู้นำศาสนา
ได้พบกันในวงสนทนาโดยการประสานจากวัฒนธรรมจังหวัดตาก การจัดเวทีสมานฉันท์ในระดับเยาวชน
และผู้ใหญ่ โดยส่วนราชการ จัดที่โรงเรียนบ้าน วัดบาง^{๑๒๘}

มีตัวแทนชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด เป็นคณะกรรมการภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาล
อำเภอแม่สอด^{๑๒๙}

มีผู้นำของศาสนาชาติพันธุ์เป็นผู้ประสานงานกันโดยผ่านอำเภอเป็นผู้ประสานความ
ร่วมมือและได้รับการสนับสนุนจากทุกกลุ่ม^{๑๓๐}

ในโรงเรียนมีเครือข่ายผู้ปกครองที่มาจากหลากหลายศาสนาชาติพันธุ์ ในระดับนักเรียนมี
สภานักเรียน ชมรมต่างๆ ซึ่งเป็นการรวมกันของนักเรียนทุกระดับชั้นทุกศาสนาชาติพันธุ์^{๑๓๑}

มีมูลนิธิเป็นองค์กรเครือข่ายของสังคมพุทธวัฒนธรรม ในการให้การสงเคราะห์และ
บรรเทาสาธารณภัยโดยภาพรวมทั้งหมด^{๑๓๒}

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์คุณ (ห้วยเตย) วันที่
๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.
๒๕๖๖

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธารวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม
วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยา (ตี่มิ่ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๖๖

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก เป็นองค์กรกลางในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและให้การสนับสนุนงบประมาณกับทุกศาสนา มีคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ของจังหวัด และมีเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ประสานความร่วมมือการดำเนินงานให้กับส่วนราชการ^{๑๓๓}

มีการร่วมวงสนทนาและจัดกลุ่มตัวแทนในการพบปะพูดคุยเยี่ยมเยียนกันในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้นำกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรม^{๑๓๔}

มีร้านกาแฟเป็นศูนย์กลาง มีร่วมรับประทานอาหารข้ามวัฒนธรรมกันเพื่อพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและเสนอแนวทางในการพัฒนาผ่านวงสนทนาและรับประทานอาหาร และมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และอำเภอแม่สอดในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน^{๑๓๕}

๓.๒) รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม

ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มศาสนา แต่ละศาสนามีข้อห้ามข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน และวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน^{๑๓๖}

การดำเนินงานเป็นแบบเฉพาะกิจ เป็นการรวมกลุ่มของศาสนาชาติพันธุ์ในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมให้ความช่วยเหลือแจกของในชุมชน ยังไม่มีแบบแผน เป็นการร่วมด้วยช่วยกัน^{๑๓๗}

การดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มจิตอาสาในทุกกิจกรรมของวัด ชุมชน และการให้การช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์^{๑๓๘}

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายสุช อุประการ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นานเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ และนางดอนลี่ รัศมีเศรษฐี วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ พระครูสุธีวชิณฺฑคุณ ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระครูพิณิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียนรู้และทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนา วัฒนธรรม ให้่องแท้ จัดค่ายเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น^{๑๓๙}

มีการประชุม ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับนโยบายจากเทศบาลอำเภอแม่สอด แล้วนำนโยบายเข้าสู่กลุ่มศาสนาชาตินั้นๆ เพื่อปรึกษาหารือกันแล้วนำสู่การปฏิบัติ^{๑๔๐}

แก้ไขปัญหา เช่น ความปลอดภัย ยาเสพติด หรือบัตรประจำตัว โดยฝ่ายความมั่นคง ประสานให้การช่วยเหลือสนับสนุน^{๑๔๑}

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และสังคม^{๑๔๒}

สถานักเรียนเป็นตัวแทนของนักเรียนในการร่วมกับทางโรงเรียนในการพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมค่าย^{๑๔๓}

พื้นฐานของชาวจีนมีพระมหาเถระไต้กง เป็นแบบอย่างในการบรรเทาภัยและมีศาสตร์ ในการเก็บรักษาศพ โดยพื้นฐานของการทำบุญเป็นศูนย์กลางแห่งองค์ภาคีเครือข่ายสังคมพุทธธรรม จากการรวมตัวกันของทุกกลุ่มศาสนาชาตินั้นๆ^{๑๔๔}

ใช้รูปแบบการทำงานในลักษณะส่งเสริมสนับสนุนประคับประคองให้การช่วยเหลือ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานบนพื้นฐานของพี่เลี้ยงจนภารกิจสำเร็จสิ้นสุดตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ โดยไม่มีการทอดทิ้งให้ดำเนินงานอย่างโดดเดี่ยว^{๑๔๕}

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.

๒๕๖๖

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นายสุช อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธูลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราชภัฏวิทยา (ตี่มิ่ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ดำเนินงานภายใต้กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศาสนา มีศาสนา พุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาซิกข์ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนต่างๆ^{๑๔๖}

๓.๓) บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

วัดเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกชาติศาสนาในการประสานรวมกลุ่มและให้การสนับสนุนเพื่อการดำเนินงานขับเคลื่อนบทบาทของกลุ่มจิตอาสา^{๑๔๗}

จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนา ถ่ายทอดศาสนาและวัฒนธรรมระหว่างกลุ่ม และกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์^{๑๔๘}

เทศบาลอำเภอแม่สอดได้ประทับประคองประสานโดยการบริหารจัดการของกลุ่มศาสนา และชาติพันธุ์ ภายใต้หลักการ บ้าน วัด โบสถ์ มัสยิด โรงเรียน^{๑๔๙}

ประสานความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมศาสนาและกิจกรรมกลุ่มชาติพันธุ์^{๑๕๐}

บทบาทขององค์กรสถานักเรียนใช้หลักการบนพื้นฐานตามหลักประชาธิปไตย ผ่านสภานักเรียนและนำสู่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นลำดับ^{๑๕๑}

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

กิจกรรมบรรเทาสาธารณภัยและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจากการร่วมกันในการขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้าด้วยกันโดยด้วยความสมัครใจ^{๑๕๒}

ใช้กิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยงกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ สร้างบทบาทการดำเนินงานร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมในการให้การช่วยเหลือสนับสนุน^{๑๕๓}

ส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่างๆ ของทุกศาสนาและวัฒนธรรม ในทุกวาระโอกาส และทุกกิจกรรมทั้งของภาครัฐและเอกชน^{๑๕๔}

ให้การดูแลทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคโดยไม่ได้แบ่งศาสนาและชาติพันธุ์ในการให้การช่วยเหลือสนับสนุนจากมูลนิธิ^{๑๕๕}

๓.๔) การเสริมสร้างองค์รภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

สามารถที่จะพัฒนาและสร้างองค์รภาคีเครือข่ายถ้าหากมีความประสงค์ร่วมกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นปึกแผ่น^{๑๕๖}

มีแบบพุดินัยที่ใช้เหตุผลความจริงทุกศาสนาชาติพันธุ์ร่วมกัน แต่โดยแบบนิตินัยเป็นทางการยังไม่มี^{๑๕๗}

การที่มีองค์กรกลาง พุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ ชาติพันธุ์ มาเป็นกรรมการกลางในการสื่อสารร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์^{๑๕๘}

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภการบริหารการศึกษาโรงเรียนราชภัฏวทยา (ตี่มิ่ง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นายสุช อุปะการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมิ่งมงคลนิมิตร วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

นอกจากในชุมชนมีกำนันผู้ใหญ่ในสังกัดของฝ่ายปกครองแล้ว ยังมีผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำหน้าที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อประสานการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน^{๑๕๙}

โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการหล่อหลอมสังคมพหุวัฒนธรรมและพัฒนาารูปแบบการ อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์^{๑๖๐}

พัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้กระบวนการจัดการ เรียนการสอน ภายใต้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยกับการศึกษา^{๑๖๑}

ส่วนราชการดำเนินงานภายใต้พันธกิจ มีการกระจายอำนาจในส่วนงานต่างๆ ในพื้นที่ โดยใช้วิธีการพบปะพูดคุยกันส่วนมาก^{๑๖๒}

การทำความเข้าใจในบทบาทการดำเนินงานร่วมกันโดยมุ่งประเด็นการสร้าง ความเข้าใจ ในความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้มีองค์กรกลางในการสร้างความร่วมมือกัน ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมในรูปแบบของภาคีเครือข่าย^{๑๖๓}

ในปัจจุบันมีการดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการบริหารศาสนาและชาติพันธุ์อยู่แล้ว ซึ่ง เป็นการขับเคลื่อนภายใต้การกำกับดูแลของสมาชิกศาสนาและชาติพันธุ์ แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็น องค์กรภาคีเครือข่ายกลาง^{๑๖๔}

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุลี และนายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราชภัฏวิทยา (ต๋มึง) วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นางรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และนางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นายสุช อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๔) ข้อเสนอแนะ

ควรมีองค์กรกลางเป็นเครือข่ายเชื่อมประสานความร่วมมือดำเนินงาน^{๑๖๕}

ควรขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานในรูปแบบเชิงนโยบายเป็นสำคัญ และอาศัยทางสายกลางร่วมกันระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม^{๑๖๖}

๕) สรุปและวิเคราะห์ นครแม่สอด : เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๕.๑ สรุปผลการศึกษาในภาพรวม

จากการศึกษา นครแม่สอด : เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สามารถสรุปสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรคการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม พัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ และรวมถึงข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สภาพทั่วไปของกลุ่มศาสนาและชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สอด การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ปัจจุบันเป็นแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทุกศาสนาชาติพันธุ์ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำบุญร่วมกัน ไปมาหาสู่กัน ทำความเข้าใจและการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติและข้อห้ามทางศาสนา สิ่งที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือด้านสังคมเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ช่วยเหลือความทุกข์ยากเดือดร้อนให้กับบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ บริจาคสิ่งของให้กับบุคคลที่ประสบภัยเดือดร้อน เป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบญาติพี่น้อง คนในชุมชนอำเภอแม่สอดรักความสงบและช่วยเหลือกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกันให้อิสระทางความคิดไม่กีดกันทางศาสนา มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนา รู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับเรื่องศาสนา และมีศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม คือ วัด และที่โรงเรียน

ปัญหา อุปสรรค ความขัดแย้งการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม คนในอำเภอแม่สอดให้ข้อมูลโดยสรุปได้ว่าไม่เคยมีปัญหา อุปสรรค ความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มีภาษาพูดในการสื่อสาร การจัดประเพณีงานบุญต้องจัด ๒ ประเพณี คือ ประเพณีไทย และประเพณีพม่า และปัญหาเล็กน้อยที่เข้าใจผิดระหว่างกันและใช้ความเป็นญาติพี่น้องสร้างความเข้าใจแก้ไขปัญหา

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นางพัชริน บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ต้องเริ่มจากระบบ การศึกษาสอดแทรกเทคนิควิธีการสอนที่จะกระตุ้นเยาวชนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ สร้างกิจกรรม ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในจัดกิจกรรม อาทิ วัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบุญ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความต่างกัน ด้านศาสนาวัฒนธรรมแต่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ข้อปฏิบัติศาสนาของตนเอง โดยผู้ใหญ่ ผู้นำ ทางศาสนาแสดงพฤติกรรมแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนเห็นเป็นตัวอย่าง

การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เป็นรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่าย เป็นการดำเนินงานแบบเฉพาะกิจ เป็นการร่วมด้วย ช่วยกัน ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มศาสนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในความแตกต่างของ ศาสนาและวัฒนธรรม ขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้า ด้วยกันโดยด้วยความสมัครใจ ใช้กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีเป็นตัวเชื่อมโยง

๕.๒ วิเคราะห์ผลการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน พบว่า มีความสอดคล้อง ภูมิยุทธมุต จากหมู่บ้านพลัม (๒๕๕๑) กล่าวปาฐกถาธรรม "สู่สังคมอันสมดุล" ว่า เราสามารถนำความสงบสันติมาสู่ สังคมได้ ด้วยการสร้างสันติภาวะในใจของเราด้วยการเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เพราะจะทำให้อยู่ ร่วมกันอย่างปลอดภัย อาจเรียกสิ่งนี้ว่า ศิล หรือ วินัย ไม่ว่าจะอาวุโสมากหรือน้อย การยอมรับความ คิดเห็นผู้อื่น เมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น คนที่มีความคิดเห็นต่างออกไปย่อมมีความสุข เพราะเขาได้แสดง ความคิดเห็นและรับฟังความเห็นของผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคม จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่ สมาชิกในสังคมก็มี ความสุข

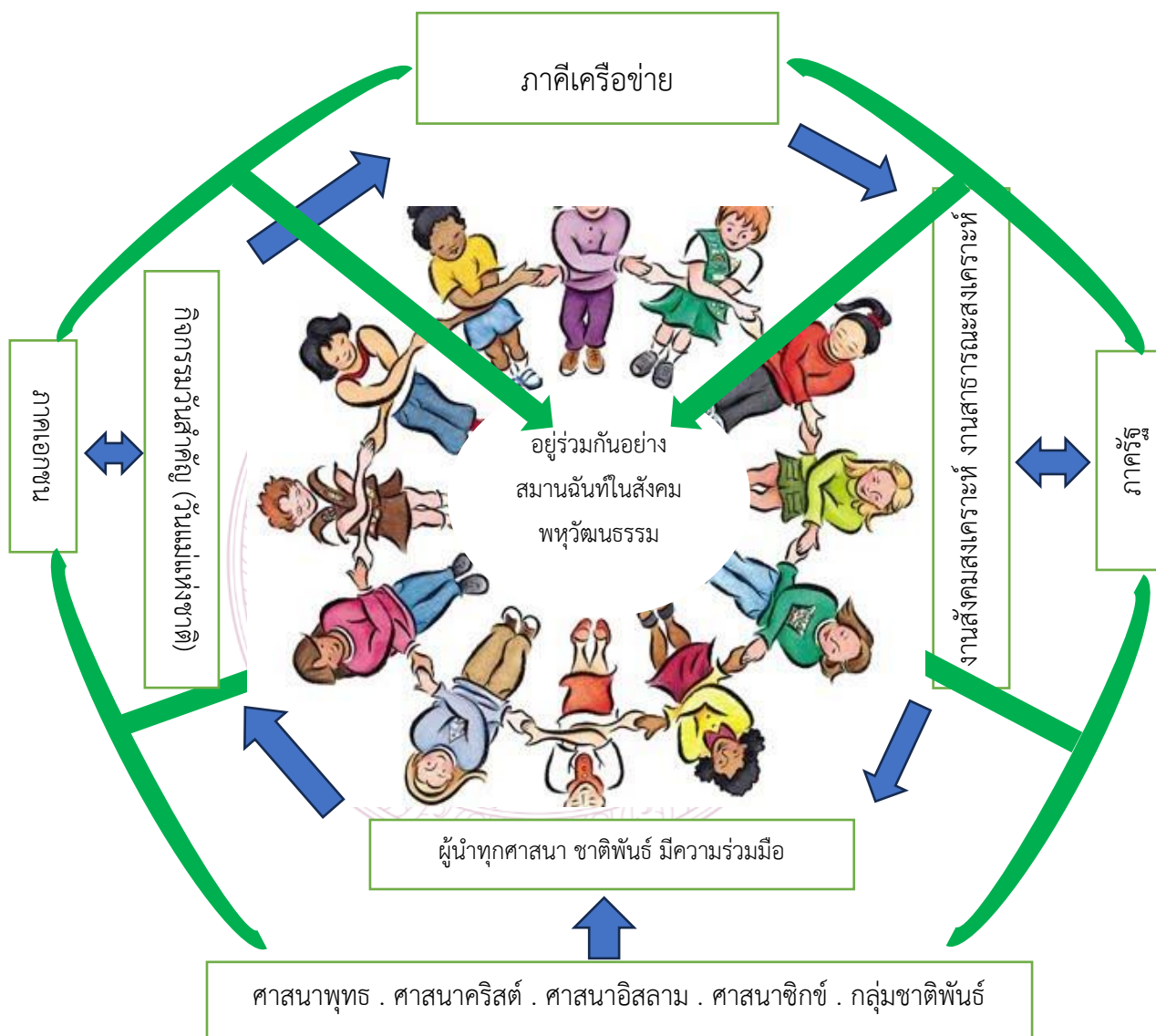
การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมประเพณีร่วมกันที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับ ประไพ วิริยะพันธ์ (๒๕๕๙) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือแพร่กระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ ก็ตามทำให้เกิดลักษณะของการเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เชื่อมโลกทั้งโลกเข้าไว้ด้วยกัน กลายมาเป็นแรงผลักดันให้คนในสังคมหันกลับมาแสวงหา อัตลักษณ์ หรือ Identity เพื่อใช้ยึดเหนี่ยวมากขึ้น ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ในอดีตและปัจจุบัน

การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เป็นการประชุมปรึกษาหารือกัน ร่วมด้วยช่วยกัน ด้วยความสามัคคีและสมัครใจ สอดคล้องกับ เรณูมาศ รอดเนียม (๒๕๕๖) กิจกรรมและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน คือ กิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชนต่าง ๆ เช่น การพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้น่าอยู่ การร่วมทำความสะอาด การปลูกต้นไม้ การร่วมช่วยเหลือในงานหรือวันสำคัญ การร่วมบริจาคการระดมทุนให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ในชุมชนของตน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนอื่น หรือเป็นเครือข่ายร่วมกับชุมชนอื่น อยู่บนพื้นฐานของหลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้เป็นสิ่งที่คนในชุมชนปฏิบัติจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานเพื่อชุมชนอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการสร้างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมไร้รอยต่อทางศาสนาได้

กล่าวโดยสรุป การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอแม่สอดที่มีพื้นฐานทางสังคมที่สำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างทางศาสนาประเพณีวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแปลกจากชุมชนอื่นที่มีความแตกต่างเช่นเดียวกัน กลุ่มศาสนาและชาติพันธุ์มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่แบ่งแยก ดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ แม้บางครั้งจะมีความเข้าใจผิดกันบ้าง แต่ก็ไม่ใช้ความรุนแรง ใช้การเจรจาพูดคุยแก้ไขปัญหากันด้วยความเข้าใจกัน

๖. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ ๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ในอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก มีความหลากหลายทางด้านการนับถือศาสนา และเชื้อชาติ ที่ส่งผลให้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม แต่ในความหลากหลายก็ยังโชคดีที่มีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือ ความแตกต่างทางด้านวิถีคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาที่แต่ละคนต่างได้รับการอบรมสั่งสอนตามพ่อแม่และบรรพบุรุษที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเคารพในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างของศาสนิกชนศาสนาอื่น “ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี” เป็นคำกล่าวที่เรามักได้ยินบ่อย ๆ และต่างก็คงเชื่อมั่นในคุณงามความดีตามหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา และทุกคนมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและหมั่นศึกษาไฟเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักคำสอนที่ถูกต้องแห่งศาสนาของตน และต่างนำพาไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ก็จะนำไปสู่ “สันติสุข” และ “สมานฉันท์” ในสังคม

สิ่งจำเป็นของความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมทุกคนต้องเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ ต้องไม่ด้อยค่าหรือคุกคามอัตลักษณ์ ความเชื่อ ความศรัทธาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่อาจกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและการการวางตัวที่ยากลำบากต่อกัน และการปฏิบัติอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกัน

กิจกรรมร่วมในสังคม อาทิ วันสำคัญของชาติ (วันแม่แห่งชาติ) ทุกศาสนาชาติพันธุ์ล้วนมีแม่กันทุกคน กิจกรรมวันแม่แห่งชาติถือเป็นกิจกรรมที่ทุกศาสนาชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความปลื้มปิติ แสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ไร้พรมแดน

ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ได้รับความร่วมมือระหว่างศาสนิกศาสนาต่าง ๆ ในชุมชน อำเภอ และจังหวัด ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่แบ่งแยกศาสนาชาติพันธุ์ และให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่เดือดร้อนที่ไม่สามารถกำหนดวิถีทางในการดำรงชีวิตได้ (พวกเขาไร้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง) ให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ หรือเรียกว่า การสร้างภาคีเครือข่าย เริ่มจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะให้เกิดพลังสร้างสรรค์ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) คือ มีทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ๒. เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) มีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน และชุมชนชาติพันธุ์ จำนวน ๑๕๐ รูป/คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ จำนวน ๙ รูป/คน

ขั้นตอนที่ ๒ การสนทนาเฉพาะกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อสร้างรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด การบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด และการเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา นายสุข อุปการะ โต๊ะอิหม่าม เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาอิสลาม นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาซิกข์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร. รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาพุทธ นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์ ผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาคริสต์ นางภิญญา เอ็งโม ขมรมเครือไต่ตำบลท่าสายลวด ผู้เชี่ยวชาญทางด้านชุมชนชาติพันธุ์กระเหรี่ยง พม่า และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีอำเภอแม่สอด นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด นายปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภการบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มั้ง) นายเอกชัย พุนธุ์ลี นายธรรมาวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม นางสาวกรณีย์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก และนายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ จัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แลกเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ การบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ และการเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๖ รูป/คน

ขั้นตอนที่ ๔ ลงนามข้อตกลงร่วมกัน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิศาสนาพุทธ ผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาซิกข์ ผู้นำศาสนาคริสต์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ จำนวน ๙ รูป/คน

๑. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๑. จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑.๒. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ จำนวน ๑๖ รูป/คน โดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ศึกษากระบวนการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ และการเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑.๓. แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน และ ชาติพันธุ์ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน ๑๕๐ รูป/คน

๑.๔. การสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน วิชาการ จำนวน ๑๖ รูป/คน

๒. ขั้นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเองโดยใช้วัตถุประสงค์ของ งานวิจัยเป็นหลักมีทั้งหมด ๒ ชนิดประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

๓. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจาก ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๔. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของวิจัย ในบทนี้ มีหัวข้อหลัก ๓ หัวข้อ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุ วัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ๒. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่าง สมานฉันท์ ๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาและสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่าง สมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑) สภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรคการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นการเคารพให้เกียรติกัน ไม่มีการแบ่งชาติชั้นวรรณะ อยู่กันฉันท์พี่น้อง เห็นใจซึ่งกันและกันให้กำลังใจกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การอยู่ร่วมกันของคนอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝงที่มาจากเพื่อนบ้านไม่สามารถใช้กฎหมายเต็มรูปแบบได้ มีการผ่อนปรนบางพื้นที่ ใช้ข้อตกลงกัน ไปมาหาสู่กัน อยู่ร่วมกันแบบ วัฒนธรรมเปิด หลากหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรม การอาศัยอยู่เป็นลักษณะการเข้ามาศึกษาเล่าเรียน และ ประกอบอาชีพเป็นต้น การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ การอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ มีเอกภาพเป็นของตัวเอง ยอมรับความแตกต่างในความหลากหลาย ต่างดำเนินวิถีชีวิตของตนเอง แสวงหาที่พึ่งและสิ่งยึดเหนี่ยว ให้การยอมรับในพื้นฐานความแตกต่างที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด สิ่งที่สำคัญคือเข้าใจยอมรับในความแตกต่างและเคารพต่อสิ่งที่เชื่อถือศรัทธาและการปฏิบัติของกันและกัน ใช้หลักทางศาสนาในการอยู่ร่วมกัน ใช้หลักการเผื่อแผ่ หลักเมตตาธรรม หลักสามัคคีธรรม ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เข้าใจคนอื่นแล้วคนอื่นก็จะเข้าใจเรา ปฏิบัติกับคนอื่นอย่างที่ทำให้คนอื่นปฏิบัติกับเราให้ควาเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกศาสนา ชาติพันธุ์ ส่วนปัญหาเป็นการสื่อสารทางภาษา ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่

มีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมบางกิจกรรมต้องจัด ๒ ประเพณี เนื่องด้วยเป็น ประเพณีเฉพาะของศาสนานั้นๆ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและ วัฒนธรรมของตน

๒) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ทุกศาสนาได้ทำ กิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุด บ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา มีจัดกิจกรรมศาสนิก สัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรม ประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัด เวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมใน ประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรม ประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่ทันสมัย ร่วมสมัย และเป็นที่ต้องการของสังคมเพื่อสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม ในบริบทการทำ ความเข้าใจร่วมกันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ร่วมกันในสังคมพหุ วัฒนธรรม โดยเอาศาสนาเป็นแกนกลางสำคัญในการเดินคู่กับการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสในการศึกษา ให้กับทุกศาสนาชาติพันธุ์ โดยไม่มีการแบ่งแยกหรือปิดกั้นความต้องการในการศึกษา มีการจัดกิจกรรม ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน จึงมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยผ่าน กระบวนการสอบธรรมศึกษา เพื่อเป็นการสอบวัดผลความรู้ไม่ได้เน้นการปฏิบัติ โดยทุกศาสนาชาติพันธุ์ ต้องเข้าสอบบนพื้นฐานโรงเรียนวิถีพุทธ การกระจายตัวของอนุสรณ์สถานมีวัดของศาสนาพุทธ โบสถ์ของ ศาสนาคริสต์ มัสยิดของศาสนาอิสลาม พระพินเขตของศาสนาพราหมณ์ฮินดู งานเทศกาลและวันสำคัญ ต่างๆ ของศาสนาและชาติพันธุ์ ใช้กิจกรรมของโรงเรียนเป็นหลักในการบูรณาการทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน

๓) การเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม มีเพียง กลุ่มศาสนิกสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำศาสนา ๕ ศาสนา ผู้นำชาติพันธุ์ในรูปแบบผู้นำชุมชนซึ่งเป็น ตัวแทนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ และเครือข่ายกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ร่วมกับส่วน ราชการในบริบทต่างๆ โดยมีส่วนราชการทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรม การสร้างเครือข่ายที่รวมกลุ่มใน สังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด สามารถดำเนินการได้ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มศาสนา ชาติพันธุ์ และส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การพัฒนาระบบกลไกและการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานของ เครือข่ายร่วมกัน รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า ตามหลักการ

“บวร” บ้าน ชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด โรงเรียน ส่วนราชการ ภาคเอกชน ดำเนินงานภายใต้บทบาทหน้าที่ผ่านกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันภายใต้การเชื่อมโยงทางนโยบายพันธกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบการมีส่วนร่วม การให้การสนับสนุนส่งเสริมกัน เช่น การประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่าย คือ เป็นศูนย์รวมทางศาสนา ชชาติพันธุ์ โดยมีส่วนราชการให้การสนับสนุนส่งเสริม ทุกกิจกรรมของทุกศาสนาชาติพันธุ์ และอยู่ภายใต้สถานะการดำเนินงานระหว่างผู้ปฏิบัติกับผู้ให้การสนับสนุน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการกิจให้สำเร็จ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม ความคาดหวังในการมีองค์กรกลาง เป็นศูนย์กลางองค์กรภาคีเครือข่ายของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์อำเภอแม่สอด เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญแห่งการสร้างเสริมความเข้มแข็งและแนวทางการพัฒนาให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบกลไกการพัฒนาสังคมประเทศได้ จากการร่วมกันของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ และส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบกลไกและกำหนดวัตถุประสงค์รูปแบบการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย การเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันสามารถที่จะพัฒนาและสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นปึกแผ่น โดยการที่มีองค์กรกลาง พุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ และชาติพันธุ์ มาเป็นกรรมการกลางในการสื่อสารร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑) สภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ในอำเภอแม่สอด ใช้หลักทางศาสนาที่เป็นหลักประจำใจของทุกศาสนา เนื่องด้วยทุกศาสนาจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนา ชชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน อยู่กันแบบฉันพี่น้อง ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะบางกิจกรรมต้องจัด ๒ ประเพณี คือ ประเพณีไทย และประเพณีพม่า เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของศาสนา หรือ ชุมชนนั้น แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาวัฒนธรรมของตน ผู้นำของแต่ละศาสนา ชชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ปัญหาเล็กน้อยก็สามารถแก้ไขได้ ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาของสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับภิกษุธรรมทูต จากหมู่บ้านพลัม (๒๕๕๑) ประเทศฝรั่งเศส กล่าวปาฐกถาธรรม “สู่สังคมอันสมดุลง

ว่า เราสามารถนำความสงบสันติมาสู่สังคมได้ ด้วยการสร้างสันติภาวะในใจของเราด้วยการเคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เพราะจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย อาจเรียกสิ่งนี้ว่า ศิล หรือ วินัย นั้นหมายความว่า ไม่ว่าจะอาวุโสมากหรือน้อย เราควรปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ไม่บังคับข่มขู่ให้ผู้อื่นคิดตามเรา และมีการตัดสินใจร่วมกัน บางความเห็นสามารถพูดคุยในเวลาไม่นาน บางความเห็นจำเป็นต้องพูดคุยกันหลายเดือน เมื่อเราฟังความเห็น และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยน เมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น คนที่มีความคิดเห็นต่างออกไปย่อมมีความสุข เพราะเขาได้แสดงความคิดเห็น และรับฟังความเห็นของผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่ สมาชิกในสังคมก็มีความสุข

๑) สมาชิกทุกคนต้องรู้เข้าใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ๒) สมาชิกทุกคนต้องร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาของครอบครัว สังคม และชุมชน เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ๓) นำคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่หลักการวธรรม หลักปัญญาธรรม และหลักสามัคคีธรรม เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ๔) ร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อรักษามรดกของท้องถิ่นให้คงอยู่ ๕) ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพราะทรัพยากรบางอย่างอาจหมดไปได้ ถ้าไม่ช่วยกันประหยัด ๖) รับฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ^{๑๖๗}

๒) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์นั้น ทุกศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา มีจัดกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัด

^{๑๖๗} ภิกษุธรรมชุตพิศ คำ จากหมู่บ้านพลัม ประเทศฝรั่งเศส, “สู่สังคมอันสมดุลง”, ปาฐกถาธรรม, (๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑), (บันทึก).

เวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรมประเพณีบนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพาสเพื่อสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ประไพ วิริยะพันธ์ (๒๕๕๙) ทำให้เกิดลักษณะของการเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน กลายมาเป็นแรงผลักดันให้คนในสังคมหันกลับมาแสวงหา อัตลักษณ์ หรือ Identity เพื่อใช้ยึดเหนี่ยวมากขึ้น อัตลักษณ์แบบใหม่จากรากเหง้าเดิมทั้งทางชาติพันธุ์ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง^{๑๖๘} สังคมโรงเรียนมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยผ่านกระบวนการสอบธรรมศึกษา เพื่อเป็นการสอบวัดผลความรู้ไม่ได้เน้นการปฏิบัติ โดยทุกศาสนาชาติพันธุ์ต้องเข้าสอบบนพื้นฐานโรงเรียนวิถีพุทธ งานเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ ของศาสนาและชาติพันธุ์ ใช้กิจกรรมของโรงเรียนเป็นหลักในการบูรณาการทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ส่วนราชการดำเนินงานตามพันธกิจ ร่วมกันภายใต้กิจกรรมต่างๆ โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์ทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของตน ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ แยมกมลิ่ง (๒๕๕๓) แนวคิดพหุวัฒนธรรมมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม ๓ มิติด้วยกัน ๑) ยืนยันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง และเรียนรู้คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มตน ๒) เคารพและมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น ๓) ให้คุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม เอาใจใส่ต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนมีความเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างในพื้นที่ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ในเมือง และในสังคม ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ดำรงอยู่ร่วมกัน^{๑๖๙} ด้านสังคมสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ ศาสนาสงเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ร่วมช่วยเหลือทุกด้าน และร่วมกิจกรรมกับทุกศาสนา บางกิจกรรมใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ได้ใช้โรงเรียนในการจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนามในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) โดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติศาสนา สอดคล้องกับ เรณูมาศ รอดเนียม (๒๕๕๖) กิจกรรมและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน คือ กิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชนต่าง ๆ เช่น การพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้น่าอยู่ การร่วมทำความสะอาด การปลูก

^{๑๖๘} ประไพ วิริยะพันธ์, “พหุลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม”, องค์การสถานสาธารณกุศล, (มูลนิธิเล็ก: ๒๘ มกราคม ๒๕๕๙), (อัตสำเนา).

^{๑๖๙} ประเสริฐ แยมกมลิ่ง, **สังคมและวัฒนธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕-๒๖.

ต้นไม้ การร่วมช่วยเหลือในงานหรือวันสำคัญ การร่วมบริจาคการระดมทุนให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ในชุมชนของตน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนอื่น หรือเป็นเครือข่ายร่วมกับชุมชนอื่น อยู่บนพื้นฐานของหลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของชุมชน ๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมของชุมชน ๓) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน ๔) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และ ๕) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้เป็นสิ่งที่คนในชุมชนปฏิบัติจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานเพื่อชุมชนอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการสร้างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ไร้รอยต่อทางศาสนาได้^{๑๗๐}

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด มีกลุ่มศาสนิกสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำศาสนา ๕ ศาสนา ผู้นำชาติพันธุ์ เป็นตัวแทนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์งาน กิจกรรมต่างๆ และเครือข่ายกลุ่มศาสนา ชาติพันธุ์ร่วมกับส่วนราชการ โดยส่วนราชการทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมรวมกลุ่มศาสนา ชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับ IOK2U.COM (๒๕๖๕) การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาใน ๓ ลักษณะ ๑) เกิดตามธรรมชาติ ๒) เกิดจากการจัดตั้ง ๓) เกิดจากวิวัฒนาการ เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเครือข่ายที่ประชาชนตระหนักตื่นตัวในปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วลงมือริเริ่มรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ภาคประชาชนจึงเป็นแกนหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวกให้การจัดตั้งเครือข่ายทำได้ง่ายขึ้น บทบาทภาครัฐจะน้อย กลุ่มองค์กรชุมชนประชาคมจะทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มาก เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้ง หรือรัฐเข้าไปเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิดความสนใจ และผลักดันให้เกิดการรวมตัวของประชาชน เช่น

^{๑๗๐} เรณูมาศ รอดเนียม. (๒๕๕๖). ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา: กรณีศึกษาชุมชนตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].

การที่ส่วนราชการพยายามผลักดันการสร้างหน่วยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เครือข่ายที่เกิดจากวิวัฒนาการมีกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากกลุ่มบุคคล องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ไม่ชัดเจน สนับสนุนและเรียนรู้ไปด้วยกัน หรือกลุ่มคนเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง หลังถูกจุดประกายความคิดมาจากการได้รับฟังได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายผู้สูงอายุ^{๑๗๑} การดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า ตามหลักการ “บวร” บ้าน ชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด โรงเรียน ภาครัฐและเอกชน ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอดดำเนินงานภายใต้บทบาทหน้าที่ ผ่านกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันภายใต้การเชื่อมโยงทางนโยบายพันธกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบการมีส่วนร่วม การให้การสนับสนุนส่งเสริมกัน การประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับ เสถียร จิรรังสินันต์ (๒๕๕๔) ให้ความหมาย เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติภารกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา (๒๕๖๕) การจัดระบบให้กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกันตามความจำเป็น เมื่อภารกิจของเครือข่ายบรรลุเป้าหมายเครือข่ายก็อาจยุบสลายหรือกลับมารวมตัวกันใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้ตามความเหมาะสม^{๑๗๒} และบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมทางศาสนา ชาติพันธุ์ โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริม ทุกกิจกรรมของทุกศาสนาชาติพันธุ์ล้วนเกิดขึ้นในชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด ผ่านการขับเคลื่อนของผู้นำศาสนาชาตินั้นๆ และอยู่ภายใต้สถานะการดำเนินงานระหว่างผู้ปฏิบัติกับผู้ให้การสนับสนุน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินภารกิจให้สำเร็จ เพื่อสร้างความ

^{๑๗๑} IOK2U.COM แหล่งรวมข้อมูล, การศึกษาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.iok2u.com/article/logistics-supply-chain/networking-networking>. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

^{๑๗๒} เสถียร จิรรังสินันต์, (๒๕๕๔), “ความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย”, สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย, [ออนไลน์], ๑ ย่อหน้า, แหล่งข้อมูล: <http://www.nesac.go.th/document/show11.php?did=06110001> [๒ สิงหาคม ๒๕๖๕].

เข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอมะสอย ซึ่งสอดคล้องกับ รศ.ดร. พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี และคณะ (๒๕๖๑) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การผสมผสานทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์” ด้านการสร้างความสัมพันธ์ของชาวพุทธกับศาสนาอื่นๆ อำเภอมะสอยได้ดำเนินกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ ขึ้นทุกๆ ปี ประกอบไปด้วย ๕ ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิกข์ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่น และเป็นแนวคิดที่รองรับประชาคมอาเซียน ในความเป็นพหุวัฒนธรรมโดยใช้ วันแม่ ๑๒ สิงหาคม ทุกๆ ปี เป็นวันจัดงาน ด้วยเหตุผลที่ว่าทุกๆ คน ในโลกล้วนมีแม่ทุกคน ศาสนารู้สึกมีความผูกพันและรักแผ่นดินไทย การทำกิจกรรมจะมีการจัดให้ถวายพระพร และคำสวดในศาสนานั้นๆ มีการดึงกลุ่มศาสนาต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรม และดึงเยาวชนแต่ละศาสนาเข้าร่วมให้ได้จำนวนมากๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน เยาวชน ต่างศาสนาให้เกิดความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจความเชื่อ เข้าใจพิธีกรรม เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี อยู่กันอย่างสันติสุขแต่ในพื้นที่อื่นๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจน ซึ่งอาจเกิดจากไม่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความเชื่อ หรือเหตุการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรง^{๑๗/๓} และสอดคล้องกับ สมเกตุ อุทัยธรา (๒๕๕๔) ๑) สมาชิกที่เข้าร่วมต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม ๒) สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก ๓) มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก ๔) จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ๕) สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่มและทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือเน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนได้ ๖) สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย ๗) สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ๘) สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน ๙) จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดความเป็นเครือข่ายให้คงอยู่ ๑๐) จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึง

^{๑๗/๓} รศ.ดร. พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี และคณะ, “การผสมผสานทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

ความทันสมัยและ ความเป็นปัจจุบันสามารถช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน^{๑๗๔}

ความคาดหวังในการมีองค์กรกลาง เป็นศูนย์กลางองค์กรภาคีเครือข่ายของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์อำเภอแม่สวด เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญแห่งการสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการพัฒนาให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบกลไกการพัฒนาสังคมประเทศได้ จากการร่วมกันของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์และส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบกลไกและกำหนดวัตถุประสงค์รูปแบบการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ รุจิกาญจน์ สานนท์ (๒๕๖๓) สามขั้นตอนสู่ความเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์ ขั้นตอนที่ ๑ มีการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การอบรม การสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ เป็นต้น ขั้นตอนที่ ๒ มีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกันที่มีเป้าหมายชัดเจน เช่น การรวมตัวกันรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูเก็บเกี่ยว การรวมตัวกันซื้อปุ๋ยจำนวนมากในต้นฤดูทำนา เป็นต้น ขั้นตอนที่ ๓ มีการรวมตัวเป็นศูนย์กลางการประสานงานหรือบริหารงาน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันจนกระทั่งสนิทสนม รู้ใจกันแล้วเห็นความสำคัญของการพัฒนาเครือข่าย ที่มีการบริหารงานร่วมกันเชื่อมโยงให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มจำนวนมากที่มีการทำงานลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายหัตถกรรมและพัฒนาศรี เครือข่ายพัฒนาทรัพยากรแห่งชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายชาวเขา เป็นต้น^{๑๗๕}

^{๑๗๔} ศ.ดร. สมเกต อุทโยธา, การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยั่งยืน, เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาเครือข่าย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), (อัดสำเนา).

^{๑๗๕} รุจิกาญจน์ สานนท์, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓), “การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้นำรุ่นใหม่สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ปีที่ ๙ (ฉบับที่ ๒)หน้า ๗.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ความแตกต่างทางศาสนาชาติพันธุ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ และปิดช่องว่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมลดน้อย หรือเบาบางลงไป เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว มีการคิด มีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งจะเผชิญกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น แต่ละคนในสังคมมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีเอกลักษณ์ร่วมกัน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้นำทางศาสนาควรจัดการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรม เพื่อหล่อหลอมรวมความรู้ ความเข้าใจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อม เช่น มีกิจกรรมกวาดลานวัด ล้างส้วม ทำความสะอาดศาสนสถาน มัสยิด โบสถ์ วัด ให้มีความตระหนักต่อสังคมพหุภาคี จัดเวทีสร้างความรู้ความเข้าใจ ในหลักการระหว่างศาสนาโดยมีเวทีกลาง โดยนักวิชาการทางศาสนาที่แท้จริง มีเวทีกลางทางสื่อต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย สื่อโซเชียล เฟสบุ๊ก ไลน์ อื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิด การอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม ปัญหาของแต่ละชุมชนมีแนวทางแก้ไขปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อย่างสม่ำเสมอ ควรมีวิธีการ หรือ เวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนและเรียนรู้พูดคุยกันอย่างเป็นรูปธรรม อย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

๒. ในการวิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทศาสนิกสัมพันธ์ ในการบริหารกิจกรรมด้านสังคมเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ในแต่ละชุมชน ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

บรรณานุกรม

- กรุณา แดงสุวรรณ พยอม, “การเสริมสร้างความสมานฉันท์”, Thai Journals Online. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๓): ๑๖.
- กุลทัต หงส์ชยางกูร และคณะ, การสร้างและการบริหารเครือข่าย, [ออนไลน์], แหล่งที่: http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1598_5f69ce9304e915f69ce.pdf. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕].
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking), พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย), หน้า ๒๐.
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, การสร้างเครือข่าย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med/70100019/Networking.doc. [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].
- จันทนา เจริญวิริยะภาพ และคณะ, “การวิจัยเรื่อง การจัดการระบบสวัสดิการชุมชนเชิงสมานฉันท์”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, (๒๕๕๖), “ระบบยุติธรรมและยุติธรรมทางเลือก: แนวการวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์”, รายงานวิจัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๕.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่, (๒๕๕๓), ทิศทางการพัฒนาชนบทในอนาคต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2553/pornprom_parmoj/bibliography.pdf [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕].
- ฐิติมดี อาพัทธนันท์, “โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม : นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม”, รายงานวิจัย, (๒๕๕๕), บทคัดย่อ.
- ฐิติมา พรหมทอง, (๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕), “การบูรณาการทางสังคมข้ามวัฒนธรรมของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นผ่านกระยะยาว จังหวัดเชียงใหม่”, วารสารรัชต์ภาคย์, ปีที่ ๑๖ (๔๗): ๓๕๕, แหล่งที่มา: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/RJP47>. [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].
- ดวงกมล เวชวงศ์, “กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวน ในบริบทของการท่องเที่ยวผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านและตลาดทำน้ำ”, รายงานวิจัย, (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ดวงมณี นารีนุชและคณะ, "การฟื้นฟูอัตลักษณ์การแต่งงานของคนภูไท เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน", รายงานวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ติน ปรัชญพฤทธิ, การบริหารและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕)หน้า ๒๕๑.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๗๕.

ธีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓๐.

นฤมล นิราทร . (๒๕๔๓). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า ๖.

นฤมล ลกะวงศ์, “กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ บ้านหนองมนทา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่”, รายงานวิจัย, (๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

นายคอลฟ์ ส่วนบุละ และคณะ, “การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา”, รายงานวิจัย, (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

นิติไทย นัมคณิสร์ณ. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท ๑๒๑ การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และประชาคมอาเซียน.วันที่ค้นข้อมูล ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖, เข้าถึงได้จาก <http://ge.kbu.ac.th/>.

ประไพ วิริยะพันธ์, “พหุลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม”, องค์การสถานสาธารณกุศล, (มูลนิธิเล็ก: ๒๘ มกราคม ๒๕๕๙), (อัดสำเนา).

ประเวศ วะสี, “แนวคิดการศึกษาแนวพุทธ”, ปาฐกถาพิเศษ, (ระบบการศึกษาแนวพุทธ ครั้งที่ ๓, ๒๕๔๖), (บันทึก).

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, สังคมและวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕-๒๖.

ปรัชญานันท์ เทียจจรรยา, การพัฒนาและสร้างเครือข่าย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1598_5f69ce9304e915f69ce.pdf [๓ สิงหาคม ๒๕๖๕].

ปวีณา งามประภาส, “แนวทางการฟื้นฟูประเพณีตานตอด จังหวัดลำปาง”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์, “ประเพณีแข่งม้ง : คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมืองหาดใหญ่”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, สมานฉันท์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://พจนานุกรมไทย.com>. [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

พระครูสมุททรวชิรานวัตร และคณะ, “การพัฒนาการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), บทคัดย่อ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุต.โต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๕๕), หน้า ๒๔.

พระมหานภดล ปุณณสุวฑฒโก,ตร และคณะ, “การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), บทคัดย่อ.

พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี และคณะ, “การผสมผสานกลไกทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

พระมหามงคลกานต์ จูฑธมโม และคณะ, การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/suchaya09> . [๒ ตุลาคม ๒๕๖๕].

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕”, ในพระปรมาภิไธย (สิงหาคม ๒๔๘๐): มาตรา ๔.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการ พ.ศ. ๒๕๔๖”, ราชกิจจานุเบกษา ๕๘ (กัณยายน ๒๕๔๖) : ๑.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ ๒ (เมษายน ๒๕๕๐): ๖๗.

พัทยา สายหู, กลไกของสังคม ถึง โลกสมมติ: จิตนาการสังคมวิทยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<http://www.cusri.chula.ac.th/wp-content/uploads>. [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

ภิกษุธรรมทูตพิบัติ จากหมู่บ้านพลัม ประเทศฝรั่งเศส, “สู่สังคมอันสมดุล”, ปาฐกถาธรรม, (๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑), (บันทึก).

มล.ปราณี เกษมสันต์, “สังคมศึกษา”. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐. (อัดสำเนา).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, “โครงสร้างสังคมและการจัดระเบียบสังคม”, เอกสารการสอน
 ชุดวิชาสังคมศึกษา ๔ รูปแบบการจัดสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช,
 ๒๕๔๗), (อัดสำเนา).

รุจิกาญจน์ สานนท์, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓), “การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในสังคมพหุ
 วัฒนธรรมของผู้นำรุ่นใหม่สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 ธนบุรี, ปีที่ ๙ (ฉบับที่ ๒), หน้า ๗.

เรณูมาศ รอดเนียม. (๒๕๕๖). ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา: กรณีศึกษาชุมชนตะ
 โหมด อำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุง. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒน
 บริหารศาสตร์].

ลำพอง กลมกุล, “พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายู”, รายงานวิจัย,
 (วารสารโพธิวิสัย, ๒๕๖๐), บทนำ.

วรารุณ สุวรรณฤทธิ์, (๒๕๕๗), “วิถีไทย”, วารสารเซนต์จอห์น, [ออนไลน์], ๔๗ (๒) ๙, แหล่งที่มา:
<https://webcache.googleusercontent.com/search.html> [๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

วิชัย รูปขำดี, “การพัฒนาอุปนิสัยการสังคมแก่ผู้สูงอายุในระดับพื้นที่”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยศรี
 นครินทร์วิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙๕.

วิลาสินี โสภภาพ, “การสร้างชุมชนสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (สำนักสันติวิธีและ
 ธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๔), บทคัดย่อ.

เวียงวัฒนา ชนะพาล, “สองฝั่งโขง : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้การเปลี่ยนแปลง
 ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในนครหลวงเวียงจันทน์”, รายงานวิจัย,
 (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (๒๕๕๙). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกตุ อุทธโยธา, การพัฒนาเครือข่ายเพื่อยั่งยืน, เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาเครือข่าย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), (อัดสำเนา).

สมพร เทพสิทธิ์า, บทบาทของผู้นำศาสนาในการปกป้องและแก้ปัญหาสังคมในปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://library.nhrc.or.th/ULIB/dublin.linkout.php?url pdf> [๘ สิงหาคม ๒๕๖๕].

สมภาร พรหมทา, มนุษย์กับศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สังคมวิทยาองค์การ, (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (๒๕๕๔). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. วันที่ค้นข้อมูล ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ, “การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับตำบลอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ, หน้า ๑ – ๑๒.

สิทธิโชค ปาณะศรี และคณะ, “พฤติกรรมธรรมในมุมมองของปรัชญาลัทธิขงจื๊อ, เซนต์จอห์น, ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม ๒๕๖๐): ๒๙.

สุไรยา วานี, (กันยายน ๒๕๕๖ - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗), “การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม”, วารสารการเมืองการปกครอง, ๔ (๑): ๒๐๔-๒๑๙. แหล่งที่มา: <https://so06.tci-thaijo.org>. [๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕]

เสถียร จิรรังสิมันต์, (๒๕๕๔), “ความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย”, สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย, [ออนไลน์], ๑ ย่อหน้า, แหล่งข้อมูล: <http://www.nesac.go.th/document/show11.php?did=06110001> [๒ สิงหาคม ๒๕๖๕].

อเนก นาคะบุตร, “ชนบทไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา กับบทเรียนของภูมิปัญญาไทยสู่ทิศทางการพึ่งตนเองของชนบทในอนาคต”, ในทิศทางหมู่บ้านไทย, (๒๕๓๓): ๗.

อภิขญา อยู่ในธรรม, “การสื่อสารกับการพัฒนา”, เอกสารการสอนชุดวิชา ๑๕๓๓๗, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๘), (อัดสำเนา).

อภิรักษ์ ธรรมวิมุติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, “การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ: ภาคปฏิบัติการทำวาทกรรมสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านห้วยเขาจีน”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕๘.

อริสโตเติล (Aristotle), แนวความคิดทางการเมืองของอริสโตเติล: ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง, [ออนไลน์], ๑๑ หน้า, แหล่งที่มา: <https://site.bsru.ac.th/padm>. [๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕].

อานันท์ กาญจนพันธ์, “พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม”, รายงานการวิจัย, ศูนย์ภูมิภาคทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน. (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๕-๑๓๖.

อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, (๒๕๕๖), “การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนควนโส” วารสารวิจัยสังคม, ๓๖ (๒): หน้า ๗๗, แหล่งที่มา: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socialresearchjournal/article/view/83874/66775> [๘ สิงหาคม ๒๕๖๕].

เอกพงศ์ มุสิกะเจริญ, (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗), “การสร้างเครือข่าย”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.clinictech.ops.go.th/online/pages/blog_view.asp?blog_id=549 [๕ สิงหาคม ๒๕๕๖].

IOK2U.COM แหล่งรวมข้อมูล, การศึกษาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.ioku.com/article/logistics-supply-chain/networking-networking>. [๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕].

ภาคผนวก ก
หนังสือแนลงพื้นที่ขออนุญาตเก็บข้อมูล

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๕๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดทานา อำเภอมะเมือง จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนไมทนาบุญ ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๓๙๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๕๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภการบริหารการศึกษาราชภัฏวิทยา (ต๋มึง)

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาบุญ ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นายเอกชัย พันธูลี กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนไมทานุญ ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอมะเข่

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่าंना อำเภอมือง จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน นายกรมพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีนครแม่สอด

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาบุญ ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน นายอาตุลย์ สุรินทร์ ผู้นำศาสนาคริสต์

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยในความ

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สุชาติ ตริรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอมะเข่

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาบุญ ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นายพงษ์ศักดิ์ ทองประวิทย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเมือง จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนทนาบุญขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่าंना อำเภอมะเณง จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นางภิญญา เอ็งโม ชมรมเครือไค

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศีกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออณุโมนทนาบุญขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน บาทหลวงสมศักดิ์ แสนยากุล ผู้นำศาสนาคริสต์คาทอลิก

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัย
สงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง “ นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน
อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด
พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนโมทนาบุญ
ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๙๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาสิกข์

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๙๘๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระครูพนิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมณฑลนิมิตร

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุมัติอนุญาต ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

กราบเรียนด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๙๘๘

ที่ อว ๘๐๑๖.๒(๑)/ว๔๒๑

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมะเข่ จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้นักวิจัยเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
กราบเรียน พระครูสุธีรคุณ ดร. รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑

ด้วย นางทัศนีย์ เนื่องดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.) เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์” มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน เพื่อโปรด พิจารณาอนุญาตให้นักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนโมนาบุญ ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพื่อในการเขียนวิจัยต่อไป

กราบเรียนด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระครูโกวิทบุญเขต)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

ที่ พิเศษ /๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ตาก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมือง จังหวัดตาก
๖๓๐๐๐

๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิระ จุฑาคูปต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย

ตามที่มหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ ข้าพเจ้า นางทัศนีย์ เนื่องดัด ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัดส่วนงาน วิทยาลัย
สงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖
แผนงานวิจัย เรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ตามสัญญา
เลขที่ MCURS ๘๐๐๗๖๖๐๖๑ โดยคณะผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือในการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเป็นเบื้องต้นนั้น

บัดนี้ คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือวิจัยเสร็จสิ้น จึงขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือ
วิจัยเพื่อความถูกต้องสอดคล้องวัตถุประสงค์งานวิจัยต่อไป จำนวน ๑ ชุด ประกอบด้วย

๑) ชุดเครื่องมือแบบสอบถาม

๒) ชุดเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาตและดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความเคารพ

(นางทัศนีย์ เนื่องดัด)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

วิไล วัฒนวงศ์ เกษน

 (นางวิไล วัฒนวงศ์ เกษน)
 ๓๓. ๕๖

ที่ พิเศษ /๒๕๖๖

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดท่านา อำเภอมือง จังหวัดตาก

๖๓๐๐๐

๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระพิณิจ ธีรภัทร ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย

ตามที่มหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ ข้าพเจ้า นางทัศนีย์ เนื่องดัด ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัดส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ แผนงานวิจัย เรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ตามสัญญาเลขที่ MCURS ๘๐๐๗๖๖๐๖๑ โดยคณะผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือในการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเป็นเบื้องต้นนั้น

บัดนี้ คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือวิจัยเสร็จสิ้น จึงขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อความถูกต้องสอดคล้องวัตถุประสงค์งานวิจัยต่อไป จำนวน ๑ ชุด ประกอบด้วย

๑) ชุดเครื่องมือแบบสอบถาม

๒) ชุดเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดอนุญาตและดำเนินการต่อไป

นมัสการด้วยความเคารพ

(นางทัศนีย์ เนื่องดัด)

หัวหน้าโครงการวิจัย

วิทยาลัยสงฆ์ตาก

ผู้ประสานงาน นางทัศนีย์ เนื่องดัด ๐๘๐-๐๒๗๑๔๘๘

(พระพิณิจ ธีรภัทร)
 ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖
 ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑. คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในพื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๙ คน และเป็นรูปแบบการจัดทำเวทีสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสนอองค์ความรู้

การตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +๑ เห็นด้วยตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน ๐ ไม่แน่ใจตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -๑ ไม่เห็นด้วยตามวัตถุประสงค์

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒) เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา วิเคราะห์ภูมิหลังของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะในการเสนอองค์ความรู้ ระหว่างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้นำด้านศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ เพื่อวิเคราะห์และหารูปแบบการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๔. แบบสัมภาษณ์ (Interview form)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ/สกุล.....ส่วนงาน/ชุมชนชาติพันธุ์..... ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ).....

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสัมภาษณ์

๑) สภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑.๑) รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๒) ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๓) หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๔) แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

☐ +๑ ☐ ๐ ☐ -๑

๒) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒.๑) การบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ

๒.๒) แนวคิดและหลักการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ

๒.๓) บทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทาง
ศาสนาฯ

๒.๔) ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ

☐ +๑ ☐ ๐ ☐ -๑

๓) การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓.๑) องค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม

๓.๒) รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม

๓.๓) บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคม
พหุวัฒนธรรม

๓.๔) การเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคม
พหุวัฒนธรรม

☐ +๑ ☐ ๐ ☐ -๑

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๕. แบบสอบถาม (Questionnaire form)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

- ☐ คณะสงฆ์
- ☐ องค์กรภาครัฐ
- ☐ ประชาชน
- ☐ ชุมชนชาติพันธุ์

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสอบถาม

ที่	ประเด็นการสอบถามตามวัตถุประสงค์/คำถามการวิจัย	ระดับความคิดเห็น			หมายเหตุ
๑	รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	+๑	๐	-๑	
	๑.๑)การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์				
	๑.๒)ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย				
	๑.๓)การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
	๑.๔)ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์				
	๑.๕)มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม				
๒	การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				
	๒.๑)การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
	๒.๒)การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
	๒.๓)การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
	๒.๔)การผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
	๒.๕)การส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ				
๓	การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				
	๓.๑)องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์				

	๓.๒)บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ				
	๓.๓)การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม				
	๓.๔)การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม				
	๓.๕)มีการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม				
๔	เวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง ผู้นำด้านศาสนา และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ				
	๔.๑) ยกย่องรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				
	๔.๒) นำร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ทำเสร็จแล้วเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบเอกสาร-เครื่องมือเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการแนะนำ				
	๔.๓) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก				

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

แบบสอบถามการวิจัย

นครแม่สอด : สังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑. คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในพื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน ชุมชนชาติพันธุ์(พุทธ) ชุมชนชาติพันธุ์(คริสต์) ชุมชนชาติพันธุ์(อิสลาม) ชุมชนชาติพันธุ์(พม่า) ชุมชนชาติพันธุ์(กระเหรี่ยง) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จำนวน ๑๕๐ รูป/คน) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา วิเคราะห์ภูมิหลังของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะในการเสนอองค์ความรู้ ระหว่างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้นำด้านศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ เพื่อวิเคราะห์และหารูปแบบการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๔. แบบสอบถาม

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

- ☐ คณะสงฆ์
- ☐ องค์การภาครัฐ
- ☐ ประชาชน
- ☐ ชุมชนชาติพันธุ์

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสอบถาม

๕ มากที่สุด ๔ มาก ๓ ปานกลาง ๒ น้อย ๑ น้อยที่สุด

ที่	รายละเอียด	๕	๔	๓	๒	๑
๑	รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					
	๑.๑)การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์					
	๑.๒)ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย					
	๑.๓)การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
	๑.๔)ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์					
	๑.๕)มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม					
ที่	รายละเอียด	๕	๔	๓	๒	๑
๒	การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					
	๒.๑)การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
	๒.๒)การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
	๒.๓)การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
	๒.๔)การผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
	๒.๕)การส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาฯ					
ที่	รายละเอียด	๕	๔	๓	๒	๑
๓	การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					

	๓.๑)องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์					
	๓.๒)บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ					
	๓.๓)การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม					
	๓.๔)การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม					
	๓.๕)มีการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม					
ที่	รายละเอียด	๕	๔	๓	๒	๑
๔	เวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง ผู้นำด้านศาสนา และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					
	๔.๑) ยกร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					
	๔.๒) การนำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ทำเสร็จแล้วในเวทีเสวนาและผู้ทรงคุณวุฒิ					
	๔.๓) จัดเวทีสัมมนาระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมและสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก					

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

นครแม่สอด : สังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑. คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในพื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา จำนวน ๗ คนผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๙ คน และเป็นรูปแบบการจัดทำเวทีสาธารณะเพื่อเสนอองค์ความรู้วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา วิเคราะห์ภูมิหลังของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะในการเสนอองค์ความรู้ ระหว่างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้นำด้านศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ เพื่อวิเคราะห์และหารูปแบบการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๔. แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ/สกุล.....ส่วนงาน/ชุมชนชาติพันธุ์.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ).....

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสัมภาษณ์

๑) สภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

- ๑.๑) รูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๑.๒) ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๑.๓) หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๑.๔) แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

๒) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

- ๒.๑) การบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ
- ๒.๒) แนวคิดและหลักการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ
- ๒.๓) บทบาทการมีส่วนร่วมในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ
- ๒.๔) ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนาฯ

๓) การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

- ๓.๑) องค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม
- ๓.๒) รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรม

๓.๓) บทบาทขององค์กรภาคีเครือข่ายเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคม
พหุวัฒนธรรม

๓.๔) การเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคม
พหุวัฒนธรรม

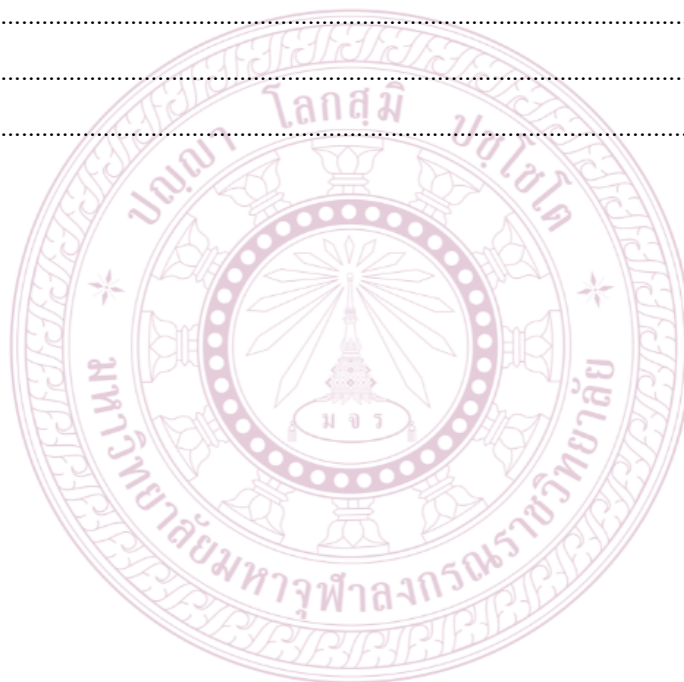
ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การวิจัย เรื่อง นครแม่สอด : สังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

๑. คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในพื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๙ คน และเป็นรูปแบบการจัดทำเวทีสาธารณะเพื่อเสนอองค์ความรู้ วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- ๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- ๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา วิเคราะห์ภูมิหลังของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อบูรณาการทางวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะในการเสนอองค์ความรู้ ระหว่างเครือข่ายสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้นำด้านศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ เพื่อวิเคราะห์และหารูปแบบการอยู่ร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าสนทนากลุ่มย่อย

ชื่อ/สกุล.....ส่วนงาน/ชุมชนชาติพันธุ์..... ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ).....

วันที่สนทนากลุ่มเฉพาะ.....เวลา.....

สถานที่สนทนากลุ่มเฉพาะ.....

**ตอนที่ ๒ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอองค์ความรู้ ระหว่าง
ผู้นำด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ**

๑. ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน
อย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

.....

.....

.....

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

.....

.....

.....

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

ภาคผนวก ค

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

สัมภาษณ์ พระครูสุธีวุฒิกุล ดร.รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ ๑ เจ้าอาวาสวัดโพธิคุณ (ห้วยเตย)

สัมภาษณ์บาทหลวงสมศักดิ์ แสนยากุล ผู้นำศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก

สัมภาษณ์ นายเอกสิทธิ์ รัตมีเศรษฐี ผู้นำศาสนาซิกข์

สัมภาษณ์ นางภิญญา เอ็งโม ชมรมเครือข่ายตำบลท่าสายลวด

วัดไทยวัฒนาราม

สัมภาษณ์ ดร.ปณิธิ ตั้งผาติ นายกสภาบริหารการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มิ่ง)

สัมภาษณ์ ดร.สุชาติ ตีรรัตน์วัฒนา ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด

สัมภาษณ์ นายสุข อุปการะ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตาก (โต๊ะอิหม่าม)
นายพงษ์สวัสดิ์ ทองประวิทย์ อำนวยการโรงเรียนอิสลามศึกษา

สัมภาษณ์ นายเอกชัย พันธุ์ลี และ
นายธาราวุฒิ สุวรรณใจ กลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนสรรพวิทยาคม

สัมภาษณ์ พระครูพินิตธรรมวิธาน เจ้าอาวาสวัดมงคลนิมิต

สัมภาษณ์ นายกรณพงศ์ คงปาน รองนายกเทศมนตรีเทศบาลอำเภอแม่สอด

สัมภาษณ์ นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ปลัดอำเภอแม่สอด

สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองใจ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และ
นางสาวภรณ์ เกียรติสิน นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

สนทนากลุ่มย่อย

ลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

ถ่ายภาพร่วมกัน

จัดประเพณีงานบุญ ๒ ประเพณี ประเพณีไทย และประเพณีพม่า

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 กันยายน 2566

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า พระครูสุวิวัฒน์คุณ ดร. ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ 1
ชื่อหน่วยงาน วัดโพธิ์คุณ (ห้วยเตย) บ้านหนองบัว หมู่ 7 ถนนตาก-แม่สอด ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ไปรษณีย์ 63110

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ นางทัศนีย์ เนื่องดัด โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึง 30 กันยายน 2566 ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. สามารถนำไปใช้ในการบรรยาย ผูกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
อย่างสมานฉันท์

2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในนครแม่สอด

3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างเครื่องจักรสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ พระครูสุวิวัฒน์คุณ

(พระครูสุวิวัฒน์คุณ ดร.)

ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอแม่สอด รูปที่ 1

แบบ สฟ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 กันยายน 2566

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า นายอาตุลย์ สุรินทร์ ตำแหน่ง ผู้นำศาสนาคริสต์

ชื่อหน่วยงาน คริสตจักรสามนสามัคคี ที่อยู่เลขที่ 68/7 ถนนชิดwana ตำบลแม่สอด จังหวัดตาก 63110

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพุทธวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ นางทัศนีย์ เนืองคัตต โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึง 30 กันยายน 2566 ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. สามารถนำไปใช้ในการบรรยาย ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพุทธวัฒนธรรม
อย่างสมานฉันท์
2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพุทธวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในนครแม่สอด
3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสร้างเครือข่ายองค์กรสังคมพุทธวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายอาตุลย์ สุรินทร์)

ตำแหน่ง ผู้นำศาสนาคริสต์

แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 กันยายน 2566

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี ตำแหน่ง ผู้นำศาสนาสิกข์

ชื่อหน่วยงาน หมู่บ้านแม่สอดวิลล่า ที่อยู่ 9/353 ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด ตาก 63110

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ นางทัศนีย์ เนืองคัต โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึง 30 กันยายน 2566 ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. สามารถนำไปใช้ในการบรรยาย ผูกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
อย่างสมานฉันท์
 2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในนครแม่สอด
 3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างเครื่องจักรสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
- ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายเอกสิทธิ์ รัศมีเศรษฐี)

ตำแหน่ง ผู้นำศาสนาสิกข์

แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 กันยายน 2566

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า นางพัชรินทร์ บุญตาปวน ตำแหน่ง ปลัดอำเภอแม่สอด
ชื่อหน่วยงาน ที่ว่าการอำเภอแม่สอด ถนนประสาทวิถี, เทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก, 63110
เบอร์โทรศัพท์ 0-5553-1077 โทรสาร 0-5553-1077

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ นางทัศนีย์ เมืองคัต โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึง 30 กันยายน 2566 ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. สามารถนำไปใช้ในการบรรยาย ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
อย่างสมานฉันท์
 2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในนครแม่สอด
 3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างเครื่องจักรสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
- ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางพัชรินทร์ บุญตาปวน)

ตำแหน่ง ปลัดอำเภอแม่สอด

แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1 กันยายน 2566

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า นายกรณพงศ์ คงปาน ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีนครแม่สอด
ชื่อหน่วยงาน สำนักงานเทศบาลนครแม่สอด เลขที่ 99/99 ถนนสายเอเชีย ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก 63110 เบอร์โทรศัพท์ 055-547449

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ นางทัศนีย์ เนื่องดัด โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 จนถึง 30 กันยายน 2566 ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

1. สามารถนำไปใช้ในการบรรยาย ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม
อย่างสมานฉันท์
 2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในนครแม่สอด
 3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างเครื่องจักรสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์
- ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายกรณพงศ์ คงปาน)

ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีนครแม่สอด

ภาคผนวก จ
บทความวิจัย แบบตอบรับตีพิมพ์

JMBR003

สำนักงานวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์
วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดไร่ขิง พระอารามหลวง ตำบลไร่ขิง
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

ที่ อว ๘๐๕๘/ ๗๖๗

๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

เจริญพร คุณทัศนีย์ เนื่องดัด คุณพนมพร เมฆพัฒน์ และคุณอำนาจ ทาปิน

ตามที่ท่านได้ส่งผลงานเรื่อง “นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์” รหัสผลงานในระบบ ThaiJo ๒๗๓๓๒๔ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ซึ่งได้รับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai-Journal Citation Index Centre) ในการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ฐานข้อมูล TCI รอบที่ ๔ ครั้งที่ ๒ โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ ๑ (TCI Tier ๑) และรับรองคุณภาพตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ ไปจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการ ยินดีแจ้งให้ท่านทราบว่า ผลงานของท่านได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน ๓ ท่าน ในรูปแบบ (Double-blind Peer Review) ที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ ผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา และได้ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการให้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๘) ทั้งนี้ เมื่อกองบรรณาธิการได้ตรวจสอบความสมบูรณ์โดยละเอียดและทำการเผยแพร่แล้ว ท่านสามารถติดตามอ่านและดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://soo๓.tci-thaijo.org/index.php/jmbr>

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและขอขอบคุณในความร่วมมือทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.)

บรรณาธิการ วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

เผยแพร่บทความออนไลน์ (E-ISSN : 2630-0524) : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr>

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : พระมหาประกาศิต สิริเมโธ, ศ.ดร. โทร.๐๘๔ ๕๔๕ ๕๑๔๔

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์PRACTICAL
TOURISM : Nakhon mae sot : developing a multicultural society for reconciliation

นางทัศนีย์ เนื่องดัด, นางสาวพนมพร เมฆพัฒน์, นายอำนาจ ทาปิน

Mrs. Thatsanee Nueangdad, Miss. Phanomporn Mekphat, Mr. Amnaj Thapin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ตาก

Mahachulalongkomrajavidyalaya University. Tak Buddhist College.

Email: kea1811@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน ๑๕๐ รูป/คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน ๙ คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของชุมชนอำเภอแม่สอด เป็นแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำความเข้าใจและการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา สิ่งที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือด้านสังคมเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ช่วยเหลือความทุกข์ยากเดือดร้อน เป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบญาติพี่น้อง รักความสงบและช่วยเหลือกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน ให้อิสระทางความคิดไม่กีดกันทางศาสนา รู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับเรื่องศาสนา และมีศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม คือ วัด และโรงเรียน

การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เริ่มจากระบบการศึกษา สอดแทรกเทคนิควิธีการสอนกระตุ้นเยาวชนให้เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ สร้างกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบุญ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความต่างกันด้านศาสนาวัฒนธรรมแต่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ข้อปฏิบัติศาสนาของตนเอง โดยผู้ใหญ่ ผู้นำทางศาสนาแสดงพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนเห็นเป็นตัวอย่าง

การเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่าย เป็นการดำเนินงานแบบเฉพาะกิจ เป็นการร่วมด้วยช่วยกันระหว่างกลุ่มศาสนาแลกเปลี่ยน

เรียนรู้กันในความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม ขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้าด้วยกันด้วยความสมัครใจ ใช้กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีเป็นตัวเชื่อมโยง

คำสำคัญ: สังคมพหุวัฒนธรรม; การอยู่ร่วมกัน; สมานฉันท์.

Abstract

This research article has the objective To study the general conditions and problems and obstacles of living together in a harmonious multicultural society. To develop a multicultural society for living together harmoniously in a multicultural society. To strengthen the network for developing a multicultural society, living together in harmony, is an integrated research method. Quantitative research format, 150 photos/person, and participatory action research. It was a small group seminar of 7 religious experts and 9 academic experts. Content data was analyzed and a descriptive lecture was written.

The research results found that General conditions of the community in Mae Sot District It is a form of helping and supporting each other. Respecting each other Understanding and studying each other's cultures Without conflicting with religious practices, what is important is helping with social misfortunes. public welfare Help with suffering It is a community characterized by social relationships of relatives. Love peace and help each other. Have a close relationship with each other Give freedom of thought without religious discrimination. Know how to distinguish between lifestyle and religion. And the center for carrying out activities is the temple and school.

Developing a multicultural society for living together in harmony Starting with the education system, which incorporates teaching techniques to stimulate youth to be interested and want to learn. Create activities for youth to participate in the community to learn and practice, such as Songkran traditions. merit-making tradition It is an indication of the strength of living together in a multicultural society that has different religions and cultures but can do activities together under their own religious practices, with elders and

religious leaders demonstrating their behavior as good examples. for the youth to see as an example

Strengthening networks for coexistence in a multicultural society It is the operating model of network partner organizations. It is a special operation. It is a joint effort between religious groups to exchange knowledge about differences in religion and culture. Driving under a collaborative model in the form of voluntary unity. Use traditional cultural activities as a link.

Keywords: multicultural society; living together; Reconciliation.

บทนำ

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศ กนพ.ที่ 1/2558 หนึ่งในแนวทางของระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก โดยเป็นศูนย์กลางการค้าที่ติดต่อกับเมืองเมียวดีในประเทศพม่า อำเภอแม่สอดเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน จากอัตราการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าจำนวนมากมายมหาศาลต่อวัน และการเข้ามาลงทุนในกิจการต่างๆ ของนักลงทุนไทยและนักลงทุนต่างชาติ การหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวในไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และการข้ามแดนของชาวต่างชาติมาเพื่อประกอบอาชีพ จนกลายเป็นเมืองสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า ภาวะข้ามแดนจากสถานการณ์ทางสังคมและการเมืองของประเทศพม่า ตลอดจนมนต์เสน่ห์อันเป็นอัตลักษณ์ของอำเภอแม่สอด จึงเป็นเหตุให้อำเภอแม่สอดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ที่มาจากคนหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน

สังคมพหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง ปัจจุบันที่สังคมประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นสร้างขึ้น และจับต้องได้ เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร อาคาร บ้านเรือน ยานพาหนะต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา แนวคิดทางการเมือง การกีฬา เป็นต้น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต้องสมาชิกทุกคนที่อยู่ร่วมกัน สังคมที่บุคคลมีความหลากหลายในมิติของภาษา เชื้อชาติศาสนา วัฒนธรรมประเพณีมาอยู่ร่วมกัน

อย่างสมานฉันท์โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น การยอมรับถึงความหลากหลายความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ ในวัฒนธรรมอื่นอันมิใช่ของตน แต่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่จนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

ดังนั้น การศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการอยู่ร่วมกันแบบญาติพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้หลักการเผื่อแผ่ ไม่แบ่งแยก เคารพให้เกียรติในความเป็นตัวตนที่มีใจของตน นำไปสู่การสร้างโมเดลที่ดีต่อกันเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อยกระดับการเสริมสร้างองค์กรภาคี เครือข่ายกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์
๒. เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์
๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

การทบทวนวรรณกรรม

๑. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคมโดยมีเป้าหมายให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติที่บทรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมา หากทบทวนย้อนอดีตตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงฉบับที่ ๑๐ พบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมแต่ละยุคสมัย เพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดีกินดีมีความอบอุ่นอยู่ร่วมกันเป็นปกติ สามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้ การพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่าเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม ซึ่งต้องเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหวาดหวั่น ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรีความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตน

๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง ประชากร หรือกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์การสื่อสาร รวมถึง

บุคคลที่มาจากพื้นฐานหรือ อัตลักษณ์เดียวกัน สังคมพหุวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งชนบทรรมนิยมประเพณี ชาติพันธุ์ศาสนา พิธีการต่าง ๆ ภาษา การแต่งกาย วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการสื่อสาร มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์ จึงนำไปสู่การมีกฎ กติกา มารยาท การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมพหุวัฒนธรรม ดำเนินไป ตามครรลองของสังคมได้ดี

หลักการสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความ หลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจใน รายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคน จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง

๓. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน คือการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วม ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเอง นับถือจะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามี เพื่อน เพื่อน ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อย ประสานกันไว้

๔. แนวคิดการสร้างเครือข่าย เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ เป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและ การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการทำงานที่ได้รับการ ยอมรับทั้งในภาคธุรกิจเอกชนที่แสวงหากำไร และองค์การพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัคร ของประชาชน จนถึงองค์การระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีองค์การใดที่จะมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากร เงินทุน ฯลฯ หรือถ้ามีก็อาจมีน้อยมาก ฉะนั้นการระดมเอาส่วนที่ดีแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละ องค์การมีเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ลดข้อจำกัดในการทำงานลงด้วย การสร้างเครือข่าย เป็นการติดต่อ การ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายมีการสนับสนุนและ อำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ นอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อกันด้วยการเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) โดยเป็นศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ อำเภอแม่สอด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์(พุทธ) ชาติพันธุ์(พม่า) ชาติพันธุ์(อิสลาม) ชาติพันธุ์(คริสต์) ชาติพันธุ์ (กระเหรี่ยง) จำนวน ๑๕๐ รูป/คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบง่าย และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน ๗ รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ จำนวน ๙ คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ๓ ชนิด คือ

๑. แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นการสอบถามสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และข้อเสนอแนะ

๒. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi Structure Interview) และใช้สื่อบันทึกเสียง ใช้ผลการศึกษาวิเคราะห์ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และ

๓.การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ศึกษาการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม การเสริมสร้างเครือข่าย การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผล ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสารวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

๑. การศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น คือ การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์ ($\bar{X}$ - ๔.๖๑) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย ($\bar{X}$ - ๔.๕๒) การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๕๕) ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{X}$ - ๔.๕๓) และมีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ - ๔.๕๖) ศึกษาสภาพทั่วไปการอยู่

ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า ใช้หลักการเพื่อแม่ รู้จักเอื้อเพื่อแม่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนาและชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน รูปแบบการอยู่ร่วมกันเป็นแบบฉันพี่น้อง ประเพณีวัฒนธรรมมีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมบางกิจกรรมต้องจัด ๒ ประเพณี คือ ประเพณีไทยและประเพณีพม่า เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของศาสนานั้นๆ เพราะศาสนาได้ยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ก็ยังใช้ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยกับภาษาพม่า คนในอำเภอแม่สอดมองว่าทุกศาสนาทุกชาติพันธุ์ไม่ใช่คนแปลกหน้าแต่มองว่าเป็นคนคุ้นเคยกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้นำของแต่ละศาสนาชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ปัญหาเล็กน้อยก็สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาของสังคมพหุวัฒนธรรม

๒. การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๕๗) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๕๗) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๓๒) การผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๓๓) และการส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ - ๔.๔๒) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ พบว่า ทุกศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา มีจัดกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดเวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรมประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เกิดลักษณะของการเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน อัตลักษณ์ หรือ Identity เพื่อใช้ยึดเหนี่ยว

๓. การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อยู่ในระดับมาก คือ องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{X} - 4.15$) บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ ($\bar{X} - 4.29$) การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} - 4.09$) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} - 4.13$) และมีการลงนาม บันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มฯ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} - 3.99$)

การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ พบว่า ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด มีเพียงกลุ่มศาสนิกสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำศาสนา 5 ศาสนา ผู้นำชาติพันธุ์ในรูปแบบผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ และเครือข่ายกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ร่วมกับส่วนราชการในบริบทต่างๆ โดยมีส่วนราชการทำหน้าที่ประสานงาน กิจกรรม การสร้างเครือข่ายที่รวมกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด สามารถดำเนินการได้ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์กับส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การพัฒนา ระบบกลไกและการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานของเครือข่ายร่วมกัน กิจกรรมก่อให้เกิดกลุ่ม องค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันรวมตัวกัน เข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่าย ตามหลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในรูปแบบการมีส่วนร่วม การให้การ สนับสนุนส่งเสริมกัน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น เป็นรูปของการรวมตัว กันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น

ทั้งนี้ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญแห่ง การสร้างความเข้มแข็งและเป็นแนวทางการพัฒนาให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่าง สมานฉันท์ที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบกลไกการพัฒนาสังคมประเทศได้ จากการร่วมกันของกลุ่ม ศาสนาชาติพันธุ์และส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบกลไกและกำหนดวัตถุประสงค์รูปแบบการ ดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายสู่ความเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ๑) ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างสมานฉันท์ พบว่า เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยใช้หลักทางศาสนาที่เป็นหลักประจำใจของทุกศาสนา เนื่องด้วยทุกศาสนาจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนา และชาติพันธุ์อย่างชัดเจน การอยู่ร่วมกันเป็นแบบฉันพี่น้อง ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีงานบุญประเพณีงานบวช บางพื้นที่จัดกิจกรรมจัด ๒ ประเพณี คือ ประเพณีไทย และประเพณีพม่า เช่น วัดมงคลนิมิต วัดไทยพัฒนาราม เป็นต้น เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของชุมชนนั้น เพราะยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ก็ใช้ ๒ ภาษา ภาษาไทย กับภาษาพม่า ผู้นำของแต่ละศาสนา ชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้โดยไม่มีปัญหา หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกัน ใช้หลักการเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หลักการเมตตาธรรม หลักสามัคคีธรรม แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน คือ การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน สามัคคีกัน ไม่เลือกปฏิบัติ การจัดกิจกรรมบางกิจกรรมต้องจัดในโรงเรียน เนื่องจากบางศาสนามีข้อปฏิบัติเฉพาะ มีการจัดกิจกรรมลดข้อว่าง เป็นกิจกรรมระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์บนพื้นฐานข้อจำกัดทางศาสนาชาติพันธุ์นั้นๆ รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานของการให้เกียรติกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนเอง มีการพัฒนากระบวนการความเข้าใจเข้าถึงในความเป็นชาติพันธุ์ และส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมตามสิทธิที่จะได้รับจากการศึกษา

๒) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ทุกศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทางด้านศาสนาวัฒนธรรม ภาษา มีจัดกิจกรรมผ่านคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดเวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรมประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติ

ปฏิบัติ มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่ทันสมัย ร่วมสมัยและเป็นที่ต้องการของสังคมเพื่อสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม ในบริบทการทำความเข้าใจร่วมกันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกที่จะส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเอาศาสนาเป็นแกนกลางสำคัญในการเดินคู่กับการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ไม่ได้เป็นอุปสรรคทำให้คนในโลกปัจจุบันเดินคู่กับศาสนาได้ การเปิดโอกาสในการศึกษาให้กับทุกศาสนาชาติพันธุ์ โดยไม่มีการแบ่งแยกหรือปิดกั้นความต้องการในการศึกษา มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ภายในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียน ส่วนราชการดำเนินงานตาม พันธกิจมีการบูรณาการทางวัฒนธรรมประเพณี จัดกิจกรรมทางศาสนาฯ ร่วมกันภายใต้กิจกรรมต่างๆ ด้านสังคมสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ ศาสนาสงเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ร่วมช่วยเหลือทุกด้าน และร่วมกิจกรรมกับทุกศาสนา บางกิจกรรมใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ได้ใช้โรงเรียนในการจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนามในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) โดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา

๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ยังไม่มีองค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรมในการเสริมสร้างเครือข่าย มีเพียงการประชุมกันเฉพาะภารกิจ รัฐเป็นองค์กรกลางในการดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นแกนกลางประสานงาน มีกลุ่มจิตอาสาของหมู่บ้าน ที่ร่วมกันทุกเชื้อชาติศาสนา กรมการปกครอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก มีเวทีงานสมานฉันท์ของผู้นำศาสนาได้พบกันในงานสนทนาโดยการประสานจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก การจัดเวทีสมานฉันท์ในระดับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยส่วนราชการจัดที่โรงเรียนบ้าง วัดบ้าง มีตัวแทนชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด เป็นคณะกรรมการภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลอำเภอแม่สอด มีมูลนิธิเป็นองค์กรเครือข่ายของสังคมพหุวัฒนธรรม ในการให้การสงเคราะห์และบรรเทาสาธารณภัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม ภายใต้กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศาสนา มีพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนต่างๆ การทำความเข้าใจในบทบาทการดำเนินงานร่วมกันโดยมุ่งประเด็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้มีองค์กรกลางในการสร้างความร่วมมือกันระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมในรูปแบบของภาคีเครือข่าย มีเครือข่ายสภาวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่าย และเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรม ผ่านคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ของจังหวัดในการดำเนินงานจิตอาสาและสาธารณะประโยชน์ รูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่าย เป็นการดำเนินงานแบบเฉพาะกิจ เป็นการร่วมด้วยช่วยกัน ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มศาสนา แต่ละศาสนามีข้อห้ามแตกต่างกันวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน เรียนรู้

และเข้าใจกันระหว่างศาสนาวัฒนธรรม ขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้าด้วยกันด้วยความสมัครใจ ใช้กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี เป็นตัวเชื่อมโยงกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ การเสริมสร้างองค์รภาศีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันสามารถที่จะพัฒนาและสร้างองค์รภาศีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นปึกแผ่น โดยการที่มืองค์กรกลาง ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และชาติพันธุ์ มาเป็นกรรมการกลางในการสื่อสารร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

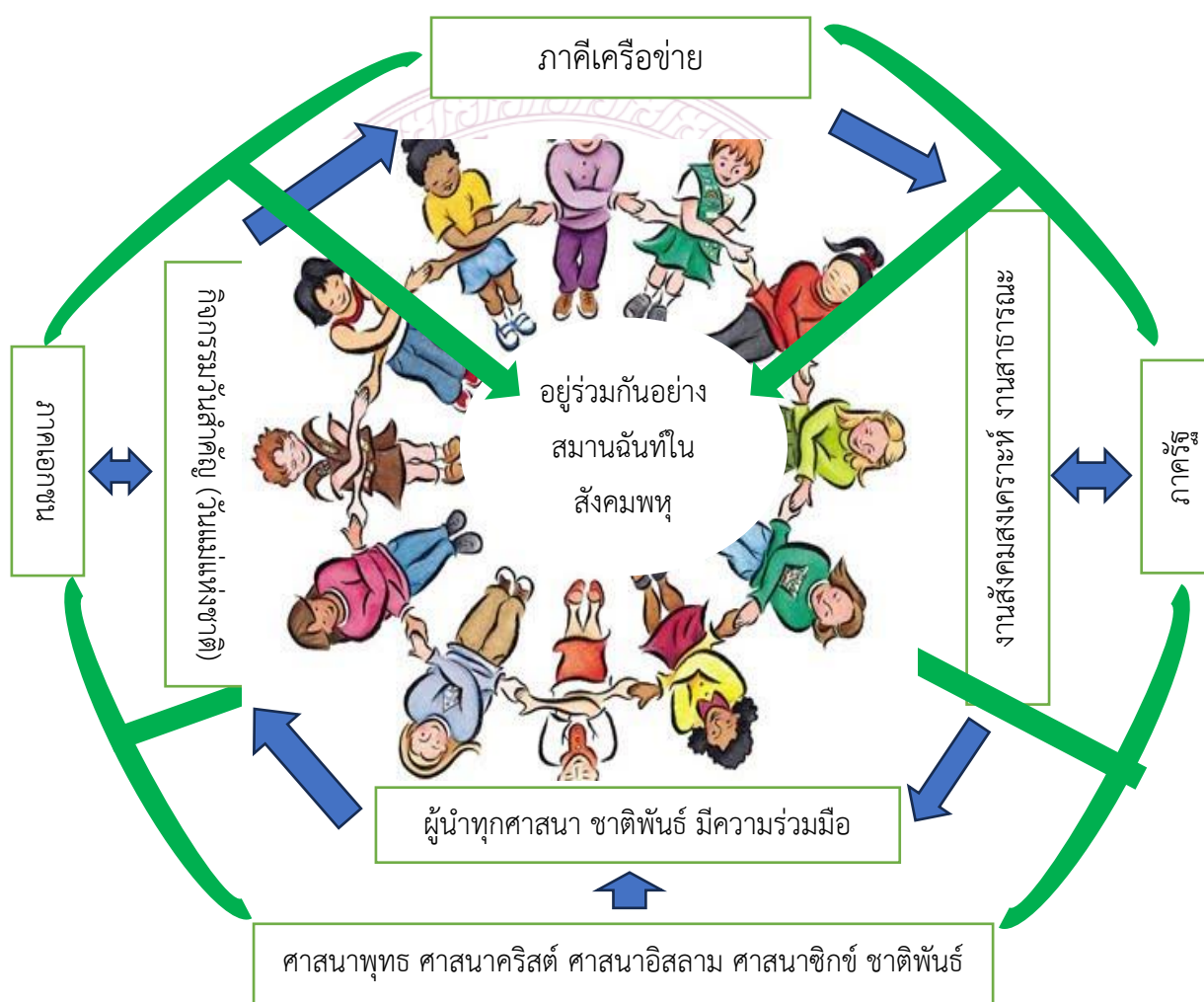
สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีความหลากหลายทางด้านการนับถือศาสนา และเชื้อชาติที่ส่งผลให้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม แต่ในความหลากหลายก็ยังมีข้อดีที่มีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือ ความแตกต่างทางด้านวิถีคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาที่แต่ละคนต่างได้รับการอบรมสั่งสอนตามพ่อแม่และบรรพบุรุษที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเคารพในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างของศาสนิกชนศาสนาอื่น “ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี” เป็นคำกล่าวที่เรามักได้ยินบ่อย ๆ และต่างก็คงเชื่อมั่นในคุณงามความดีตามหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา และทุกคนมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและหมั่นศึกษาใฝ่เรียนรู้ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักคำสอนที่ถูกต้องแห่งศาสนาของตน และต่างนำพาไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ก็จะนำพาไปสู่ “สันติสุข” และ “สมานฉันท์” ในสังคม

สิ่งจำเป็นของความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมทุกคนต้องเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ ไม่ด้อยค่าหรือคุกคามอัตลักษณ์ ความเชื่อ ความศรัทธาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและการวางตัวที่ยากลำบากต่อกัน และการปฏิบัติอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกัน

กิจกรรมร่วมในสังคม อาทิ วันสำคัญของชาติ (วันแม่แห่งชาติ) ทุกศาสนาชาติพันธุ์ล้วนมีแม่กันทุกคน กิจกรรมวันแม่แห่งชาติถือเป็นกิจกรรมที่ทุกศาสนาชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความปลื้มปิติ แสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ไร้พรมแดน

ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ได้รับความร่วมมือระหว่างศาสนิกศาสนาต่าง ๆ ในชุมชน อำเภอ และจังหวัด ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่แบ่งแยกศาสนา ชาติพันธุ์ และให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่เดือดร้อนที่ไม่สามารถกำหนดวิถีทางในการดำรงชีวิตได้ (พวกเขาไร้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง) ให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนา ชาติพันธุ์ หรือเรียกว่า การสร้างภาคีเครือข่าย เริ่มจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะให้เกิดพลังสร้างสรรค์ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ต่อไป

ภาพที่ ๑ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะ

ความแตกต่างทางศาสนาชาติพันธุ์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ และปิดช่องว่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมลดน้อย หรือเบาบางลงไป เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว มีการคิด มีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งจะเผชิญกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น แต่ละคนในสังคมมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีเอกลักษณ์ร่วมกัน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้นำทางศาสนาควรจัดการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรม เพื่อหล่อหลอมรวมความรู้ ความเข้าใจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อม เช่น มีกิจกรรมกวาดลานวัด ล้างสุขา ทำความสะอาดศาสนสถาน มัสยิด โบสถ์ วัด ให้มีความตระหนักต่อสังคมพหุภาคี จัดเวทีสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการระหว่างศาสนาโดยมีเวทีกลาง โดยนักวิชาการทางศาสนาที่แท้จริง มีเวทีกลางทางสื่อต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย สื่อโซเชียล เฟสบุ๊ก ไลน์ อื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม ปัญหาของแต่ละชุมชนมีแนวทางแก้ไขปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างสม่ำเสมอ ควรมีวิธีการ หรือ เวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนและเรียนรู้พูดคุยกันอย่างเป็นรูปธรรม อย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑.ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

๒.ในการวิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทศาสนิกสัมพันธ์ ในการบริหารกิจกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ สาธารณะสงเคราะห์ ในแต่ละชุมชน ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

(References)

- Brahmagunabhorn (P.A. Payuto). (๒๐๑๒). Importance of Buddhism. No.๑๐ Bangkok: Sahathamika Printing House. Pages ๒๔.
- Lampong Klomkul. (๒๐๑๓). Religious cultural pluralism and the ways of coexistence of China and Malays. Bodhi Research Journal. ๒(๒). Pages ๘๕.
- Rujikarn Sanont. (๒๐๒๐). Developing a collaborative network in a multicultural society of young leaders towards a sustainable learning community. Journal of Bangkokthonburi University. ๙(๒). Pages ๗.
- Suraiya Wani. (๒๐๑๓). Community coexistence in a multicultural society. Journal of Politics and Governance ๔(๑). Pages ๒๐๔-๒๑๙.
- Thitima Promtong. (2022). Cross-Cultural Social Integration of Japanese Elderly LongTermStayin Chiang Mai. ๑๖(๔๗). Pages ๓๕๕.
- Utai parinyasutinun. (๒๐๑๓). Conflict Management for Empowerment of Restorative Justice of Khuan So Community. Journal of Social Research. ๓๖(๒). Pages ๗๓.

ประวัติคณะผู้วิจัย

ก. ประวัติผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

ส่วนที่ ๑ ก. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ

๑. ชื่อภาษาไทย นางทัศนีย์ เนื่องดัด

ภาษาอังกฤษ Mrs. Thatsanee Nueangdad

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ตาก เลขที่ ๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองบัวใต้
อำเภอเมือง จังหวัดตาก

๕. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขา สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๖. ผลงานบทความวิชาการที่ตีพิมพ์

- การบริหารทุนมนุษย์เชิงนวัตกรรม. ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ “พุทธเกษตร : นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”. วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

- เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการเชิงพุทธ. ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “พุทธศาสนาเพื่อการเยียวยาโลกแห่งอนาคต”.วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- นวัตกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงพุทธ. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

- รูปแบบการบริหารงานในองค์กรคุณภาพตามหลักพุทธธรรม. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒

- แนวทางการบริหารสถาบันการศึกษาวิถิพุทธ. วารสาร มจร ทริภุญชัยปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

ส่วนที่ ๒ ประวัติผู้ร่วมวิจัยที่ ๑

๑. ชื่อภาษาไทย นางสาวพนมพร นามสกุล เมฆพัฒน์

ภาษาอังกฤษ Miss Phanomporn Mekphat

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

๔. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขา สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บริหารธุรกิจบัณฑิต / การจัดการบริหารธุรกิจ วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง

๕. ผลงานด้านวิชาการ

- ภาวะผู้นำกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์. ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ “พุทธเกษตร : นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”. วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
- วิกฤตการณ์ในยุคปัจจุบัน. ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “พุทธศาสนาเพื่อการเยียวยาโลกแห่งอนาคต”. วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ภาวะผู้นำกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ. วารสาร มจร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑
- การพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักพุทธศาสตร์ อยู่อย่างเหนือโรค. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒
- การบริหารพฤติกรรมองค์กรด้วยหลักพุทธธรรม .วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑

ส่วนที่ ๓ ประวัติผู้ร่วมวิจัยที่ ๓

๑. ชื่อภาษาไทย นายอำนาจ นามสกุล ทาปิน

ภาษาอังกฤษ Mr. Amnaj Tapin

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

๔. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขา สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๕. ผลงานด้านวิชาการ

- การเสริมพลังเครือข่ายสู่ภาวะเชิงพื้นที่ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการป้องกันนักดื่มและนัก สูบหน้าใหม่”. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑
- การพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒
- บุพเพสันนิวาส ยุค ๔ G. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ “พุทธบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมในยุคไทยแลนด์ ๔.๐”. วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
- การบริหารการพัฒนาภายใต้ภาวะคุกคามเชิงนโยบาย. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๕ “การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”. มหาวิทยาลัยพะเยา
- การสรรค์สร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ นครน่าน
- ความสมดุลของการบริหารจัดการสุขภาวะองค์กร”. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑
- “การจัดการสังคมในยุค New Normal. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑
- ผู้นำองค์กรกับการบริหารจัดการสมัยใหม่. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑

- การบริหารจัดการทุนทางสังคมเสริมสร้างความมั่นคงขององค์กร. ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ “พุทธศาสนาเพื่อการเยียวยาโลกแห่งอนาคต”.วิทยาลัย สงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- พุทธวิถีกับการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

- การพัฒนาทักษะทางการบริหารเพื่อสร้างมิติสัมพันธ์”. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒

- รูปแบบการจัดการองค์กรแห่งความสุข : สมดุลแห่งความสุข. วารสาร มจร ตรีภูมipริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

